

POLSKA
AKADEMIA
NAUK

INSTYTUT GEOGRAFII
I PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA

DOKUMENTACJA GEOGRAFICZNA

TEOFIL LIJEWSKI
ELŻBIETA SYLWIA SUJKO

KONCENTRACJA AKTYWNOŚCI
GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ
W 150 WIĘKSZYCH MIASTACH POLSKI

ROK 1993

ZESZYT 1

WARSZAWA

**WYKAZ ZESZYTÓW
PRZEGLĄDU ZAGRANICZNEJ LITERATURY GEOGRAFICZNEJ**

za ostatnie lata

1987

- 1 Społeczna geografia medyczna, s. 156.
- 2 Teledetekcja w rolnictwie, s. 203.
- 3-4 Śródziemnomorska Konferencja Międzynarodowej Unii Geograficznej. Hiszpania 1986, s. 116.

1988

- 1 Współczesna geografia francuska, cz. I, s. 204.
- 2-3 Współczesna geografia francuska, cz. II, s. 247.
- 4 Próby ujęć globalnych, s. 200.

1989

- 1 Próby standaryzacji nazw geograficznych, s. 132.
- 2 Geografia percepcji, s. 219.
- 3-4 XXVI Kongres Międzynarodowej Unii Geograficznej, Austria 1988, s. 128.

1990

- 1 Problematyka badawcza i metody badań w dydaktyce geografii, s. 79.
- 2 Modele migracji II, s. 171.
- 3 Teledetekcyjny monitoring środowiska, s. 162.
- 4 Geografia humanistyczna, s. 114.

**WYKAZ ZESZYTÓW INSTYTUTU GEOGRAFII I PRZESTRZENNEGO
ZAGOSPODAROWANIA PAN**

- 1 T. KOZŁOWSKA-SZCZĘSNA - Antropoklimat Polski, Warszawa 1991.
- 2 G. WĘCŁAWOWICZ - Zróżnicowania społeczno-przestrzenne w aglomeracji warszawskiej (1978 i 1988), Warszawa 1991.
- 3 P. EBERHARDT - Rozmieszczenie i dynamika ludności wiejskiej w Europie środkowo-wschodniej w XX wieku, Warszawa 1991.
- 4 L. STARKEL, B. OBRĘBSKA-STARKŁOWA - Efekt cieplarniany a globalne zmiany środowiska przyrodniczego, Warszawa 1991.
- 5 K. BŁAŻEJCZYK, B. KRAWCZYK, J. SKOCZEK - Badania topoklimatyczne i mikroklimatyczne w różnych strefach klimatycznych, Warszawa 1992.
- 6 T. KOZŁOWSKA-SZCZĘSNA - Uwagi o metodach badań klimatu miast, K. BŁAŻEJCZYK - Wpływ urbanizacji na lokalne warunki bioklimatyczne, J. PIWOWARCZYK - Wpływ rzeźby terenu na bezpośrednie promieniowanie słoneczne w Zakopanem, Warszawa 1992.
- 7 R. SZCZĘSNY - Produktynność ziemi w rolnictwie indywidualnym w Polsce. Przestrzenne zróżnicowanie i przemiany w latach 1938-1988, W. STOLA, R. SZCZĘSNY - Funkcje podstawowe gmin a typy rolnictwa indywidualnego, Warszawa 1992.
- 8 K. BŁAŻEJCZYK - Bioklimatyczna analiza warunków pogodowych w Polsce, Warszawa 1992.

POLISH ACADEMY OF SCIENCES
INSTITUTE OF GEOGRAPHY AND SPATIAL ORGANIZATION

CONCENTRATION
OF ECONOMIC AND SOCIAL ACTIVITIES
IN 150 BIGGER POLISH CITIES

YEAR 1993

FASC. 1

WARSZAWA

<http://rcin.org.pl>

**KONCENTRACJA AKTYWNOŚCI
GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ
W 150 WIĘKSZYCH MIASTACH POLSKI**

POLSKA
AKADEMIA
NAUK

INSTYTUT GEOGRAFII
I PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA

DOKUMENTACJA GEOGRAFICZNA

TEOFIL LIJEWSKI
ELŻBIETA SYLWIA SUJKO

KONCENTRACJA AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ W 150 WIĘKSZYCH MIASTACH POLSKI

ROK 1993

ZESZYT 1

WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY

Redaktor Naczelny: Jerzy Grzeszczak
Członkowie: Tadeusz Gerlach, Marek Grześ,
Alina Potrykowska, Józef Skoczek, Władysława Stola
Sekretarz: Maria Mozolewska-Adamczyk

Maszynopis niniejszego numeru wpłynął do Redakcji 31 03 1992r.

Adres Komitetu:

Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania
Polskiej Akademii Nauk
ul. Krakowskie Przedmieście 30, 00-927 Warszawa

Opracowanie redakcyjne:

Irena Stańczak
Maria Mozolewska-Adamczyk

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Koncentracja ludności	8
Koncentracja zasobów mieszkaniowych	9
Koncentracja budownictwa mieszkaniowego	10
Koncentracja przyrostu ludności	12
Koncentracja miejsc pracy	13
Dojazdy do pracy	14
Koncentracja przemysłu	15
Koncentracja inwestycji przemysłowych	17
Koncentracja potencjału budownictwa	18
Koncentracja transportu i łączności	19
Koncentracja handlu	20
Koncentracja administracji	22
Koncentracja abonentów telefonicznych	23
Koncentracja ruchu samochodowego	24
Koncentracja komunikacji autobusowej	25
Koncentracja szkolnictwa	26
Koncentracja szkolnictwa wyższego i nauki	27
Koncentracja kultury i sztuki	28
Koncentracja turystyki	28
Rozmieszczenie zużycia energii elektrycznej	30
Podsumowanie	30
Concentration of economic and social activities in 150 bigger Polish cities (summary)	32
Tabele (1-23)	33
Rycina 1	94

WSTĘP

Życie gospodarcze a także aktywność społeczna, naukowa i kulturalna skupiają się w ośrodkach, którymi są z reguły większe miasta, które tu nazwano ośrodkami aktywności. Są one też zwykle ośrodkami administracyjnymi i dyspozycyjnymi, choć z góry trzeba zaznaczyć, że hierarchia administracyjna nie pokrywa się z hierarchią gospodarczą.

Celem tego opracowania jest ustalenie stopnia koncentracji aktywności gospodarczej i społecznej w większych miastach, identyfikacja ośrodków aktywności i ustalenie ich hierarchii na podstawie wszelkich możliwych danych, świadczących o ich udziale w życiu gospodarczym kraju. Wiedza ta może być pomocna przy projektowaniu nowej organizacji terytorialnej kraju, i to zarówno podziału administracyjnego (siedziby województw, powiatów, ewentualnie innych jednostek terytorialnych), jak i podziałów specjalnych dla różnych dziedzin gospodarki. Sieć ośrodków aktywności może też być wskazówką dla inwestorów, gdzie lokalizować różne placówki, np. świadczące usługi, ośrodki dyspozycyjne i informacyjne lub gdzie rozbudowywać infrastrukturę techniczną.

Ogółem wzięto pod uwagę około 150 większych miast, tworzących sieć ośrodków aktywności. Ustalenie sieci tych ośrodków pozwala wnioskować, jak silnie skoncentrowana przestrzennie jest działalność gospodarcza i społeczna i jakie stąd wynikają skutki, np. dla obciążenia infrastruktury komunikacyjnej lub środowiska przyrodniczego. Równocześnie zostają ujawnione obszary słabo aktywne, pozbawione takich ośrodków, gdzie ewentualnie należałoby popierać rozwój wybranego centrum i skupiać w nim niezbędne inwestycje.

Do wykonania tego opracowania konieczne było zebranie możliwie wielu danych dla małych jednostek terytorialnych (miasta, gminy, ewentualnie miejscowości wiejskie). Zebranie tych danych, zwłaszcza za ostatnie lata, nastęrcza duże trudności, ponieważ statystyka terytorialna wykazuje regres, a równocześnie wiele dziedzin wymyka się spod ewidencji statystycznej, np. żywiłowy rozwój handlu ulicznego. Toteż z konieczności posłużono się danymi starszymi, np. pochodzącymi z ostatniego *Rocznika Statystycznego Miast 1985*. Wiele danych w liczbach bezwzględnych uległo w międzyczasie zmianie, ale można przypuszczać, że proporcje między ośrodkami zostały w przybliżeniu zachowane i ich hierarchia utrzymała się.

Opracowanie składa się z rozdziałów, w których przedstawiono koncentracje poszczególnych elementów aktywności i hierarchię ośrodków według jednego kryterium. W rozdziale syntetyzującym starano się ustalić wypadkową hierarchię ośrodków aktywności, uwzględniając kilkanaście ważniejszych kryteriów. Zakończeniem opracowania jest analiza regionalna rozmieszczenia ośrodków aktywności w Polsce.

Uzupełnieniem tekstu są tabele, w których wymieniono ośrodki aktywności w kolejności wynikającej z ich udziału w danym rodzaju aktywności w skali kraju. Obliczono również odsetki skumulowane, aby zobrazować jaki jest udział określonej liczby ośrodków. Prawie wszystkie dane pochodzą z publikacji lub materiałów GUS. Dokładne określenie źródła danych znajduje się przy każdej tabeli.

KONCENTRACJA LUDNOŚCI

Koncentracja aktywności gospodarczej i społecznej jest silnie związana z koncentracją ludności. Proces koncentracji ludności powoduje koncentrację aktywności, a ta z kolei jest bodźcem dla dalszej koncentracji ludności. W ten sposób rosną wielkie miasta i aglomeracje miejskie kosztem wyludniania się obszarów wiejskich i słabo aktywnych małych miasteczek. Coraz większy odsetek ludności mieszka na małych powierzchniach zurbanizowanych.

Według danych z 1 01 1990 r. miasta zajmowały 20 383 km², tj. 6,5% powierzchni kraju. Mieszkało w nich 23,4 mln osób, tj. 61,6% ludności Polski. Na 1 km² powierzchni miast przypadało więc 1147 mieszkańców, prawie 10 razy więcej niż średnio w kraju, a 23 razy więcej niż na terenach wiejskich. Na tych ostatnich średnia gęstość zaludnienia nie przekraczała 50 osób na 1 km².

Są to średnie wartości statystyczne odnoszące się do powierzchni w granicach administracyjnych. W granicach miast znajdują się jednak nie tylko tereny osiedleńcze, ale także użytki rolne, lasy, tereny górnicze, przemysłowe i komunikacyjne. Według danych z czerwca 1984 r. użytki rolne zajmowały aż 43,9% powierzchni miast, a lasy 20,9%. Oznacza to, że pozostałe tereny miejskie, na których skupia się cała zabudowa mieszkaniowa i działalność gospodarcza, poza rolnictwem i leśnictwem, zajmowały tylko 35,2% powierzchni miast, tj. około 6960 km². W międzyczasie powierzchnia ta dzięki ekspansji zabudowy mogła wzrosnąć do 7100-7200 km². Na 1 km² powierzchni zamieszkałej w miastach przypada więc około 3270 mieszkańców, tj. około 27 razy więcej niż średnio w kraju, a około 67 razy więcej niż na terenach wiejskich.

Ta koncentracja ludności w miastach potęguje się jeszcze w ciągu dnia w wyniku napływu osób spoza miast, dojeżdżających do pracy, do nauki, w sprawach bytowych, administracyjnych i prywatnych. W miastach skupia się też duża liczba przyjezdnych turystów, większość cudzoziemców odwiedzających nasz kraj lub przebywających w nim okresowo, wreszcie - niestety - także większość nie meldowanych nigdzie przedstawicieli marginesu społecznego i elementu przestępczego.

W sumie, można przypuszczać, że w miastach w ciągu dnia przebywa dodatkowo 3-4 mln osób, podczas gdy tylko niewielka liczba osób wyjeżdża z miast na wieś. W dni wolne od pracy te proporcje zmieniają się, do miast napływa wtedy mniej osób, natomiast z miast wyjeżdża więcej, m.in. do rodzin na wsi, na działki rekreacyjne, wycieczki i do domów letniskowych.

Łącznie w miastach w dni robocze przebywa więc około 27 mln osób, tj. około 71% ludności Polski. Oznacza to koncentrację około 3900 osób na 1 km² powierzchni miast bez użytków rolnych i lasów. Skupienie ludności jest znacznie większe w dzielnicach śródmiejskich, gdzie zwykle koncentruje się najwięcej miejsc pracy, urzędów i placówek usługowych. Przez śródmieście odbywa się też częściowo ruch międzydzielnicowy i tranzytowy, tu najczęściej znajdują się dworce kolejowe i autobusowe. W efekcie w śródmieściach wielkich miast zagęszczenie mieszkańców i passantów sięga kilkudziesięciu tysięcy osób na 1 km², co powoduje zatory komunikacyjne, a nawet trudności w poruszaniu się po chodnikach (np. na Nowym Świecie i w okolicy domów towarowych „Centrum” w Warszawie).

Koncentrację ludności w śródmieściach zwiększa obecny żywiłowy rozwój prywatnego handlu, budowa nowych obiektów handlowych, gastronomicznych, hotelowych itp., które przyciągają jeszcze większe liczby interesantów. Nie idzie z tym w parze rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej, zwłaszcza parkingów, co pogłębia jeszcze bardziej trudności transportowe i paraliżuje częściowo funkcjonowanie miast.

W tabeli 1 uszeregowano według liczby mieszkańców w końcu 1988 r. (dane z Rocznika Statystycznego 1989) 150 miast o najwyższym zaludnieniu. Pierwszych 10 miast skupia już 17% ludności Polski, 100 największych miast 40,3% , a 150 miast 45,1% ogółu mieszkańców kraju. W pozostałych 680 miastach mieszka więc tylko 16,5% ludności Polski. Co czwarty mieszkaniec Polski żyje w jednym z 24 największych miast, które w granicach administracyjnych zajmują łącznie tylko 1,4% powierzchni kraju.

Wymienionych 150 miast jest rozmieszczonych bardzo nierównomiernie, aż 30 z nich leży w województwie katowickim, a 7 w województwie gdańskim. Natomiast aż 14 województw jest reprezentowanych w tej tabeli 1 tylko przez jedno miasto - siedzibę województwa. Spośród tych województw 10 znajduje się na terenie dawnego zaboru rosyjskiego, w tym 4 przy granicy wschodniej.

Miasta wojewódzkie bynajmniej nie wszystkie znajdują się w górnej części tabeli 1; Skierniewice, Ciechanów i Sieradz zajmują dopiero pozycje 103, 107 i 111 w kolejności liczb mieszkańców. Natomiast już na pozycjach 12, 14, 15 i 17 są największe miasta niewojewódzkie: Sosnowiec, Gdynia, Bytom i Gliwice.

KONCENTRACJA ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH

W parze z koncentracją ludności następuje koncentracja zasobów mieszkaniowych. W zasadzie oba te procesy powinny następować równolegle, aby warunki mieszkaniowe w poszczególnych miastach nie wykazywały poważniejszych różnic. Jednak kolejność miast w zakresie obu wskaźników nie jest identyczna. Stopień koncentracji zasobów mieszkaniowych w ośrodkach aktywności jest nieco wyższy, niż koncentracji ludności, przynajmniej pod względem liczby mieszkań.

W tabeli 2 wymieniono 150 miast o największej liczbie mieszkań w 1984 r. Łącznie skupiają one 49,55% z ogólnej liczby 10,5 mln mieszkań w Polsce, podczas gdy w 150 największych ludnościowo miastach mieszka 45,11% ludności kraju. Oznaczałoby to lepsze warunki mieszkaniowe w miastach, przynajmniej w wymienionych większych miastach. Dane z 1990 r. (Mały Rocznik Statystyczny 1991) potwierdzają mniejsze zagęszczenie mieszkań w miastach. Na 1 mieszkanie w miastach przypada 3,16 osób, gdy na wsi 3,86 osób. Na 1 izbę przypada średnio 0,95 osób w miastach i 1,07 na wsi. Jednak jeżeli uwzględnić powierzchnię mieszkań, sytuacja mieszkaniowa na wsi jest lepsza. Przeciętne mieszkanie wiejskie ma 69,9 m² powierzchni użytkowej, gdy mieszkanie miejskie tylko 54,3 m², wiejskie jest więc o 29% większe. Na 1 osobę przypada na wsi 18,1 m² powierzchni użytkowej, w miastach 17,2 m².

Porównując kolejność miast według liczby ludności i według liczby mieszkań, można zauważyć, że większą liczbę mieszkań w stosunku do zaludnienia mają stare i mało dynamiczne ośrodki przemysłowe, jak Bytom, Ruda Śląska, Chorzów, Siemianowice Śląskie, Będzin, Piekary Śląskie i Pabianice. Odwrotnie, w miastach bardziej dynamicznych i nowych ośrodkach przemysłowych, o większym udziale młodych imigrantów, liczba mieszkań na 1000 mieszkańców jest mniejsza od średniej, mimo że w tych właśnie miastach skupia się budownictwo mieszkaniowe. Przykładami mogą być: Białystok, Olsztyn, Rzeszów, Jastrzębie-Zdrój, Lubin, Konin, Nowy Sącz, Głogów, Mielec i Bełchatów. Pewnym wytłumaczeniem może być fakt, że w tych miastach część młodych robotników mieszka w hotelach robotniczych.

W sumie rozmieszczenie zasobów mieszkaniowych jest wskaźnikiem najbardziej zbliżonym do rozmieszczenia ludności, co świadczy o wzajemnym ich sprzężeniu i znacznym wyrównaniu sytuacji mieszkaniowej na terenie kraju. Spośród 154 miast wymienionych w tabelach 1 i 2 tylko 4 miasta nie powtarzają się w obu zestawieniach.

KONCENTRACJA BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO

O ile rozmieszczenie zasobów mieszkaniowych jest w przybliżeniu proporcjonalne do rozmieszczenia ludności, to rozmieszczenie powojennego budownictwa mieszkaniowego odbiega bardzo silnie od rozmieszczenia ludności, preferując rozwój wybranych ośrodków, które uzyskują dominację nad większością pozostałych, bardziej stagnujących miast. Rozmieszczenie budownictwa mieszkaniowego, obok inwestycji przemysłowych, przyczyniło się w największym stopniu do wykształcenia wyraźnie większych i bardziej dynamicznych ośrodków aktywności. Skupienie budownictwa mieszkaniowego w tych ośrodkach miało zapewnić kadry dla rozbudowywanego przemysłu, usług i administracji, miało też zapewnić mieszkania dla nadwyżki ludności rolniczej, która musiała opuścić wieś.

Mieszkania są dobrem najbardziej poszukiwanym w powojennej Polsce. Ogromny deficyt mieszkań i duży przyrost naturalny ludności powodują, że wiele młodych osób migruje do miast, w których skupia się budownictwo mieszkaniowe

i gdzie istnieją szanse szybszego uzyskania własnego mieszkania. Takimi miastami były zwłaszcza rozbudowywane ośrodki przemysłowe, siedziby województw, w mniejszym stopniu powiatów, oraz miasta zniszczone przez wojnę. Te miasta stały się ośrodkami imigracyjnymi, skupiającymi zwłaszcza ludzi młodych, czynnych zawodowo, bardziej aktywnych i przedsiębiorczych.

Przyrost liczby mieszkań wymagał także rozbudowy infrastruktury miasta i rozwoju sieci usług. Dlatego miernik przyrostu zasobów mieszkaniowych można uznać za jeden z ważniejszych wskaźników aktywności gospodarczej i dynamiki rozwojowej.

Trudno jednak uzyskać dane o rozmiarach budownictwa mieszkaniowego za cały okres powojenny. Przed 1950 r. trwała żywiołowa odbudowa przedwojennych budynków i zaczęły powstawać pierwsze nowe osiedla mieszkaniowe tzw. ZOR-owskie. Spis powszechny z 1950 r. zarejestrował po raz pierwszy stan zasobów mieszkaniowych. Ostatnie publikowane dane dla wszystkich miast odnoszą się do 1984 r. GUS przeliczył stan zasobów mieszkaniowych w 1950 r. na podział administracyjny z 1984 r.; w ten sposób wiadomo, ile przybyło mieszkań na porównywalnym terenie. Rzeczywiste rozmiary budownictwa były większe, musiały rekompensować także ubytek mieszkań (z powodu wyburzeń, zajęcia na inne cele itp.). Po 1984 r. tempo budownictwa mieszkaniowego osłabło, toteż można przypuszczać, że ówczesna hierarchia ośrodków nie uległa większym zmianom.

W tabeli 3 zestawiono listę 150 miast o największym przyroście zasobów mieszkaniowych w latach 1950-1984. Koncentracja budownictwa mieszkaniowego jest znacznie większa od koncentracji ludności, natomiast ustępuje nieco koncentracji przyrostu ludności. Połowa przyrostu ludności Polski w latach 1950-1988 skupiła się w 53 miastach, natomiast połowa przyrostu zasobów mieszkaniowych w latach 1950-1984 rozkłada się na 58 miast. W 150 wymienionych miastach skupiło się 70,35% przyrostu ludności, ale tylko 65,36% przyrostu liczby mieszkań. Jedynie największe miasta wykazują wyższy stopień koncentracji budownictwa mieszkaniowego, na 10 czołowych miast przypada 24,2% przyrostu ludności i 25,8% przyrostu liczby mieszkań.

Większe miasta wykazują podobną kolejność zarówno pod względem wzrostu zaludnienia, jak i przyrostu zasobów mieszkaniowych. Poważniejsze odchylenia dotyczą starych ośrodków przemysłowych, gdzie z uwagi na stan i niski standard starych budynków mieszkalnych skoncentrowano w większym stopniu powojenne budownictwo mieszkaniowe, mimo stosunkowo słabej dynamiki rozwojowej tych miast. Dotyczy to przede wszystkim Łodzi i jej satelitów (Pabianice, Zgierz), miast Gómośląskiego Okręgu Przemysłowego (Katowice, Bytom, Zabrze, Ruda Śląska, Chorzów, Będzin, Siemianowice Śląskie, Piekary Śląskie) oraz Wałbrzycha.

W miastach szybko rozwijających się, zwłaszcza obdarzonych wielkimi inwestycjami przemysłowymi, budownictwo mieszkaniowe nie nadąza za tempem imigracji. Te miasta (np. Bełchatów, Głogów, Jastrzębie-Zdrój, Dębica, Tamobrzeg, Mielec, Świdnik, Siedlce, Ostrołęka, Kwidzyn, Police) zajmują znacznie wyższe pozycje w hierarchii ośrodków wzrostu ludnościowego, niż w hierarchii ośrodków budownictwa mieszkaniowego.

Śród 150 miast o największym przyroście zasobów mieszkaniowych aż 28 znajduje się w województwie katowickim, przede wszystkim na terenie Górnośląskiego Zagłębia Węglowego, mimo głośzonej od początku okresu powojennego tezy o nadmiernej tam koncentracji ludności i konieczności jej deglomeracji. Przeważały jednak potrzeby górnictwa węglowego i partykularne dążenia poszczególnych miast do lokalizacji budownictwa mieszkaniowego na własnym terenie. Wielkie miasta - sypialnie powstały w Tychach, Jastrzębiu-Zdroju i Żorach, mniejsze w Pyskowicach. W aglomeracji warszawskiej największym satelitycznym miastem o funkcji mieszkaniowej stało się Legionowo, w aglomeracji gdańskiej Rumia i Wejherowo. Do wykazu miast tabeli 3 weszło łącznie 7 miast z aglomeracji gdańskiej i 6 z warszawskiej. Natomiast 11 słabiej zurbanizowanych województw jest reprezentowanych tylko przez swoje stolice.

KONCENTRACJA PRZYROSTU LUDNOŚCI

W wyniku tak znacznej koncentracji budownictwa mieszkaniowego nastąpiła dalsza koncentracja przyrostu ludności w wielkich miastach i wytypowanych ośrodkach „rozwojowych”. Cały przyrost ludności Polski skupił się w miastach, których zaludnienie (w granicach obecnych) wzrosło z około 9 mln w 1946 r. do 23,4 mln w końcu 1989 r., tj. 2,6 razy, przy czym rozmieszczenie przyrostu było nierównomierne. Zaludnienie obszarów wiejskich nieznacznie zmalało, jednak następujące tam procesy świadczą również o koncentracji: wyludnia się większość gmin rolniczych, natomiast wzrasta zaludnienie gmin podmiejskich oraz karpackich i podkarpackich.

Koncentracja ludności w dużych miastach wzrasta, na 10 największych miast przypadało w 1946 r. 9,65% zaludnienia Polski, gdy w 1988 r. już 17%. Udział 20 największych miast wzrósł z 13,1% w 1946 r. do 23,1% w 1988 r. Koncentracja przyrostu zaludnienia jest znacznie większa od koncentracji liczby mieszkańców. Podczas gdy 10 największych miast skupia 17% ludności Polski, 10 miast o największym przyroście zaludnienia skupiło około 28% przyrostu zaludnienia Polski w latach 1946-1988, a ponad 24% w okresie 1950-1988. W 150 miastach wymienionych w tabeli 4 znalazło się ponad 70% przyrostu zaludnienia Polski w latach 1950-1988. Na całą resztę kraju wraz z pozostałymi 680 miastami przypada więc niecałe 30% przyrostu, przy czym jest on i tam skupiony w miastach bardziej dynamicznych, podczas gdy większość małych miasteczek wykazuje stagnację lub niewielki wzrost, a niektóre nawet bezwzględny spadek liczby mieszkańców.

Przyrost zaludnienia następuje przede wszystkim w aglomeracjach miejskich, a zwłaszcza w trzech najbardziej dynamicznych: górnośląskiej, warszawskiej i gdańskiej. Śród 150 miast wymienionych w tabeli 4 aż 26 znajduje się w województwie katowickim, a po 6 w województwach warszawskim i gdańskim. Natomiast 10 województw o najbardziej scentralizowanym napływie ludności jest reprezentowanych w tej tabeli tylko przez swoje stolice.

Wśród 150 najszybciej rosnących miast są wszystkie miasta wojewódzkie, ale niektóre z nich na odległych pozycjach (Sieradz 97, Ciechanów 106, Skierniewice 113). Natomiast bardzo wysokie miejsca zajmują nowe miasta zbudowane dla górników w Zagłębiu Gómośląskim: Tychy są 11, a Jastrzębie Zdrój 22 pod względem przyrostu liczby mieszkańców. Równie wysoko, na 12 miejscu, znalazła się Gdynia, kontynuująca swój burzliwy rozwój, zapoczątkowany w okresie międzywojennym.

Poza wymienionymi oraz miastami wojewódzkimi do najszybciej rosnących należały obrzeżne miasta Gómośląskiego Zagłębia Węglowego (Sosnowiec, Rybnik, Gliwice, Dąbrowa Górnicza) oraz miasta Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego (Lubin, Głogów). Natomiast wyjątkowo wolnym wzrostem ludnościowym charakteryzowały się stare miasta górnice położone w centrum Zagłębia Gómośląskiego i pozbawione terenów rozwojowych (Chorzów, Bytom, Zabrze, Świętochłowice, Siemianowice Śląskie, Piekary Śląskie, Będzin i Czeladź). Chorzów i Świętochłowice nie występują w ogóle w tabeli 4, ponieważ od 1950 r. zwiększyły zaludnienie zaledwie o 4 względnie 6%.

Poza miastami gómośląskimi wolniejszy rozwój cechuje także inne stare ośrodki przemysłowe i niektóre miasta historyczne pozbawione dawnych funkcji administracyjnych i wojskowych. Najbardziej wyraźnie widać to na przykładzie Łodzi, która będąc drugim co do liczby ludności miastem w Polsce (a bezpośrednio po II wojnie światowej nawet pierwszym), znalazła się dopiero na siódmym miejscu pod względem przyrostu zaludnienia po 1950 r. (w liczbach bezwzględnych). To samo dotyczy Wałbrzycha i wielu miast sudeckich, a w mniejszym stopniu Kalisza, Piotrkowa Trybunalskiego i Przemysła.

Ogółem spośród 150 miast o największej liczbie ludności 11 nie znajduje się w tabeli 4 wśród miast o największym przyroście zaludnienia. Ich miejsca zajęły mniejsze miasta o wyższej dynamice ludnościowej, jak Polkowice, Turek, Śrem, Biłgoraj i Giżycko.

KONCENTRACJA MIEJSC PRACY

Miejsca pracy są najważniejszym elementem aktywności gospodarczej. Ich rozmieszczenie w najbardziej dobitny sposób wyznacza ośrodki aktywności. Miejsca pracy są zwykle bardziej skoncentrowane przestrzennie od miejsc zamieszkania ludności. Hierarchię miast według liczby zatrudnionych przedstawiono w tabeli 5.

Dostępne porównywalne dane dla wszystkich miast w Polsce pochodzą z *Rocznika Statystycznego Miast 1985* i odnoszą się do gospodarki uspołecznionej. Brak jest danych dla gospodarki nieuspołecznionej, z wyjątkiem rzemiosła prywatnego. Wówczas nie odgrywała ona jednak większej roli, z wyjątkiem rolnictwa, które dominowało poza miastami. Łącznie w gospodarce nieuspołecznionej poza rolnictwem pracowało wtedy w Polsce 898 tys. osób, tj. 14 razy mniej niż w gospodarce uspołecznionej.

W międzyczasie nastąpiły duże zmiany, udział sektora prywatnego wzrósł kosztem uspołecznionego, ale często są to te same miejsca pracy. Przedstawiona kolejność ośrodków zatrudnienia prawdopodobnie utrzymała się bez większych

zmian. Poważniejsze zmiany następują wskutek zamykania dużych zakładów pracy lub redukcji ich zatrudnienia. Aktualne dane będzie można uzyskać dopiero z następnego spisu kadr lub zakładów pracy.

Wyższy stopień koncentracji miejsc pracy w porównaniu ze skupieniem ludności widać najwyraźniej w grupie wielkich miast. Czwarta część ogółu zatrudnionych w gospodarce społecznej skupia się w 12 miastach, przy czym obok 10 największych miast Polski, należą do nich także Gliwice i Gdynia. Natomiast 25% zaludnienia kraju rozkłada się na dwukrotnie większą liczbę miast (24). Wśród kolejnych grup miast te dysproporcje są już mniejsze. Na 50 pierwszych miast przypada 32,5% ludności i 44,6% miejsc pracy kraju, na 100 miast 40,3% ludności i 55,1% miejsc pracy. Poszczególne miasta, zwłaszcza ośrodki przemysłowe skupiają jednak nieraz znacznie wyższy odsetek miejsc pracy w porównaniu z liczbą ludności (np. Jastrzębie-Zdrój, Kędzierzyn-Koźle, Stalowa Wola, Skarżysko-Kamienna, Starachowice).

Wśród wymienionych w tabeli 5 największych skupisk miejsc pracy jest 28 miast województwa katowickiego oraz po 6 lub 5 miast z województw: bielskiego, wałbrzyskiego, gdańskiego, kieleckiego i opolskiego. Natomiast z 13 województw, głównie wschodnich i północnych, w tabeli znalazły się tylko ich stolice. W porównaniu z wykazem 150 miast o największym zaludnieniu (tab. 1) zmiany dotyczą 13 pozycji. Ubyło 13 miast, w tym 5 z północnej Polski i 3 z województw centralnych. Ich miejsca zajęło 13 innych miast, w tym aż 11 z województw południowych. Przesunięcie więc środka ciężkości ku południowi jest wyraźne.

Jest to widoczne także w kolejności miast, miasta północne zajmują w hierarchii ośrodków zatrudnienia na ogół dalsze pozycje w porównaniu z miejscem pod względem liczby mieszkańców (szczególnie duża jest różnica w przypadku Sopotu, Wejherowa, Ełku oraz satelitów Warszawy - Otwocka, Pruszkowa i Wołomina). Natomiast większość miast południowych i uprzemysłowionych awansowała w hierarchii ośrodków zatrudnienia (przykładami szczególnie wyraźnymi są: Gorlice, Żywiec, Krosno, Jasło, Sanok i Mielec).

DOJAZDY DO PRACY

Czynnikami, który potęguje koncentrację zatrudnienia w miastach są codzienne dojazdy do pracy. Upowszechniły się one szczególnie w południowo-wschodniej Polsce, gdzie rozbudowie przemysłu w miastach nie towarzyszył odpowiedni rozwój miast, natomiast siły roboczej dostarczała przeludniona wieś z rozdrobnionym indywidualnym rolnictwem.

Ostatnich danych o codziennych dojazdach do pracy dostarczył spis powszechny z 1988 r. Na podstawie jego materiałów (nie publikowanych) zestawiono w tabeli 6 listę 150 miast, do których dojeżdżało najwięcej osób. Obliczone udziały w sumie dojazdów odnoszą się do ogółu dojeżdżających do miast. Dojazdy do miejscowości wiejskich są mniej liczne i bardziej rozproszone.

Koncentracja przestrzenna dojazdów jest duża. Co czwarty dojeżdżający do miast kieruje się do jednego z 13 wielkich miast wymienionych na początku zestawienia, przy czym są wśród nich Rzeszów, Kielce, Tamów i Bielsko-Biała, a nie ma Wrocławia (dane dla tego miasta są szacunkowe ze względu na błąd w materiałach GUS), Szczecina, Bydgoszczy i Białegostoku.

Kolejność miast odnośnie do wielkości dojazdów różni się bardzo od kolejności pod względem liczebności ludności. Ogólnie miasta województw południowo-wschodnich awansowały w hierarchii ośrodków dojazdów w porównaniu z ich pozycją co do liczby ludności. Awans ten był nieraz bardzo znaczny, np. Jastrzębie-Zdrój przesunęło się w górę o 22 miejsca, Tamów o 23, Nowy Sącz o 31, Krosno o 69, Dębica o 70, Sanok o 73, Żywiec o 84, a Gorlice i Jasło aż o 92 miejsca.

Przesunięcia w przeciwną stronę miały miejsce zwłaszcza w województwach północnych, gdzie do miast położonych na obszarach rzadko zaludnionych i o wielkich gospodarstwach rolnych dojazdy są znikome w porównaniu z wielkością tych miast i liczbą miejsc pracy. Bydgoszcz w hierarchii ośrodków dojazdów przesunęła się w dół o 12 miejsc, Szczecin o 21, Olsztyn o 20, Gorzów Wielkopolski o 35, Łomża o 57, a Elbląg o 96.

Wśród wymienionych 150 największych ośrodków dojazdów znajduje się 15 mniejszych miast, nie uwzględnionych w tabeli 1. Są to przeważnie miasta silnie uprzemysłowione, jak Andrychów, Kęty, Bogatynia, Trzebinia, Polkowice, Jelcz-Laskowice, ale jest wśród nich i Zakopane z dużym skupieniem miejsc pracy w usługach.

Ośrodki dojazdów do pracy można śmiało nazwać ośrodkami aktywności, ponieważ dojeżdżający poza samą pracą w tych miejscowościach przejawiają także inną aktywność: korzystają ze środków transportu, a często również z miejscowych usług - dokonują tu zakupów, odwiedzają placówki służby zdrowia, rzemieślnicze, gastronomiczne, rozrywkowe, itd. Można przyjąć, że w ośrodku dojazdów będącym miejscem ich pracy, spędzają większość aktywnego czasu (poza snem), są więc dziennymi mieszkańcami tego ośrodka. Odnosi się to szczególnie do większych miast dysponujących bogatym wachlarzem usług i atrakcji.

KONCENTRACJA PRZEMYSŁU

Przemysł jest tą dziedziną gospodarki, która najsilniej wpływa na koncentrację miejsc pracy, a w rezultacie także koncentrację ludności i innych gałęzi gospodarki. Przyczyniły się do tego zwłaszcza powojenne inwestycje przemysłowe, którym poświęcono następujący rozdział.

Rozmieszczenie przemysłu można mierzyć różnymi wskaźnikami. Najczęściej wykorzystuje się dane o liczbie zatrudnionych, wartości produkcji i wartości środków trwałych. Dwa pierwsze mierniki są dostępne, dla wszystkich miast za rok 1984 zestawili je GUS w Roczniku Statystycznym Miast 1985. Wprowadził je GUS w Roczniku Statystycznym Miast 1985. Wprowadził dane obejmują tylko przemysł uspołeczniony, ale wówczas zatrudniał on 92% ogółu pracowników przemysłowych, dostarczał 95% produkcji czystej przemysłu

i skupiał aż 98,7% wartości środków trwałych zakładów przemysłowych. Wartości środków trwałych przemysłu w poszczególnych miastach nie zestawiono, najczęściej dane te uzyskuje się dla całych przedsiębiorstw, które mogą mieć zakłady w różnych miastach, co wypaczyłoby obraz przestrzenny.

W tabeli 7 wymieniono 150 miast o największej liczbie zatrudnionych w przemyśle, a w następnej tabeli 150 miast o największej wartości sprzedanej produkcji przemysłowej w 1984 r. Obie listy różnią się między sobą, jak też od wykazu największych miast w tabeli 1. Bardziej zgodne z rozmieszczeniem ludności jest rozmieszczenie miejsc pracy w przemyśle, jednak i te listy różnią się o 25 miast. Wśród wymienionych ośrodków przemysłowych nie ma np. satelitów mieszkaniowych Warszawy i Trójmiasta oraz miast województwa olsztyńskiego, z wyjątkiem samego Olsztyna. Są natomiast znacznie mniejsze miasta, jak Piaseczno, Kęty, Świecie, Bogatynia, Brzeszcze, Polkowice, Krapkowice i Jelcz-Laskowice.

Bardziej różne jest zestawienie miast uszeregowanych według wartości produkcji przemysłowej. Pojawia się w nim 20 nowych nazw, nie występujących ani w tabeli 1, ani w tabeli 7, np. Kościan, Kruszwica, Kowary, Połaniec, Rawa Mazowiecka, Leżajsk, Łañcut, Jedlicze i Wyszów. Są to miasta dostarczające produktów o wyjątkowo dużej wartości. Ich wysoka pozycja w tabeli 8 wynika z istniejącego wówczas systemu cen. Stąd wysokie miejsca ośrodków mających na swoim terenie np. rafinerie naftowe, zakłady spirytusowe, mięsne i tytoniowe.

Struktura branżowa przemysłu wpływa bardzo silnie na uszeregowanie miast w tabeli 8. Już na czwartym miejscu znalazł się Płock dzięki największej w Polsce rafinerii ropy naftowej. Awansowały także inne ośrodki przemysłu chemicznego, dostarczające wartościowych produktów przy stosunkowo małym zatrudnieniu (np. Police, Kędzierzyn-Koźle, Oświęcim). Wysokie pozycje zajmują ośrodki przemysłu spirytusowego (np. Łañcut, Starogard Gdański, Zielona Góra) i miasta, w których zlokalizowano nowe wielkie kombinaty mięsne (np. Koło, Rawa Mazowiecka, Sokołów Podlaski).

Koncentracja przestrzenna przemysłu jest silniejsza, niż koncentracja miejsc zamieszkania ludności. Połowa osób zatrudnionych w przemyśle pracuje w 74 miastach, połowa produkcji przemysłowej (wartościowo) pochodzi z 42 miast. Natomiast w 150 największych miastach mieszka tylko 45% ludności kraju. Koncentracja przemysłu doprowadziła do wyraźnego zróżnicowania funkcjonalnego miast. Jedne z nich mają względną nadwyżkę miejsc pracy w przemyśle i muszą korzystać z dojeżdżających zamiejscowych pracowników, inne mają niedobór przemysłu i dostarczają siły roboczej, migrującej codziennie lub opuszczającej miasto na stałe. Pierwsza grupa miast rozwijała się dotychczas szybko, ponieważ przemysł był najważniejszym czynnikiem aktywizującym, miasta drugiej grupy - zazwyczaj mniejsze i niekorzystnie usytuowane - przeżywały stagnację. Do tego zróżnicowania przyczyniło się zwłaszcza rozmieszczenie powojennych inwestycji przemysłowych.

KONCENTRACJA INWESTYCJI PRZEMYSŁOWYCH

Polska w okresie powojennym, szczególnie od 1950 r. do schyłku lat siedemdziesiątych, należała do państw najsilniej uprzemysławianych. W okresie 1946-1980 liczba pracujących w przemyśle zwiększyła się z 1,4 mln do 5,2 mln, następnie zaczęła maleć. Wartość środków trwałych przemysłu od 1950 do 1988 r. wzrosła 12,6 razy (w cenach porównywalnych). Ta forsowna industrializacja zmieniła charakter kraju i wielu miast.

Nakłady inwestycyjne na przemysł były rozmieszczane nierównomiernie. Szacunkowo około 22% nakładów w latach 1950-1985 pochłonęło województwo katowickie (w obecnych granicach) z uwagi na priorytet, jaki dano przemysłowi wydobywczemu i ciężkiemu. Kolejne miejsca pod względem rozmiarów inwestycji przemysłowych zajęły województwa miejskie warszawskie, krakowskie i łódzkie, nowe okręgi surowcowe (legnickie, piotrkowskie) oraz gdańskie, opolskie i szczecińskie. Wymienionych 9 województw skupiło ponad połowę ogólnopolskich nakładów inwestycyjnych na przemysł. Ogółem tylko 17 obecnych województw partycypowało w inwestycjach przemysłowych w stopniu większym od średniego (powyżej 2% w skali krajowej), udziały pozostałych 32 województw były niższe.

Trudniej jest ustalić rozmieszczenie nakładów inwestycyjnych według miejscowości. Posłużono się tutaj sporządzoną wcześniej kartoteką 2439 zakładów przemysłowych, zbudowanych lub bardzo silnie rozbudowanych w latach 1945-1989, zlokalizowanych w 910 miejscowościach. Uwzględniono także zakłady będące jeszcze w budowie. Wielkość nakładów oszacowano według wartości środków trwałych tych zakładów i liczby zatrudnionych w 1980 r. Dla zakładów zbudowanych po 1980 r., stosunkowo nielicznych z uwagi na kryzys i wstrzymanie wielu inwestycji, przyjęto wartości szacunkowe, analogiczne do zakładów tego samego rodzaju zbudowanych w latach poprzednich.

Rozmieszczenie środków trwałych nie idzie w parze z rozmieszczeniem miejsc pracy ze względu na specyfikę poszczególnych branż, dlatego przyjęto tu średni miernik będący wypadkową obu tych wartości. W 1980 r. na każdego zatrudnionego w przemyśle przypadało około 500 tys. zł wartości środków trwałych. W tym stosunku przeliczono środki trwałe, dodając ich wartość do liczby zatrudnionych i uzyskując jeden miernik, pokazany w tabeli 9.

W tabeli tej zestawiono 150 miejscowości o najwyższych miernikach, a więc największych inwestycjach przemysłowych. Wykaz tych miejscowości różni się znacznie od innych wykazów ośrodków aktywności. Brak w nim 6 miast wojewódzkich (Biała Podlaska, Ciechanów, Leszno, Sieradz, Skierniewice, Wałbrzych), jest natomiast aż 21 miejscowości wiejskich, w których zlokalizowano kopalnie lub zakłady uciążliwe dla otoczenia (wielkie elektrownie, cementownie, huty miedzi). Inwestycje przemysłowe lokalizowano zresztą częściej na terenach wiejskich, ale powstałe przy zakładach nowe osiedla uzyskiwały z czasem prawa miejskie (np. Świdnik, Janikowo, Ożarów, Nowa Dęba, Połaniec, Jelcz-Laskowice). Niektóre miejscowości wiejskie są funkcjonalnie

związane z pobliskimi miastami, które są ich zapleczem mieszkaniowo-usługowym (np. Żukowice z Głogowem, Rogowiec z Bełchatowem, Świerże Górne z Kozienicami, Nowe Czarnowo z Gryfinem).

Wśród 129 miast wymienionych w tabeli 9 są 43 miasta wojewódzkie, 60 dawnych miast powiatowych lub powiatów miejskich (nie będących obecnie siedzibami województw) oraz 26 innych miast. Widać więc wyraźną koncentrację inwestycji w ośrodkach dyspozycyjnych (miastach wojewódzkich i powiatowych). Do koncentracji inwestycji przyczyniła się także „gigantomania” - budowa jednego dużego zakładu zamiast kilku mniejszych. Spośród ponad 500 miast, które nie pełniły funkcji administracyjnych, poza siedzibą gminy, poważną inwestycję przemysłową otrzymało zaledwie co dwudzieste miasto. Liczne były natomiast drobniejsze inwestycje, jak młeczarnie, Państwowe Ośrodki Maszynowe i filie wielkich przedsiębiorstw.

Jak już wspomniano, największy udział w inwestycjach przemysłowych miało województwo katowickie. W tabeli 9 figuruje aż 26 miejscowości z tego województwa, po 7 z województw legnickiego, opolskiego i tamobrzeskiego, po 6 z województw bielskiego, kieleckiego i lubelskiego. Z 12 województw wyróżniono tylko po jednej miejscowości, przy czym z wyjątkiem wałbrzyskiego, są to miasta wojewódzkie. Żadnej miejscowości silnie inwestowanej nie ma w województwach białkopodlaskim, ciechanowskim i leszczyńskim.

Inwestycje przemysłowe przyczyniły się w największym stopniu do powstania nowych ośrodków aktywności, poza siecią historycznie ukształtowanych ośrodków centralnych. Przyczyniły się też do uzyskania praw miejskich przez liczne osady i zdegradowane dawne miasteczka.

KONCENTRACJA POTENCJAŁU BUDOWNICTWA

Budownictwo jest tym działem gospodarki, który przekształca materialną substancję kraju, ma więc znaczny wpływ na rozwój poszczególnych miejscowości i koncentrację w nich aktywności. W jednym z pierwszych rozdziałów omówiono przyrost zasobów mieszkaniowych, co odpowiadało w przybliżeniu rozmieszczeniu budownictwa mieszkaniowego. Tutaj zwrócimy uwagę na rozmieszczenie potencjału całego budownictwa, wyrażonego liczbą zatrudnionych w tym dziale gospodarki.

Danych o zatrudnieniu w budownictwie we wszystkich miastach w 1984 r. dostarcza *Rocznik Statystyczny Miast 1985*. Wprawdzie dane dotyczą tylko budownictwa uspołecznionego, ale miało ono wtedy decydujące znaczenie, skupiając 88% ogółu pracujących w budownictwie. Jego udział w wyposażeniu w maszyny i sprzęt był jeszcze wyższy, podobnie jak udział w budownictwie wielkomiejskim i przemysłowym. Prywatne firmy budowlane działały raczej na wsi i w małych miasteczkach.

Koncentracja zatrudnienia w budownictwie w niewielu miastach jest niezwykle wysoka, znacznie wyższa, niż koncentracja ludności i przemysłu. W 4 wielkich miastach (Warszawa, Kraków, Katowice, Wrocław) skupia się 20%, a w 26

miastach - połowa ogółu zatrudnionych w budownictwie uspołecznionym w Polsce. Rzeczywiste skupienie działalności budowlanej jest jednak mniejsze, ponieważ zatrudnienie jest rejestrowane w siedzibie przedsiębiorstwa, które może wykonywać pracę w różnych miejscowościach. Specjalistyczne przedsiębiorstwa działają na terenie całego kraju, a nawet wykonują pracę za granicą. Ponadto w wielkich miastach do budownictwa zalicza się zarządy, biura projektów, przedsiębiorstwa geologiczne, geodezyjne itp.

W tabeli 10 wymieniono 150 miast o największej liczbie zatrudnionych w budownictwie. Wykaz ten różni się od zestawienia największych ludnościowo miast w tabeli 1 tylko o 14 pozycji. Są w nim wszystkie miasta wojewódzkie i znaczące ośrodki subregionalne o dawnej randze ponadpowiatowej. Dodatkowo znalazły się tu bardziej dynamiczne ośrodki przemysłowe i usługowe. Różna od wykazu w tabeli 1 jest natomiast kolejność miast. Wysokie miejsca zajęły siedziby specjalistycznych przedsiębiorstw budowlanych, jak Katowice, Gliwice i Opole. Wyżej usytuowały się także silnie rozbudowywane miasta, np. Płock, Rzeszów i Ostrołęka. Natomiast w dół w stosunku do lokat ludnościowych przesunęły się stare i mało dynamiczne ośrodki przemysłowe, jak Łódź, Wałbrzych i większość miast Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

Rozmieszczenie ośrodków koncentracji potencjału budowlanego jest dość równomierne na terenie kraju, z wyjątkiem województwa katowickiego, które skupia aż 30 spośród wymienionych 150 miast. Na pozostałe województwa przypada przeważnie po 2 lub 3 ośrodki, w 13 województwach takim ośrodkiem jest tylko miasto wojewódzkie, jedynie województwo gdańskie ma 6, a województwo opolskie 5 miast o większej koncentracji zatrudnionych w budownictwie.

KONCENTRACJA TRANSPORTU I ŁĄCZNOŚCI

O rozmiarach aktywności gospodarczej świadczy działalność transportu i łączności. Syntetycznym miernikiem rozmieszczenia tych gałęzi gospodarki może być liczba zatrudnionych. Nie jest to miernik najlepszy z uwagi na ruchliwość pracowników transportu, spędzają oni nieraz większość czasu poza siedzibą swojego zakładu pracy. Jednak dostępna statystyka nie dostarcza bardziej odpowiednich danych dla poszczególnych miast, z konieczności uwzględniono więc liczbę zatrudnionych w transporcie i łączności w 1984 r. według *Rocznika Statystycznego Miast 1985*. W dalszych rozdziałach wzięto ponadto pod uwagę liczbę abonentów telefonicznych, koncentrację ruchu samochodowego i komunikację autobusową.

W tabeli 11 wymieniono 150 miast o największym zatrudnieniu w transporcie i łączności. W zestawieniu powinno znaleźć się także kilka miejscowości wiejskich, jednak brak dla nich porównywalnych danych. Według Statystyki Gmin 1983 w następujących 7 gminach wiejskich w transporcie i łączności pracowało w 1982 r. ponad 1400 osób: Terespol 3931 (węzeł przeładunkowy Małaszewicze),

Żurawica 3291 (stacja przeładunkowa), Tczew 1961 (stacja rozrządowa Zajączkowo Tczewskie), Sędziszów 1943 (stacja techniczna), Medyka 1679 (stacja przeładunkowa), Czeremcha 1574 (stacja węzłowa i przeładunkowa), Opoczno 1431 (stacja techniczna Idzikowice).

Stopień koncentracji miejsc pracy w transporcie i łączności jest bardzo wysoki. Co czwarta osoba zatrudniona pracuje w jednym z 11 wielkich miast, połowa zatrudnionych skupia się w 61 miastach, a na 150 wymienionych miast przypada ponad 2/3 ogółu zatrudnionych. Tak duża koncentracja wynika z lokalizacji siedzib przedsiębiorstw i jednostek organizacyjnych.

Charakterystyczne jest, że czołowe miejsca, tuż za Warszawą, zajmują 3 wielkie porty morskie: Szczecin, Gdynia i Gdańsk. Zatrudnienie w nich jest zawyżone o marynarzy floty morskiej, zaliczanych do siedziby amatora. Wskazuje na to również wysoka pozycja Kołobrzegu, który jest siedzibą Polskiej Żeglugi Bałtyckiej. Niewspółmiernie wysokie miejsca w tabeli 11 zajmują duże węzły kolejowe, jak Skarżysko-Kamienna, Ostrów Wielkopolski, Stargard Szczeciński, Tarnowskie Góry, Zduńska Wola, Kutno.

Wśród 150 wymienionych miast są wszystkie miasta wojewódzkie, ale dwa z nich, Łomża i Tamobrzeg, dopiero w drugiej setce. Województwo katowickie jest reprezentowane przez 22 miasta, pozostałe województwa przez 1-5 ośrodków. Najczęściej miasto wojewódzkie jest głównym centrum komunikacyjnym województwa. Odmienna sytuacja występuje w 8 województwach: gdańskim (gdzie więcej zatrudnionych skupia Gdynia), kaliskim (Ostrów Wielkopolski), koszalińskim (Kołobrzeg), krośnieńskim (Jasło), płockim (Kutno), sieradzkim (Zduńska Wola), suwalskim (Elk) i tamobrzeskim (Stalowa Wola wraz z włączonym do niej węzłem kolejowym Rozwadowa).

Dane z 1984 r. dotyczą zatrudnienia w gospodarce społecznej, ale było ono w tym dziale gospodarki prawie równoznaczne z całością zatrudnienia. W łączności nie było sektora prywatnego, a prywatny transport skupiał zaledwie 1,4% ogółu zatrudnionych w transporcie i łączności i poza samochodami nie dysponował środkami trwałymi. Obecnie rośnie udział prywatnych przedsiębiorstw, co przyczynia się do pewnej dekoncentracji tego działu gospodarki, ponieważ drobne firmy przewozowe powstają również w małych miastach.

KONCENTRACJA HANDLU

Handel jest działem usług zatrudniającym najwięcej osób (prawie 1,5 mln w 1990 r.) i wpływającym bardzo silnie na aktywność gospodarki i społeczeństwa. Generuje on produkcję i przewozy zaopatrzeniowe i w największym stopniu, poza dojazdami do pracy, przyczynia się do mobilności mieszkańców Polski. Zakupy są bowiem najczęstszym nie obligatoryjnym motywem przejazdów ludności, z reguły w kierunku większych ośrodków. Przy okazji wyjazdów po zakupy korzysta się często z innych usług, np. gastronomicznych i rozrywkowych. Rozmieszczenie handlu jest więc dobrym miernikiem atrakcyjności usługowej miast i wskazuje na skupiska przyjezdnych, chwilowych mieszkańców miasta.

Rozmieszczenie handlu można mierzyć różnymi wskaźnikami, np. liczbą placówek, ich powierzchnią, liczbą zatrudnionych, wreszcie wartością sprzedaży. Wybrano ten ostatni wskaźnik, ponieważ pokazuje on najlepiej koncentrację sprzedaży w większych ośrodkach, gdzie reprezentowane są wszystkie branże i gdzie występują największe obroty. Z reguły też w większych ośrodkach przyjezdni przebywają dłużej i przejawiają większą aktywność.

W tabeli 12 wymieniono 150 miast o największej wartości sprzedaży w rynkowym detalicznym handlu uspołecznionym w 1984 r. Wówczas jeszcze sektor prywatny w handlu nie odgrywał poważniejszej roli, według oficjalnej statystyki jego udział w wartości sprzedaży wynosił tylko 2,3%. Obecnie sytuacja byłaby oczywiście zupełnie inna, ale hierarchia ośrodków handlowych prawdopodobnie nie uległa zmianom, ponieważ nowe sklepy prywatne powstały z reguły w lokalach dawnych sklepów uspołecznionych. Być może zmalał nieco udział dużych miast, skoro obecnie większość towarów można nabyć i w małych miejscowościach, toteż wyjazdy po zakupy uległy ograniczeniu. Z drugiej strony duże miasta zwiększyły swoją atrakcyjność handlową dzięki powstaniu różnych giełd i bazarów o charakterze międzynarodowym.

Wykaz miast w tabeli 12 różni się stosunkowo mało od wykazu miast uszeregowanych według liczby ludności (tabela 1). Jest to zrozumiałe, ponieważ obroty handlu detalicznego zależą najbardziej od liczby mieszkańców. Z wykazu tabeli 1 ubyłoby 11 miast, głównie satelitycznych, o znacznych liczbach mieszkańców, ale słabo rozbudowanej sieci handlowej, obsługiwanych częściowo przez sąsiednie metropolie (Legionowo, Wołomin, Rumia, Police, Świdnik, Leszczyny). Ich miejsca zajęło 11 miast charakteryzujących się dużymi dojazdami, położonych w większości w Małopolsce.

W stosunku do hierarchii ludnościowej wyższą pozycję w klasyfikacji ośrodków handlowych zajęły miasta licznie odwiedzane, w których wzrost sprzedaży należy przypisać klientom zamiejscowym. Odnosi się to do większości miast wojewódzkich, ośrodków masowych dojazdów do pracy (np. Gorlice) oraz ośrodków turystycznych. Spektakularnym przykładem jest tu Zakopane, które pod względem liczby stałych mieszkańców jest na 152 miejscu w kraju, natomiast w zakresie sprzedaży zajmuje 66 miejsce, wyprzedzając 9 miast wojewódzkich. Podobną, choć na mniejszą skalę, zmianę lokaty wykazują: Nowy Targ, Sopot, Świnoujście, Kołobrzeg i Żywiec.

Przesunięcie w dół w stosunku do lokaty ludnościowej jest typowe dla miast nowych lub silnie rozbudowanych po 1945 r., gdzie budownictwu mieszkaniowemu nie towarzyszył proporcjonalny rozwój sieci handlowej. Obok typowych miast satelitycznych można tu wymienić: Lubin, Głogów, Bełchatów i Stalową Wolę. Do tej grupy należą też stare miasta przemysłowe w Górnśląskim Okręgu Przemysłowym, zdominowane przez sąsiedztwo lepiej wyposażonych Katowic, które w hierarchii handlowej wysunęły się na szóste miejsce w kraju, wyprzedzając 3 większe miasta: Gdańsk, Szczecin i Bydgoszcz. Niższe lokaty handlowe mają też niektóre miasta w północnej Polsce o małych dojazdach z rzadko zaludnionego zaplecza, m.in. Elbląg, Toruń, Suwałki i Ełk.

Rozmieszczenie 150 ośrodków handlowych wymienionych w tabeli 12 jest dość proporcjonalne do rozmieszczenia miast i ludności. Województwo katowickie jest tu reprezentowane przez 29 miast, gdańskie przez 6 miast, bielskie przez 5, pozostałe w większości przez 2-4 ośrodki. W 12 województwach jedynym ośrodkiem tej rangi jest miasto wojewódzkie, co na ogół wynika ze znacznej jego dominacji wielkościowej nad siecią pozostałych małych miast (np. w województwach białostockim, częstochowskim, krakowskim, radomskim i wrocławskim).

KONCENTRACJA ADMINISTRACJI

Administracja jest dziedziną niezwykle silnie scentralizowaną, o czym świadczą dane z tabeli 13. Wprawdzie przytoczone tam liczby pochodzą z 1987 r., a więc z okresu istnienia PRL, należy jednak wątpić, czy nastąpiła w międzyczasie jakaś deglomeracja administracji lub poważniejsza jej redukcja. Likwidacji jednych instytucji towarzyszy bowiem powoływanie nowych lub rozbudowa innych, zwykle w tych samych miastach, a nawet gmachach. Świadczy o tym, m.in. fakt, że prawie żaden budynek biurowy nie został przekazany na potrzeby społeczne, kultury lub nauki.

Tabela 13 pokazuje ogromną koncentrację administracji w Warszawie (prawie 11% zatrudnionych w kraju). Drugie z kolei miasto, Kraków, ma 5,4 raza mniej urzędników. W 10 największych miastach skupia się 25,5% zatrudnionych, a w 56 miastach - połowa pracowników administracji całej Polski.

Hierarchia ośrodków administracyjnych jest bardzo prosta, 50 pierwszych miejsc zajmują miasta wojewódzkie, z jednym tylko wyjątkiem - Gdynią, która znalazła się na 43 pozycji, wyprzedzając 7 mniejszych siedzib województw. Wśród miast wojewódzkich istnieje wyraźne zróżnicowanie na dawne (sprzed 1975 r.) i nowe. Wszystkie dawne miasta wojewódzkie zajmują pierwsze miejsca (1-18). Wśród nich jest tylko jedno, największe nowe miasto wojewódzkie - Częstochowa. Za Częstochową są jedynie 3 dawne miasta wojewódzkie, awansowane z opóźnieniem w 1950 r. (Opole, Koszalin, Zielona Góra).

W dalszej kolejności, po miastach wojewódzkich, najwięcej pracowników administracji skupiają pozostałe większe miasta, zwłaszcza dawne powiaty miejskie. Wysoko w tej hierarchii znalazły się niektóre małe miasta, mające na swoim terenie duże i znane zakłady karne (m. in. Strzelce Opolskie, Czarne, Rawicz, Wronki, Goleniów, Sztum, Barczewo, Nowogard). Funkcjonariusze straży więziennej są bowiem zaliczani do pracowników administracji państwowej.

Ośrodki administracyjne są także ośrodkami aktywności, ponieważ generują dojazdy ludności w sprawach urzędowych, a tym samym przyczyniają się do rozbudowy połączeń komunikacyjnych, wzrostu ruchu samochodowego

i rozwoju sieci usług. Optymalnym rozwiązaniem byłoby takie ukształtowanie sieci usług i struktury administracyjnej kraju, aby hierarchia administracyjna pokrywała się w przybliżeniu z usługową, co ułatwiłoby życie ludności, umożliwiając załatwienie większej liczby spraw podczas jednego pobytu w mieście.

Warto jeszcze podkreślić, że na hierarchię ośrodków administracyjnych wpływa także ich przeszłość i tradycje. Miasta historyczne, o długotrwałych tradycjach kulturalnych i dyspozycyjnych, wyprzedzają większe, ale nowsze lub na nowo uformowane ośrodki, np. Kraków wyprzedza Łódź, Poznań wyprzedza Wrocław, Kalisz wyprzedza Radom.

KONCENTRACJA ABONENTÓW TELEFONICZNYCH

Z administracją związana jest łączność telefoniczna, która w Polsce służy w dużym stopniu zarządzaniu, przy dotkliwym braku łączności dla osób i zakładów prywatnych. Toteż rozmieszczenie abonentów telefonicznych wykazuje znaczną zbieżność z rozmieszczeniem administracji. Zbieżność ta byłaby jeszcze większa, gdyby można było uwzględnić liczbę aparatów telefonicznych (wraz z wewnętrznymi), a nie tylko liczbę abonentów. Większe instytucje, zwłaszcza urzędy, dysponują bowiem dużą liczbą aparatów i numerów, figurując w statystyce jako jeden abonent. Najlepszym miernikiem aktywności byłaby liczba przeprowadzonych rozmów, niestety niemożliwe jest uzyskanie takich danych.

W tabeli 14 wymieniono 150 miast o największej liczbie abonentów telefonicznych. W kolejności miast, poza liczbą ludności i znaczeniem gospodarczym, odbija się ranga administracyjna miasta i długość stażu w charakterze ośrodka dyspozycyjnego. Niezmiernie wysoką koncentracją telefonów wyróżnia się Warszawa, jej udział w liczbie abonentów jest ponad trzykrotnie wyższy od udziału w zaludnieniu kraju, a byłby jeszcze wyższy, gdyby uwzględnić także aparaty wewnętrzne i łączność specjalną (np. rządową, wojskową, MSW). W 4 największych miastach skupia się 25% abonentów całego kraju.

Dawne miasta wojewódzkie mieszczą się wszystkie w obrębie 25 pierwszych pozycji, największe nowe miasta wojewódzkie zajmują miejsca 14, 15, 17 i 21. Większość nowych ośrodków wojewódzkich znalazła się w przedziale 24-65, a sześć z nich zajmuje jeszcze dalsze pozycje (Ostrołęka 74, Krosno 75, Ciechanów 83, Skierniewice 87, Sieradz 89, Suwałki 102).

Spośród miast niewojewódzkich najwięcej abonentów telefonicznych mają: Gdynia, miasta Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, Grudziądz i Sopot. Większość wymienionych w tabeli 14 ośrodków to dawne miasta powiatowe i powiaty miejskie. Jedynie 7 miast nie pełniło funkcji powiatowej, w tym nowe wielkie miasta: Jastrzębie-Zdrój, Żory, Legionowo i Świdnik.

Rozmieszczenie ośrodków telefonii wskazuje na dominujące pozycje aglomeracji miejskich i wielkich miast, 25 miast mieści się w województwie katowickim, 7 w warszawskim, po 5 w gdańskim i bielskim. W 12 województwach

jedynym wymienionym ośrodkiem koncentracji telefonów jest miasto wojewódzkie; spośród tych województw 10 znajduje się na terenie byłego zaboru rosyjskiego.

Dziedzictwo zaborów jest widoczne do dzisiaj w zacofaniu technicznym obszarów wschodniej i częściowo środkowej Polski. Równorzędne ludnościowo miasta zachodnie mają zwykle więcej telefonów od miast wschodniej Polski. Nie dotyczy to miast wojewódzkich, które są uprzywilejowane w rozbudowie sieci telefonicznej. Uprzywilejowane są także ośrodki turystyczne, zwłaszcza zamieszkane przez ludzi majątnych i wpływowych. Na liście ośrodków telefonicznych Sopot i Nowy Targ znajdują się o 56 pozycji powyżej swojej lokaty ludnościowej, a Zakopane aż o 85 pozycji.

Upośledzone są natomiast nowe miasta zbudowane dla robotników przemysłowych, jak Tychy, Jastrzębie-Zdrój, Żory, Lubin, Głogów, Świdnik. W przypadku Jastrzębia-Zdroju różnica *in minus* wynosi aż 79 pozycji (41 w liczbie ludności, 120 w liczbie abonentów telefonicznych). Także stare miasta przemysłowe Górnego Śląska są źle wyposażone w telefony.

W sumie wymienionych 150 miast skupia 72% abonentów telefonicznych kraju. Na pozostałe 680 miast i całą wieś przypada tylko 28% abonentów, co najdobitniej świadczy o niedoinwestowaniu polskiej prowincji, gdzie telefony z uwagi na odległości są najbardziej potrzebne.

KONCENTRACJA RUCHU SAMOCHODOWEGO

Dobrym miernikiem aktywności gospodarczej jest ruch pojazdów. Badanie ruchu kolejowego jest tu mało przydatne, ponieważ odbywa się on przeważnie na długich trasach i nie jest związany z mijanymi miastami. Bardziej odpowiednia jest obserwacja ruchu drogowego, który w większym stopniu obsługuje miasta, korzysta z ich urządzeń i obciąża ulice.

Badanie ruchu drogowego przeprowadza się co kilka lat na podstawowej sieci dróg państwowych. Wykorzystano tu badanie z 1985 r. i dokonano podsumowania liczby pojazdów samochodowych zarejestrowanych na wszystkich drogach wylotowych wokół wybranych miast. Wyniki dla 100 miast przedstawiono w tabeli 15. Trudność sprawia wybór tych miast. Gdyby kierować się natężeniem ruchu, wtedy w tabeli należałoby uwzględnić ośrodki podmiejskie, jak Grójec, Legionowo, Pruszcz Gdański, Wieliczkę, przez które przejeżdża bardzo dużo pojazdów tranzytem. W zestawieniu pominięto je, ograniczając się do miast, które według innych danych są ważniejszymi ośrodkami gospodarczymi, ogniskującymi ruch. Dobór ich może być subiektywny i dyskusyjny.

W tym zestawieniu nie obliczono udziału w ruchu ogólnokrajowym i odsetek skumulowanych, ponieważ nie jest znana ogólna liczba przejazdów. Ten sam przejazd mógł być zresztą liczony wielokrotnie w różnych miastach.

Wśród 100 wymienionych miast brak 8 ośrodków wojewódzkich, które leżą peryferyjnie (Suwałki, Biała Podlaska, Chełm, Przemyśl, Słupsk) albo przy mniej uczęszczanych drogach (Ciechanów, Ostrołęka, Skierniewice). W 1985 r. nie było jeszcze intensywnego ruchu samochodowego przez wschodnią granicę, stąd brak w zestawieniu miast „ściany wschodniej”, z wyjątkiem Białegostoku i Zamościa.

Kolejność miast pod względem natężenia ruchu drogowego wynika w dużym stopniu z położenia w sieci drogowej. Dlatego w pierwszej dziesiątce znalazły się Częstochowa i Piotrków Trybunalski leżące na najruchliwszej trasie z Warszawy do Katowic. Wysokie pozycje zajmują miasta na obrzeżu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, który jest tu potraktowany łącznie, ponieważ nie badano natężenia ruchu ulicznego między poszczególnymi miastami.

Oczywiście bardziej interesujące byłoby ustalenie, ile pojazdów dociera do każdego miasta jako ośrodka docelowego, a nie tylko, ile przejeżdża przez miasto. Wymagałoby to jednak badań specjalnych z zatrzymywaniem pojazdu i pytaniem o cel podróży. W obecnej sytuacji badania takie są nierealne. Przytoczone dane można traktować jako przybliżoną orientację w rozmieszczeniu ruchu drogowego; celem przeprowadzanych badań ruchu drogowego jest zresztą głównie ustalenie obciążeń danej drogi.

KONCENTRACJA KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ

Komunikacja autobusowa jest tym rodzajem ruchu samochodowego, którego rozmieszczenie i zasięg można prześledzić najdokładniej dzięki istnieniu rozkładu jazdy. Spośród rodzajów transportu publicznego linie PKS stosunkowo najlepiej pokazują ciężenia komunikacyjne ludności i atrakcyjność poszczególnych ośrodków, można je bowiem elastycznie dostosowywać do aktualnego zapotrzebowania, czego nie można powiedzieć o sztywnym układzie linii kolejowych, zdeterminowanym przez inwestycje XIX w.

Bezwzględna liczba autobusów PKS przejeżdżających przez dane miasto nie jest jednak dobrym miernikiem jego znaczenia, jeśli duży udział ma w tym ruch tranzytowy. Tak jest np. w przypadku Grójca, Garwolina, Myślenic czy Pabianic, które leżą na ważnych trasach przelotowych. Dlatego w tym opracowaniu wzięto pod uwagę jedynie kursy autobusowe rozpoczynające się i kończące w danym mieście.

W tabeli 16 wymieniono 100 miast o dużym natężeniu ruchu autobusowego. W pierwszej kolumnie danych podano liczbę odjazdów autobusów rozpoczynających kurs w danym mieście. Jest ona oczywiście równa liczbie przyjazdów, a więc mówi o wielkości ruchu i znaczeniu miasta. Jednak kursy mogą być różnej długości: o zasięgu podmiejskim, lokalnym, regionalnym lub krajowym. Miasta o intensywnym ruchu podmiejskim i dużych liczbach dojeżdżających do pracy charakteryzują się wielką liczbą kursów, np. Opole, Konin, Gliwice, Bielsko-Biała i Krosno (400-500 odjazdów w ciągu doby).

Natomiast miasta o rozbudowanym systemie komunikacji miejskiej, obsługującej także obszary podmiejskie, charakteryzują się mniejszą liczbą kursów, o dalszym jednak zasięgu. Dlatego jako drugi miernik ważności węzła

autobusowego przyjęto sumę kilometrów przejeżdżanych w ciągu doby przez autobusy wyjeżdżające z danego miasta. Sumy te są imponujące, np. autobusy z Warszawy przejeżdżają dziennie (w jedną stronę) ponad 85 000 km, tj. więcej niż wynosi dwukrotny obwód Ziemi.

Według miernika wozokilometrów uporządkowano kolejność węzłów autobusowych w tabeli 16. Jak łatwo zauważyć, kolejność ta nie odpowiada hierarchii ludnościowej ani gospodarczej. Wyższe pozycje zajmują miasta obsługujące tereny pozbawione sieci kolejowej (Lublin, Białystok, Rzeszów, Kielce, Zamość, Konin, Biała Podlaska), gdzie autobusy są głównym środkiem transportu osobowego. W dół w tej klasyfikacji przesunęły się natomiast ważne węzły kolejowe i miasta, do których dojeżdża się najczęściej pociągami (Poznań, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Szczecin).

Niektóre mniejsze miasta zawdzięczają swoją wysoką pozycję w tabeli 16 prężności miejscowych oddziałów PKS, które uruchamiają połączenia dalekobieżne z innymi częściami kraju lub same są celem ruchu dalekobieżnego (np. Turek, Zakopane).

Przedstawiona klasyfikacja węzłów autobusowych jest pierwszą tego rodzaju próbą. Wymagała ona niezwykle pracochłonnych obliczeń, które wykonali mgr Elżbieta Sylwia Sujko i mgr Tomasz Komornicki. Prezentowana metoda może być użyta także do klasyfikacji węzłów innego rodzaju (np. kolejowych, lotniczych, telekomunikacyjnych).

KONCENTRACJA SZKOLNICTWA

Jednym z mierników aktywności miasta może być skupienie szkół, zwłaszcza ponadpodstawowych (liceów ogólnokształcących, szkół zawodowych i artystycznych). Przyciągają one także młodzież zamiejscową, dojeżdżającą codziennie lub mieszkającą w bursach, internatach i kwaterach prywatnych. Ci młodociani czasowi mieszkańcy miasta korzystają z jego urządzeń i usług, a z czasem znajdują tu nieraz zatrudnienie i zostają stałymi mieszkańcami.

W tabeli 17 wymieniono 150 miast o największym zatrudnieniu w dziale oświaty i wychowania. Duży udział mają w tym zatrudnieni w szkolnictwie podstawowym i wychowaniu przedszkolnym, rozmieszczonymi proporcjonalnie do liczby ludności, dlatego kolejność ośrodków oświatowych nie odbiega rażąco od kolejności miast pod względem zaludnienia. Są jednak charakterystyczne różnice, z reguły w miastach wojewódzkich jest większe skupienie szkół ponadpodstawowych niż by to wynikało z liczby ludności. Podobnie więcej takich szkół jest w starych miastach, o dawnych tradycjach oświatowych. Wyprzedzają one pod tym względem większe, ale młodsze miasta, np. Kraków wyprzedza Łódź, Lublin wyprzedza Katowice, Kielce wyprzedzają Radom.

Najsłabiej stosunkowo jest rozbudowane szkolnictwo w miastach przemysłowych i to zarówno starych (na Górnym Śląsku, w okręgu łódzkim), jak i nowych, gdzie budownictwo oświatowe jest zwykle opóźnione w porównaniu

z przemysłowym i mieszkaniowym. Niektóre nowe ośrodki przemysłowe wyróżniają się jednak dużymi szkołami zawodowymi, związanymi z dominującymi tam gałęziami wytwórczości.

Rozmieszczenie ośrodków szkolnictwa jest dość równomierne, z wyjątkiem aglomeracji gómośląskiej. Spośród wymienionych w tabeli 17 miast, na terenie województwa katowickiego znajduje się 25, w województwach gdańskim i olsztyńskim po 6, w pozostałych województwach przeważnie po 2-4, a w 11 województwach tylko miasto wojewódzkie pełni taką funkcję. Stopień koncentracji oświaty i wychowania jest mniejszy, niż innych działów gospodarki dzięki powszechności nauczania. Gdyby jednak wziąć pod uwagę tylko szkolnictwo ponadpodstawowe, tendencja do koncentracji byłaby wyraźna. Wskazują na to liczby szkół ponadpodstawowych w dużych miastach, przy czym są to z reguły szkoły większe, niż w małych miastach lub na wsi.

KONCENTRACJA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I NAUKI

W jeszcze wyższym stopniu skoncentrowane jest szkolnictwo wyższe i instytuty naukowe. W tabeli 18 wymieniono ośrodki akademickie Polski wraz z liczbą zatrudnionych w nich nauczycieli akademickich i studentów. Szkoły wyższe mają siedziby w 24 miastach, ale 30% nauczycieli akademickich skupia się w 2 największych ośrodkach: Warszawie i Krakowie. Jeśli dodać Wrocław i Poznań, to na te 4 miasta przypada prawie połowa kadry naukowej i studentów wyższych uczelni.

Większe znaczenie mają ponadto: Lublin, Katowice, Gdańsk, Łódź i Szczecin. W pozostałych 15 ośrodkach studiuje tylko 22% studentów. Poza Gliwicami i Gdynią wszystkie siedziby uczelni są miastami wojewódzkimi. W mniejszych miastach uczelnie powstały dopiero po 1945 r.

W rzeczywistości miejsca studiów są nieco mniej skoncentrowane, ponieważ prezentowana statystyka nie uwzględnia filii szkół wyższych, zaliczając kadry i studentów do siedzib uczelni. W ten sposób zredukowano faktyczną liczbę naukowców i studentów, m.in. w Białymstoku i Rzeszowie oraz pominięto 16 miast, w których są tylko filie lub zamiejscowe wydziały uczelni, np. Jelenią Górę, Legnicę, Gorzów Wielkopolski, Kalisz, Elbląg i Płock. Ponadto należy uwzględnić, że niektóre uczelnie mają wydziały także w sąsiednich miastach aglomeracji, np. Uniwersytet Gdański w Sopocie i Gdyni, Uniwersytet Śląski w Sosnowcu, Śląska Akademia Medyczna ma katedry i kliniki w 8 miastach Górnego Śląska. Faktycznie więc szkoły wyższe i ich placówki naukowe znajdują się w 50 miastach, nie licząc zakładów doświadczalnych, np. rolniczych w terenie. Nie ma szkół wyższych ani ich oddziałów w 14 województwach utworzonych w 1975 r., 9 spośród nich leży na obszarze dawnego zaboru rosyjskiego.

Instytuty naukowo-badawcze nie wchodzące w skład uczelni wykazują jeszcze większą centralizację siedzib. Spośród 73 placówek Polskiej Akademii Nauk, wykazanych w Informatorze Nauki Polskiej 1989/90, aż 35, a więc prawie połowa

ma siedzibę w Warszawie, dalszych 11 w Krakowie, 6 w Poznaniu, 4 we Wrocławiu. Instytuty resortowe są bardziej rozproszone przestrzennie, gdyż przemysłowe mieszczą się przeważnie w głównych ośrodkach danego przemysłu, a rolnicze w majątkach wiejskich.

KONCENTRACJA KULTURY I SZTUKI

Dla tej dziedziny życia najtrudniej określić stopień koncentracji przestrzennej. Twórcy i działacze, często amatorzy i społecznicy, żyją w wielu miejscowościach na terenie całego kraju. W małych miastach są oni nieraz bardziej zaangażowani w działalność kulturalną i społeczną, niż pracownicy instytucji centralnych.

Jedynym uchwytnym miernikiem jest zatrudnienie w dziale kultury i sztuki. Dla 26 miast o ponad 500 zatrudnionych w 1984 r. zestawiono je w tabeli 19. Wymienione miasta skupiają ponad 56% całego zatrudnienia, z czego prawie trzecia część przypada na Warszawę. Pewnym zaskoczeniem jest fakt, że Łódź góruje nad Krakowem. Spośród 26 wymienionych miast tylko trzy nie są siedzibami województw, ale mają na swoim terenie duże placówki kulturalne: Gdynia - nowy wielki Teatr Muzyczny, Bytom - Operę Śląską, Gliwice - Operetkę Śląską.

Dawne miasta wojewódzkie wyraźnie wyprzedzają siedziby nowych województw w tej klasyfikacji, zajmując pozycje 1-19 na przytoczonej liście. Jedynie Toruń spośród nowych miast wojewódzkich i Gdynia znalazły się wśród starych ośrodków wojewódzkich. Świadczy to o trwałości dawnego układu centralistycznego, w którym również kultura i sztuka były podporządkowane hierarchii administracyjnej.

Niezależnie od tej hierarchii powstały placówki kulturalne także w miastach niewojewódzkich, niektóre o poważnej randze i sławie. Poza siecią miast wojewódzkich istnieją teatry w Grudziądzu, Gnieźnie i Sosnowcu. Do najliczniej odwiedzanych muzeów należą słynne zamki i pałace w Malborku, Łańcucie, Kórniku, Nieborowie, Pieskowej Skale i Brzegu, muzeum regionalne w Łowiczu czy skanseny zlokalizowane poza miastami. Frekwencja zwiedzających odbiega więc znacznie od rozmieszczenia miejsc pracy zatrudnionych w dziale kultury i sztuki.

KONCENTRACJA TURYSTYKI

Warto tu uwzględnić jeszcze jedną gałąź gospodarki, która w istotny sposób wpływa na aktywizację miejscowości i regionów - turystykę. Wprawdzie Polska nie jest krajem turystycznym na miarę Włoch, Hiszpanii czy Austrii, ale krajowy ruch turystyczny jest dość znaczny, zwłaszcza że statystycznie zalicza się tu wszelkie podróże, także służbowe i rodzinne, połączone z korzystaniem z obiektów noclegowych.

Turystyka aktywizuje różne dziedziny usług i działalności, zwłaszcza transport, gastronomię, hotelarstwo, budownictwo pensjonatowe, produkcję żywności, pamiątek, sprzętu turystycznego i sportowego, ożywia także działalność kulturalną i rozrywkową. W wyniku napływu wczasowiczów niektóre miejscowości zwiększają w sezonie wielokrotnie liczbę mieszkańców.

Koncentrację turystyki pokazano dwoma miernikami: liczbą miejsc noclegowych i liczbą udzielonych noclegów w 1985/1986r. Zgodnie z klasyfikacją statystyki turystycznej policzono tu miejsca noclegowe w hotelach, motelach, pensjonatach, domach wczasowych, schroniskach, kampingach i w zarejestrowanych kwaterach prywatnych. Istnieje jednak wiele kwater prywatnych nie objętych żadną ewidencją, podobnie jak nieuchwytnie są prywatne pobyty wczasowe i turystyczne u rodziny, znajomych itp. Poza ewidencją turystyczną są także kolonijne pobyty dzieci i obozy harcerskie. Dlatego dane z zakresu turystyki należy traktować jako niepełne i tylko orientacyjne.

Te same zastrzeżenia dotyczą ewidencji noclegów. O jej brakach świadczy najlepiej przykład Częstochowy, którą odwiedza rocznie kilka milionów pielgrzymów, a która według ewidencji noclegów znajduje się dopiero na 68 miejscu wśród miast i gmin Polski!

Tabele 20 i 21 wymieniają 150 jednostek administracyjnych (miast i gmin) o największej liczbie miejsc noclegowych i największej liczbie udzielonych noclegów. Większość nazw miast i gmin powtarza się w obu tabelach. Są jednak i charakterystyczne różnice. Wśród ośrodków o największej liczbie miejsc noclegowych jest tylko 18 miast wojewódzkich, natomiast w analogicznym wykazie miast o największej liczbie udzielonych noclegów są 32 miasta wojewódzkie. Może to świadczyć o większej atrakcyjności tych miast lub dużym udziale podróży służbowych, które przeważnie kierują się do tych miast.

Pozostałe miasta są wymienione 44 razy w tabeli 20 i 51 razy w tabeli 21, są więc też częściej odwiedzane, niż gminy wiejskie. Z tej grupy miast 10 znajduje się nad morzem, a 19 względnie 20 w górach. Różnice między obu wykazami stanowią głównie miasta położone poza wybrzeżem, górami i pojezierzami, odwiedzane przez cały rok ze względu na swoje zabytki (Malbork, Kazimierz Dolny, Sandomierz) lub charakter uzdrowiska (Busko-Zdrój, Inowrocław).

Największa dysproporcja między liczbą miejsc i noclegów występuje wśród gmin wiejskich położonych między wybrzeżem i górami. W tabeli 20 figuruje aż 41 gmin z terenów pojezierzy, w tabeli 21 już tylko 27. Na pozostałym terenie Niżu, głównie nad sztucznymi zbiornikami wodnymi leży 13 gmin o większej ilości miejsc, natomiast tylko 7 o większej frekwencji. Stabilną grupę gmin turystycznych tworzy 13 gmin nadmorskich i około 20 górskich.

Koncentracja przestrzenna turystyki wygląda zupełnie inaczej, niż innych gałęzi gospodarki. Rozmieszczenie turystyki jest w dużym stopniu negatywem rozmieszczenia produkcyjnych gałęzi gospodarki i ludności, co jest zrozumiałe, gdyż te tereny zapewniają lepsze warunki wypoczynku. Natomiast stopień koncentracji w ograniczonej liczbie jednostek przestrzennych jest podobny jak innych dziedzin. W 150 wymienionych jednostkach skupia się 67% miejsc noclegowych i 73% ruchu turystycznego. Świadczy to o znikomym wykorzystaniu pozostałych terenów kraju do celów rekreacji.

ROZMIESZCZENIE ZUŻYCIA ENERGII ELEKTRYCZNEJ

Ostatnim miernikiem aktywności tutaj rozpatrywanym jest zużycie energii. Każda prawie działalność wykonywana na większą skalę i mająca znaczenie gospodarcze wymaga nakładu energii. Najbardziej powszechne i najłatwiej mierzalne jest użytkowanie energii elektrycznej. W tabeli 22 wymieniono 150 miast o największym zużyciu energii w 1988 r. Wtedy jeszcze funkcjonował cały przemysł, dane obrazują więc stan normalny, przed obecną recesją, która spowodowała znaczny spadek zużycia energii.

Kolejność miast różni się tu znacznie od poprzednich wykazów. Wpływa na nią przede wszystkim rodzaj przemysłu, który jest głównym konsumentem energii. Wybijają się ośrodki metalurgiczne, górnictwa i przemysłu chemicznego. Już na czwartym miejscu jest Dąbrowa Górnicza z Hutą „Katowice”, na ósmym Konin z hutą aluminium, na dziewiątym Polkowice z 2 kopalniami rud miedzi, na dwunastym Łaziska Górne z hutą elektrostopów. Wśród ośrodków przemysłu chemicznego największym zużyciem energii elektrycznej cechują się zakłady azotowe (Tarnobrzeg, Chorzów, Kędzierzyn-Koźle, Puławy).

Wielkie rozmiary energochłonnych kombinatów wpływają na bardzo dużą koncentrację przestrzenną zużycia energii: czwarta część zużycia przypada na 17 miast, a połowa na 68 miast. Podobnie wygląda rozkład przestrzenny na terenie kraju. Spośród wymienionych 150 miast aż 34 znajdują się w województwie katowickim, a po 7 w sąsiednich województwach opolskim i bielskim. W 15 województwach tylko jedno miasto wyróżnia się większym zużyciem energii, przy czym w województwach sieradzkim i tarnobrzeskim nie jest to siedziba województwa. Województwo ciechanowskie nie jest w ogóle reprezentowane w tabeli 22.

Miernik zużycia energii jest raczej wskaźnikiem technologicznym, mało mówiącym o aktywności gospodarczej, a tym bardziej społecznej danego ośrodka, dlatego nie uwzględniono go przy konstruowaniu syntetycznego miernika aktywności miast.

PODSUMOWANIE

Przedstawione powyżej szeregowanie miast według różnych mierników aktywności pozwala pokusić się o zbiorczą syntetyzującą klasyfikację ośrodków aktywności. Można jej dokonać w różny sposób. Tutaj ustalono średnią pozycję, którą dane miasto zajmuje w rankingu według istotnych elementów aktywności. Wybrano 17 elementów, dla których uzyskano dane (zestawione w tabelach 1-22):

- 1) liczbę ludności,
- 2) przyrost zaludnienia w okresie 1950-1988,
- 3) liczbę mieszkań,
- 4) przyrost liczby mieszkań w okresie 1950-1984,
- 5) liczbę zatrudnionych,
- 6) dojazdy do pracy,
- 7) zatrudnienie w przemyśle,
- 8) wartość produkcji przemysłowej,

- 9) nakłady inwestycyjne na przemysł w okresie 1945-1989 (szacunkowo),
- 10) zatrudnienie w budownictwie,
- 11) zatrudnienie w transporcie i łączności,
- 12) wartość sprzedaży w handlu detalicznym,
- 13) zatrudnienie w administracji,
- 14) liczbę abonentów telefonicznych,
- 15) zasięg i nasilenie komunikacji autobusowej PKS (mierzone wozokilometrami kursów wybiegających z danego miasta),
- 16) zatrudnienie w oświacie i wychowaniu,
- 17) liczbę udzielonych noclegów w obiektach turystycznych i wczasowych.

Średnia pozycja podana w tabeli 23 jest średnią arytmetyczną 15 pozycji z powyższych rankingów. Uwzględniono 17 rankingów, ale 2 wartości skrajne, najwyższą i najniższą, odrzucono, ponieważ przy znacznej rozbieżności liczb deformują one najbardziej średnią. Jeśli dane miasto nie występowało w jakimś rankingu (zajmowało daleką, nie obliczoną pozycję), przyjmowano średnią z pozostałych rankingów, co jest pewnym błędem, gdyż dla uzyskania pełnych danych należałoby obliczyć pozycję każdego miasta w zakresie każdego elementu. Wymagałoby to jednak bardzo dużego nakładu dodatkowej pracy, a nie wpłynęłoby w istotny sposób na uzyskany wynik.

W tabelach 1-22 występuje 295 miejscowości, nie licząc gmin i miast turystyczno-wypoczynkowych, które w innych zestawieniach nie figurują. Z tej liczby wybrano 150 miast zajmujących przeciętnie najwyższe pozycje. W tej liczbie są wszystkie miasta wojewódzkie, 93 dawne miasta powiatowe i powiaty miejskie i tylko 8 miast, które nie pełniły tej funkcji, ale są ważnymi ośrodkami przemysłowymi (6 z nich leży w województwie katowickim).

Jak z tego wynika, sieć dawnych większych miast powiatowych jest w dużym stopniu zbieżna z wyróżnioną siecią ośrodków aktywności. Rozmieszczenie wyróżnionych ośrodków jest nierównomierne, podobnie jak nierównomierne rozmieszczona jest ludność i gospodarka. W samym województwie katowickim jest 29 spośród wymienionych 150 ośrodków, w pozostałych województwach przeważnie po 2-4, jedynie w województwach bielskim i kieleckim po 5, a w województwie gdańskim 6. W 12 województwach tylko miasto wojewódzkie jest ośrodkiem zaliczonym do 150 największych w kraju (są to: Biała Podlaska, Białystok, Chełm, Gorzów Wielkopolski, Kraków, Leszno, Łomża, Ostrołęka, Piła, Radom, Słupsk i Włocławek).

Na załączonej mapie pokazano rozmieszczenie 150 największych ośrodków koncentracji aktywności gospodarczej i społecznej, wyróżnionych według powyższych kryteriów.

CONCENTRATION OF ECONOMIC AND SOCIAL ACTIVITIES IN 150 BIGGER POLISH CITIES

Summary

Economic, social, scientific and cultural activities are usually concentrated in bigger cities. In this paper the degree of concentration of different kinds of activity was investigated and the ranking of centres according to various indices was established. Number of population, amount of dwellings, increase of the dwelling stock, increase of population, employment, commuting, industrialization, industrial investment, employment in construction and communication, trade turnover, employment in administration, number of telephone subscribers, car traffic, bus traffic, employment in education and cultural activities, number of students, amount of beds for tourists, overnight stays and use of electric power have been taken into account.

For most of these activities ranking of 150 cities was established. Tables 1-22 present these rankings, the share of particular cities and cumulative shares. Finally, a summarized ranking was calculated, based on mean position of cities in 17 more important rankings. The results are pointed in table 23 and distribution of 150 most important activity centres is shown on the map.

Tabela 1

Koncentracja ludności w 1988 r.
Concentration of population in 1988

Lp.	Miasta	Ludność w tys.	Ludność w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	1651.2	4.36	4.36
2	Łódź	851.5	2.25	6.61
3	Kraków	743.7	1.96	8.57
4	Wrocław	637.4	1.68	10.25
5	Poznań	586.3	1.55	11.80
6	Gdańsk	461.5	1.22	13.02
7	Szczecin	409.5	1.08	14.10
8	Bydgoszcz	377.9	1.00	15.10
9	Katowice	365.8	0.97	16.07
10	Lublin	339.5	0.90	16.97
11	Białystok	263.9	0.70	17.67
12	Sosnowiec	258.7	0.68	18.35
13	Częstochowa	254.7	0.67	19.02
14	Gdynia	250.2	0.66	19.68
15	Bytom	228.1	0.60	20.28
16	Radom	223.6	0.59	20.87
17	Gliwice	222.5	0.59	21.46
18	Kielce	211.1	0.56	22.02
19	Zabrze	201.4	0.53	22.55
20	Toruń	199.6	0.53	23.08
21	Tychy	187.6	0.50	23.58
22	Bielsko-Biała	179.6	0.47	24.05
23	Ruda Śląska	167.7	0.44	24.49
24	Olsztyn	158.8	0.42	24.91
25	Rzeszów	148.6	0.39	25.30
26	Wałbrzych	141.4	0.37	25.67
27	Rybnik	140.0	0.37	26.04
28	Chorzów	133.3	0.35	26.39
29	Dąbrowa Górnicza	133.2	0.35	26.74
30	Opole	125.8	0.33	27.07
31	Elbląg	124.6	0.33	27.40
32	Gorzów Wlkp.	121.5	0.32	27.72
33	Włocławek	119.5	0.32	28.04
34	Płock	119.3	0.32	28.36
35	Tarnów	119.1	0.31	28.67
36	Zielona Góra	111.8	0.30	28.97
37	Wodzisław Śląski	109.8	0.29	29.26
38	Kalisz	105.6	0.28	29.54
39	Koszalin	105.6	0.28	29.82
40	Legnica	102.8	0.27	30.09
41	Jastrzębie-Zdrój	102.2	0.27	30.36
42	Grudziądz	99.9	0.26	30.62
43	Słupsk	98.5	0.26	30.88
44	Jaworzno	97.4	0.26	31.14
45	Jelenia Góra	92.7	0.24	31.38
46	Mysłowice	91.7	0.24	31.62
47	Piotrków Trybunalski	80.1	0.21	31.83

1	2	3	4	5
48	Siemianowice Śląskie	79.3	0.21	32.04
49	Lublin	78.8	0.21	32.25
50	Konin	78.5	0.21	32.46
51	Będzin	77.3	0.20	32.66
52	Ostrowiec Świętokrzyski	76.3	0.20	32.86
53	Inowrocław	75.1	0.20	33.06
54	Nowy Sącz	75.1	0.20	33.26
55	Pabianice	74.4	0.20	33.46
56	Tarnowskie Góry	72.7	0.19	33.65
57	Kędzierzyn-Koźle	71.6	0.19	33.84
58	Ostrów Wlkp.	71.2	0.19	34.03
59	Głogów	70.1	0.19	34.22
60	Piła	70.0	0.18	34.40
61	Tomaszów Maz.	69.2	0.18	34.58
62	Siedlce	69.2	0.18	34.76
63	Gniezno	68.9	0.18	34.94
64	Stargard Szczeciński	68.4	0.18	35.12
65	Piekary Śląskie	68.2	0.18	35.30
66	Stalowa Wola	67.6	0.18	35.48
67	Przemysł	67.3	0.18	35.66
68	Żory	65.3	0.17	35.83
69	Chełm	63.3	0.17	36.00
70	Świdnica	61.8	0.16	36.16
71	Racibórz	61.7	0.16	36.32
72	Zamość	59.0	0.16	36.48
73	Świętochłowice	58.7	0.16	36.64
74	Mielec	58.6	0.15	36.79
75	Zgierz	58.5	0.15	36.94
76	Tczew	58.4	0.15	37.09
77	Suwałki	57.9	0.15	37.24
78	Leszno	56.7	0.15	37.39
79	Łomża	56.3	0.15	37.54
80	Zawiercie	55.7	0.15	37.69
81	Starachowice	55.4	0.15	37.84
82	Bełchatów	53.6	0.14	37.98
83	Pruszków	52.7	0.14	38.12
84	Puławy	52.2	0.14	38.26
85	Biała Podlaska	50.9	0.13	38.39
86	Skarżysko-Kamienna	50.2	0.13	38.52
87	Legionowo	50.0	0.13	38.65
88	Radomsko	49.7	0.13	38.78
89	Ełk	49.6	0.13	38.91
90	Kutno	48.8	0.13	39.04
91	Krosno	48.3	0.13	39.17
92	Sopot	47.8	0.13	39.30
93	Ostrołęka	47.5	0.13	39.43
94	Starogard Gdański	46.9	0.12	39.55
95	Nysa	45.9	0.12	39.67
96	Wejherowo	45.8	0.12	39.79
97	Oświęcim	45.5	0.12	39.91
98	Otwock	44.9	0.12	40.03
99	Tarnobrzeg	44.7	0.12	40.15
100	Zduńska Wola	44.0	0.12	40.27

1	2	3	4	5
101	Dębica	43.7	0.12	40.39
102	Kołobrzeg	43.5	0.11	40.50
103	Skierniewice	42.9	0.11	40.61
104	Bolesławiec	42.7	0.11	40.72
105	Nowa Sól	42.6	0.11	40.83
106	Świnoujście	42.6	0.11	40.94
107	Ciechanów	42.2	0.11	41.05
108	Chrzanów	41.8	0.11	41.16
109	Żyrardów	41.6	0.11	41.27
110	Jarosław	40.8	0.11	41.38
111	Sieradz	40.5	0.11	41.49
112	Olkusz	40.0	0.11	41.60
113	Szczecinek	39.7	0.10	41.70
114	Świdnik	39.1	0.10	41.80
115	Malbork	38.8	0.10	41.90
116	Żary	38.7	0.10	42.00
117	Pszczyna	38.6	0.10	42.10
118	Sanok	38.2	0.10	42.20
119	Brzeg	38.1	0.10	42.30
120	Dzierżoniów	37.7	0.10	42.40
121	Sochaczew	37.6	0.10	42.50
122	Czeladź	37.5	0.10	42.60
123	Oleśnica	37.5	0.10	42.70
124	Chojnice	37.3	0.10	42.80
125	Mikołów	36.7	0.10	42.90
126	Jasło	36.3	0.10	43.00
127	Cieszyn	36.2	0.10	43.10
128	Wołomin	36.2	0.10	43.20
129	Kwidzyn	36.0	0.10	43.30
130	Rumia	35.9	0.09	43.39
131	Zgorzelec	35.8	0.09	43.48
132	Kraśnik	35.7	0.09	43.57
133	Czechowice-Dziedzice	35.0	0.09	43.66
134	Knurów	35.0	0.09	43.75
135	Bielawa	34.2	0.09	43.84
136	Mińsk Maz.	33.9	0.09	43.93
137	Lębork	33.5	0.09	44.02
138	Ostróda	33.0	0.09	44.11
139	Police	32.7	0.09	44.20
140	Myszków	32.7	0.09	44.29
141	Nowy Targ	31.8	0.08	44.37
142	Oława	31.1	0.08	44.45
143	Ilawa	30.7	0.08	44.53
144	Żywiec	30.4	0.08	44.61
145	Kłodzko	30.0	0.08	44.69
146	Łuków	29.8	0.08	44.77
147	Łowicz	29.7	0.08	44.85
148	Kętrzyn	29.5	0.08	44.93
149	Leszczyny	29.1	0.08	45.01
150	Gorlice	28.7	0.08	45.09

Źródło: Rocznik Statystyczny 1989.

Koncentracja zasobów mieszkaniowych w 1984 r.
Concentration of dwellings in 1984.

Lp.	Miasta	Mieszkania w tys.	Mieszkania w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	566.1	5.52	5.52
2	Łódź	308.9	3.01	8.53
3	Kraków	222.5	2.17	10.70
4	Wrocław	184.2	1.80	12.50
5	Poznań	168.5	1.64	14.14
6	Gdańsk	133.1	1.30	15.44
7	Katowice	126.4	1.23	16.67
8	Szczecin	115.4	1.13	17.80
9	Bydgoszcz	103.0	1.00	18.80
10	Lublin	92.5	0.90	19.70
11	Sosnowiec	85.4	0.83	20.53
12	Bytom	81.9	0.80	21.33
13	Częstochowa	80.9	0.79	22.12
14	Białystok	72.8	0.71	22.83
15	Gdynia	71.6	0.70	23.53
16	Gliwice	70.0	0.68	24.21
17	Zabrze	68.6	0.67	24.88
18	Radom	61.4	0.60	25.48
19	Kielce	58.0	0.57	26.05
20	Ruda Śląska	56.5	0.55	26.60
21	Chorzów	53.5	0.52	27.12
22	Toruń	52.8	0.51	27.63
23	Tychy	51.0	0.50	28.13
24	Bielsko-Biała	50.9	0.50	28.63
25	Wałbrzych	44.5	0.43	29.06
26	Dąbrowa Górnicza	44.0	0.43	29.49
27	Olsztyn	41.6	0.41	29.90
28	Rybnik	40.3	0.39	30.29
29	Rzeszów	39.3	0.38	30.67
30	Opole	38.6	0.38	31.05
31	Włocławek	34.7	0.34	31.39
32	Elbląg	33.2	0.32	31.71
33	Gorzów Wlkp.	32.2	0.31	32.02
34	Tarnów	31.7	0.31	32.33
35	Płock	31.6	0.31	32.64
36	Kalisz	31.5	0.31	32.95
37	Zielona Góra	31.3	0.31	33.26
38	Wodzisław Śląski	31.2	0.30	33.56
39	Legnica	29.7	0.29	33.85
40	Koszalin	29.2	0.28	34.13
41	Jaworzno	28.6	0.28	34.41
42	Siemianowice Śląskie	27.9	0.27	34.68
43	Będzin	27.7	0.27	34.95
44	Mysłowice	27.4	0.27	35.22
45	Grudziądz	27.3	0.27	35.49
46	Jelenia Góra	26.7	0.26	35.75
47	Pabianice	26.3	0.26	36.01

1	2	3	4	5
48	Jastrzębie-Zdrój	26.1	0.25	36.26
49	Słupsk	25.7	0.25	36.51
50	Piotrków Trybunalski	25.0	0.24	36.75
51	Piekary Śląskie	23.2	0.23	36.98
52	Świętochłowice	22.3	0.22	37.20
53	Ostrowiec			
	Świętokrzyski	21.9	0.21	37.41
54	Tarnowskie Góry	21.8	0.21	37.62
55	Inowrocław	21.5	0.21	37.83
56	Kędzierzyn-Koźle	21.5	0.21	38.04
57	Tomaszów Maz.	21.4	0.21	38.25
58	Konin	20.6	0.20	38.45
59	Lubin	20.5	0.20	38.65
60	Przemyśl	19.9	0.19	38.84
61	Zgierz	18.9	0.18	39.02
62	Gniezno	18.8	0.18	39.20
63	Zawiercie	18.8	0.18	39.38
64	Ostrów Wlkp.	18.7	0.18	39.56
65	Nowy Sącz	18.6	0.18	39.74
66	Racibórz	17.9	0.17	39.91
67	Piła	17.7	0.17	40.08
68	Siedlce	17.6	0.17	40.25
69	Głogów	17.6	0.17	40.42
70	Pruszków	17.3	0.17	40.59
71	Stalowa Wola	17.0	0.17	40.76
72	Stargard Szczeciński	16.9	0.16	40.92
73	Świdnica	16.9	0.16	41.08
74	Starachowice	16.9	0.16	41.24
75	Chełm	16.8	0.16	41.40
76	Żory	16.2	0.16	41.56
77	Sopot	15.9	0.16	41.72
78	Tczew	15.5	0.15	41.87
79	Skarżysko-Kamienna	15.5	0.15	42.02
80	Zamość	15.4	0.15	42.17
81	Leszno	15.4	0.15	42.32
82	Kutno	14.0	0.14	42.46
83	Puławy	13.9	0.14	42.60
84	Łomża	13.9	0.14	42.74
85	Suwałki	13.8	0.13	42.87
86	Oświęcim	13.8	0.13	43.00
87	Żyrardów	13.7	0.13	43.13
88	Czeladź	13.7	0.13	43.26
89	Radomsko	13.5	0.13	43.39
90	Otwock	13.4	0.13	43.52
91	Mielec	13.4	0.13	43.65
92	Zduńska Wola	13.3	0.13	43.78
93	Legionowo	12.9	0.13	43.91
94	Krosno	12.8	0.12	44.03
95	Biała Podlaska	12.8	0.12	44.15
96	Chrzanów	12.6	0.12	44.27
97	Nysa	12.5	0.12	44.39
98	Knurów	12.4	0.12	44.51
99	Starogard Gdański	12.2	0.12	44.63
100	Bolesławiec	12.0	0.12	44.75

1	2	3	4	5
101	Skierniewice	11.9	0.12	44.87
102	Nowa Sól	11.8	0.12	44.99
103	Wejherowo	11.7	0.11	45.10
104	Świnoujście	11.6	0.11	45.21
105	Elk	11.6	0.11	45.32
106	Dzierżoniów	11.3	0.11	45.43
107	Cieszyn	11.2	0.11	45.54
108	Sieradz	11.2	0.11	45.65
109	Mikołów	11.1	0.11	45.76
110	Bełchatów	11.1	0.11	45.87
111	Ostrołęka	11.0	0.11	45.98
112	Jarosław	11.0	0.11	46.09
113	Tarnobrzeg	10.9	0.11	46.20
114	Kołobrzeg	10.9	0.11	46.31
115	Szczecinek	10.9	0.11	46.42
116	Brzeg	10.8	0.11	46.53
117	Żary	10.8	0.11	46.64
118	Sochaczew	10.6	0.10	46.74
119	Bielawa	10.5	0.10	46.84
120	Sanok	10.2	0.10	46.94
121	Malbork	10.1	0.10	47.04
122	Ciechanów	10.0	0.10	47.14
123	Świdnik	9.9	0.10	47.24
124	Dębica	9.9	0.10	47.34
125	Zgorzelec	9.8	0.10	47.44
126	Pszczyna	9.8	0.10	47.54
127	Oleśnica	9.8	0.10	47.64
128	Czechowice-Dziedzice	9.6	0.09	47.73
129	Kraśnik	9.5	0.09	47.82
130	Myszków	9.4	0.09	47.91
131	Zakopane	9.4	0.09	48.00
132	Olkusz	9.3	0.09	48.09
133	Wołomin	9.3	0.09	48.18
134	Chojnice	9.2	0.09	48.27
135	Jasło	9.1	0.09	48.36
136	Mińsk Maz.	9.1	0.09	48.45
137	Łowicz	8.8	0.09	48.54
138	Kłodzko	8.7	0.08	48.62
139	Oława	8.6	0.08	48.70
140	Żywiec	8.4	0.08	48.78
141	Nowy Targ	8.4	0.08	48.86
142	Lębork	8.4	0.08	48.94
143	Ostróda	8.3	0.08	49.02
144	Kwidzyn	8.2	0.08	49.10
145	Rumia	8.2	0.08	49.18
146	Leszczyny	8.2	0.08	49.26
147	Kętrzyn	7.8	0.08	49.34
148	Turek	7.5	0.07	49.41
149	Gorlice	7.4	0.07	49.48
150	Police	7.4	0.07	49.55

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Tabela 3

Koncentracja przyrostu zasobów mieszkaniowych w latach 1950-1984
 Concentration of the increase of the number of dwellings 1950-1984

Lp.	Miasta	Przyrost liczby mieszkań	Przyrost liczby mieszkań w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	363 856	7.85	7.85
2	Kraków	137 767	2.97	10.82
3	Łódź	136 750	2.95	13.77
4	Wrocław	105 330	2.27	16.04
5	Poznań	102 330	2.21	18.25
6	Gdańsk	87 870	1.89	20.14
7	Szczecin	69 534	1.50	21.64
8	Katowice	65 719	1.42	23.06
9	Lublin	64 372	1.39	24.45
10	Bydgoszcz	64 095	1.38	25.83
11	Białystok	52 808	1.14	26.97
12	Gdynia	46 857	1.01	27.98
13	Sosnowiec	46 315	1.00	28.98
14	Częstochowa	45 802	0.99	29.97
15	Kielce	40 703	0.88	30.85
16	Tychy	40 119	0.86	31.71
17	Radom	39 144	0.84	32.55
18	Toruń	33 372	0.72	33.27
19	Olsztyn	31 779	0.69	33.96
20	Gliwice	31 116	0.67	34.63
21	Bytom	30 446	0.66	35.29
22	Bielsko-Biała	29 590	0.64	35.93
23	Rzeszów	28 981	0.62	36.55
24	Ruda Śląska	26 287	0.57	37.12
25	Rybnik	25 184	0.54	37.66
26	Koszalin	24 186	0.52	38.18
27	Opole	23 487	0.51	38.69
28	Jastrzębie-Zdrój	23 361	0.50	39.19
29	Dąbrowa Górnicza	23 026	0.50	39.69
30	Płock	22 737	0.49	40.18
31	Gorzów Wlkp.	22 640	0.49	40.67
32	Zielona Góra	22 620	0.49	41.16
33	Elbląg	21 018	0.45	41.61
34	Włocławek	20 444	0.44	42.05
35	Lubin	19 595	0.42	42.47
36	Jaworzno	18 839	0.41	42.88
37	Zabrze	18 826	0.41	43.29
38	Tarnów	18 784	0.40	43.69
39	Legnica	18 050	0.39	44.08
40	Chorzów	17 978	0.39	44.47
41	Wodzisław Śląski	17 218	0.37	44.84
42	Słupsk	16 727	0.36	45.20
43	Głogów	16 622	0.36	45.56
44	Grudziądz	16 378	0.35	45.91
45	Kalisz	16 199	0.35	46.26
46	Konin	16 069	0.35	46.61
47	Wałbrzych	15 388	0.33	46.94

1	2	3	4	5
48	Ostrowiec Świętokrzyski	14 674	0.32	47.26
49	Kędzierzyn-Koźle	13 819	0.30	47.56
50	Zory	13 763	0.30	47.86
51	Siemianowice Śląskie	13 478	0.29	48.15
52	Stalowa Wola	13 342	0.29	48.44
53	Mysłowice	13 174	0.28	48.72
54	Piotrków Trybunalski	12 842	0.28	49.00
55	Piła	12 445	0.27	49.27
56	Będzin	12 416	0.27	49.54
57	Inowrocław	12 253	0.26	49.80
58	Jelenia Góra	11 846	0.26	50.06
59	Tarnowskie Góry	11 563	0.25	50.31
60	Stargard Szczeciński	11 415	0.25	50.56
61	Puławy	11 358	0.24	50.80
62	Mielec	11 269	0.24	51.04
63	Pabianice	11 164	0.24	51.28
64	Chelm	11 028	0.24	51.52
65	Siedlce	10 930	0.24	51.76
66	Piekary Śląskie	10 873	0.23	51.99
67	Ostrów Wlkp.	10 618	0.23	52.22
68	Nowy Sącz	10 517	0.23	52.45
69	Zgierz	10 440	0.23	52.68
70	Łomża	10 293	0.22	52.90
71	Starachowice	10 111	0.22	53.12
72	Gniezno	10 099	0.22	53.34
73	Oświęcim	10 060	0.22	53.56
74	Zamość	10 008	0.22	53.78
75	Suwałki	9659	0.21	53.99
76	Bolesławiec	9646	0.21	54.20
77	Tomaszów Maz.	9585	0.21	54.41
78	Skarżysko-Kamienna	9482	0.20	54.61
79	Tczew	9464	0.20	54.81
80	Świdnik	9358	0.20	55.01
81	Leszno	9329	0.20	55.21
82	Świdnica	9247	0.20	55.41
83	Knurów	9230	0.20	55.61
84	Przemysł	9177	0.20	55.81
85	Kołobrzeg	9059	0.20	56.01
86	Bełchatów	8941	0.19	56.20
87	Pruszków	8838	0.19	56.39
88	Świnoujście	8833	0.19	56.58
89	Nysa	8809	0.19	56.77
90	Legionowo	8798	0.19	56.96
91	Biała Podlaska	8727	0.19	57.15
92	Zawiercie	8656	0.19	57.34
93	Tarnobrzeg	8515	0.18	57.52
94	Chrzanów	8508	0.18	57.70
95	Racibórz	8501	0.18	57.88
96	Krosno	8447	0.18	58.06
97	Elk	8368	0.18	58.24
98	Ostrołęka	8355	0.18	58.42
99	Sopot	8304	0.18	58.60
100	Starogard Gdański	8010	0.17	58.77

1	2	3	4	5
101	Zgorzelec	7886	0.17	58.94
102	Wejherowo	7872	0.17	59.11
103	Kutno	7833	0.17	59.28
104	Sieradz	7572	0.16	59.44
105	Dębica	7497	0.16	59.60
106	Czeladź	7429	0.16	59.76
107	Brzeg	7177	0.15	59.91
108	Sanok	7071	0.15	60.06
109	Świętochłowice	6905	0.15	60.21
110	Szczecinek	6883	0.15	60.36
111	Kraśnik	6882	0.15	60.51
112	Police	6861	0.15	60.66
113	Radomsko	6817	0.15	60.81
114	Nowa Sól	6764	0.15	60.96
115	Oława	6687	0.14	61.10
116	Jasło	6604	0.14	61.24
117	Skierniewice	6583	0.14	61.38
118	Ciechanów	6564	0.14	61.52
119	Olkusz	6536	0.14	61.66
120	Oleśnica	6492	0.14	61.80
121	Jarosław	6368	0.14	61.94
122	Zduńska Wola	6310	0.14	62.08
123	Sochaczew	6222	0.13	62.21
124	Mikołów	6208	0.13	62.34
125	Otwock	6125	0.13	62.47
126	Żyrardów	6108	0.13	62.60
127	Rumia	6016	0.13	62.73
128	Malbork	5877	0.13	62.86
129	Chojnice	5875	0.13	62.99
130	Mińsk Maz.	5874	0.13	63.12
131	Iława	5541	0.12	63.24
132	Turek	5487	0.12	63.36
133	Myszków	5482	0.12	63.48
134	Cieszyn	5475	0.12	63.60
135	Nowy Targ	5463	0.12	63.72
136	Czechowice-Dziedzice	5429	0.12	63.84
137	Dzierżoniów	5338	0.12	63.96
138	Żary	5336	0.12	64.08
139	Kętrzyn	5297	0.11	64.19
140	Ostróda	5168	0.11	64.30
141	Giżycko	5132	0.11	64.41
142	Wołomin	5043	0.11	64.52
143	Kwidzyn	5002	0.11	64.63
144	Polkowice	4987	0.11	64.74
145	Nowy Dwór Maz.	4884	0.11	64.85
146	Augustów	4879	0.11	64.96
147	Bielsk Podlaski	4840	0.10	65.06
148	Skawina	4670	0.10	65.16
149	Śrem	4666	0.10	65.26
150	Lębork	4642	0.10	65.36

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Zmiany administracyjne miast 1945-1984, GUS.

Objaśnienia: dane z 1950 r. przeliczono na powierzchnię miast w 1984r.

Koncentracja przyrostu ludności w latach 1950-1988
 Concentration of the increase of population 1950-1988.

Lp.	Miasta	Przyrost ludności		
		w tys.	w miastach	
		Przyrost ludności w %		
		% skumulowany		
1	2	3	4	5
1	Warszawa	820.9	6.38	6.38
2	Kraków	385.3	2.99	9.37
3	Wrocław	324.9	2.52	11.89
4	Poznań	264.4	2.05	13.94
5	Gdańsk	257.6	2.00	15.94
6	Szczecin	228.6	1.78	17.72
7	Łódź	226.2	1.76	19.48
8	Lublin	210.8	1.64	21.12
9	Bydgoszcz	207.6	1.61	22.73
10	Białystok	190.8	1.48	24.21
11	Tychy	143.4	1.11	25.32
12	Gdynia	142.2	1.10	26.42
13	Kielce	138.3	1.07	27.49
14	Katowice	131.4	1.02	28.51
15	Radom	125.1	0.97	29.48
16	Sosnowiec	124.1	0.96	30.44
17	Częstochowa	120.5	0.94	31.38
18	Toruń	117.8	0.92	32.30
19	Olsztyn	112.3	0.87	33.17
20	Rzeszów	105.9	0.82	33.99
21	Bielsko-Biała	95.1	0.74	34.73
22	Jastrzębie-Zdrój	90.0	0.70	35.43
23	Gorzów Wlkp.	85.8	0.67	36.10
24	Koszalin	85.4	0.66	36.76
25	Płock	82.6	0.64	37.40
26	Rybnik	79.2	0.62	38.02
27	Gliwice	79.1	0.61	38.63
28	Zielona Góra	77.8	0.60	39.23
29	Lubin	75.5	0.59	39.82
30	Elbląg	74.3	0.58	40.40
31	Opole	68.1	0.53	40.93
32	Dąbrowa Górnicza	67.0	0.52	41.45
33	Tarnów	66.6	0.52	41.97
34	Włocławek	65.4	0.51	42.48
35	Słupsk	64.6	0.50	42.98
36	Głogów	64.5	0.50	43.48
37	Legnica	62.2	0.48	43.96
38	Konin	60.5	0.47	44.43
39	Jaworzno	58.5	0.45	44.88
40	Wodzisław Śląski	56.9	0.44	45.32
41	Ruda Śląska	56.3	0.44	45.76
42	Żory	54.8	0.43	46.19
43	Stalowa Wola	53.0	0.41	46.60
44	Grudziądz	52.6	0.41	47.01
45	Piła	48.6	0.38	47.39
46	Ostrowiec Świętokrzyski	47.9	0.37	47.76
47	Stargard Szczeciński	46.1	0.36	48.12

1	2	3	4	5
48	Belchatów	46.1	0.36	48.48
49	Mielec	45.3	0.35	48.83
50	Kalisz	45.2	0.35	49.18
51	Kędzierzyn-Koźle	44.1	0.34	49.52
52	Siedlce	43.4	0.34	49.86
53	Wałbrzych	42.9	0.33	50.19
54	Nowy Sącz	42.9	0.33	50.52
55	Chełm	42.4	0.33	50.85
56	Puławy	41.4	0.32	51.17
57	Jelenia Góra	41.3	0.32	51.49
58	Suwałki	41.3	0.32	51.81
59	Łomża	41.0	0.32	52.13
60	Mysłowice	37.8	0.29	52.42
61	Ostrołęka	37.5	0.29	52.71
62	Zamość	37.4	0.29	53.00
63	Świdnik	37.0	0.29	53.29
64	Inowrocław	37.0	0.29	53.58
65	Kołobrzeg	36.8	0.28	53.86
66	Ostrów Wlkp.	36.7	0.28	54.14
67	Biała Podlaska	36.5	0.28	54.42
68	Świnoujście	36.3	0.28	54.70
69	Piotrków Trybunalski	35.8	0.28	54.98
70	Legionowo	35.6	0.28	55.26
71	Tarnobrzeg	35.3	0.27	55.53
72	Bolesławiec	34.8	0.27	55.80
73	Elk	34.6	0.27	56.07
74	Tarnowskie Góry	33.6	0.26	56.33
75	Świdnica	33.4	0.26	56.59
76	Tczew	33.3	0.26	56.85
77	Dębica	33.2	0.26	57.11
78	Gniezno	32.1	0.25	57.36
79	Leszno	32.1	0.25	57.61
80	Przemysł	31.6	0.24	57.85
81	Nysa	30.9	0.24	58.09
82	Police	30.7	0.24	58.33
83	Starachowice	30.2	0.23	58.56
84	Oświęcim	29.5	0.23	58.79
85	Bytom	29.4	0.23	59.02
86	Krosno	29.4	0.23	59.25
87	Olkusz	29.4	0.23	59.48
88	Racibórz	29.1	0.22	59.70
89	Zgierz	28.9	0.22	59.92
90	Starogard Gdański	28.9	0.22	60.14
91	Skarżysko-Kamienna	28.6	0.22	60.36
92	Zabrze	27.7	0.21	60.57
93	Wejherowo	27.3	0.21	60.78
94	Chrzanów	27.1	0.21	60.99
95	Tomaszów Maz.	27.1	0.21	61.20
96	Jasło	26.7	0.21	61.41
97	Sieradz	26.6	0.21	61.62
98	Siemianowice Śląskie	26.3	0.20	61.82
99	Rumia	25.8	0.20	62.02

1	2	3	4	5
100	Kraśnik	25.6	0.20	62.22
101	Kutno	25.5	0.20	62.42
102	Sanok	25.3	0.20	62.62
103	Brzeg	25.0	0.19	62.81
104	Szczecinek	24.9	0.19	63.00
105	Oleśnica	24.9	0.19	63.19
106	Ciechanów	24.7	0.19	63.38
107	Pabianice	24.5	0.19	63.57
108	Nowa Sól	24.4	0.19	63.76
109	Ława	24.3	0.19	63.95
110	Piekary Śląskie	23.9	0.19	64.14
111	Knurów	23.7	0.18	64.32
112	Będzin	23.3	0.18	64.50
113	Skierniewice	23.2	0.18	64.68
114	Oława	22.8	0.18	64.86
115	Kwidzyn	22.6	0.18	65.04
116	Chojnice	22.4	0.17	65.21
117	Zgorzelec	22.2	0.17	65.38
118	Pruszków	21.8	0.17	65.55
119	Malbork	21.7	0.17	65.72
120	Łuków	21.4	0.17	65.89
121	Zawiercie	21.3	0.17	66.06
122	Mińsk Maz.	21.0	0.16	66.22
123	Wołomin	20.9	0.16	66.38
124	Radomsko	20.9	0.16	66.54
125	Turek	20.8	0.16	66.70
126	Ostróda	20.4	0.16	66.86
127	Sochaczew	20.4	0.16	67.02
128	Żary	20.3	0.16	67.18
129	Biłgoraj	20.0	0.16	67.34
130	Jarosław	20.0	0.16	67.50
131	Polkowice	19.5	0.15	67.65
132	Nowy Dwór Maz.	19.4	0.15	67.80
133	Kętrzyn	19.4	0.15	67.95
134	Zduńska Wola	19.3	0.15	68.10
135	Nowy Targ	19.1	0.15	68.25
136	Giżycko	18.8	0.15	68.40
137	Śrem	18.5	0.14	68.54
138	Augustów	18.5	0.14	68.68
139	Bielsk Podlaski	18.4	0.14	68.82
140	Bartoszyce	18.1	0.14	68.96
141	Mikołów	18.0	0.14	69.10
142	Gorlice	17.9	0.14	69.24
143	Żyrardów	17.9	0.14	69.38
144	Skawina	17.8	0.14	69.52
145	Zambrów	17.8	0.14	69.66
146	Czechowice-Dziedzice	17.7	0.14	69.80
147	Lębork	17.7	0.14	69.94
148	Otwock	17.5	0.14	70.08
149	Czeladź	17.4	0.14	70.22
150	Dzierżoniów	17.3	0.13	70.35

Objaśnienia: dane przeliczono na powierzchnię miast w 1988r.

Źródło: dane GUS.

Tabela 5

Koncentracja miejsc pracy w gospodarce uspołecznionej w 1984 r.
Concentration of employment in socialized economy in 1984

Lp.	Miasta	Zatrudnienie w	Zatrudnienie w %	
		w tys.	w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	742.2	6.09	6.09
2	Łódź	357.5	2.93	9.02
3	Kraków	335.0	2.75	11.77
4	Wrocław	269.9	2.21	13.98
5	Poznań	250.5	2.05	16.03
6	Katowice	220.9	1.81	17.84
7	Gdańsk	195.7	1.61	19.45
8	Szczecin	176.0	1.44	20.89
9	Bydgoszcz	157.2	1.29	22.18
10	Lublin	143.6	1.18	23.36
11	Gliwice	111.8	0.92	24.28
12	Gdynia	108.0	0.89	25.17
13	Białystok	107.1	0.88	26.05
14	Częstochowa	106.1	0.87	26.92
15	Bytom	98.2	0.81	27.73
16	Kielce	96.2	0.79	28.52
17	Radom	95.1	0.78	29.30
18	Bielsko-Biała	92.6	0.76	30.06
19	Sosnowiec	90.8	0.74	30.80
20	Rzeszów	88.2	0.72	31.52
21	Toruń	84.6	0.69	32.21
22	Zabrze	74.2	0.61	32.82
23	Dąbrowa Górnicza	72.8	0.60	33.42
24	Tychy	69.4	0.57	33.99
25	Opole	69.1	0.57	34.56
26	Olsztyn	68.2	0.56	35.12
27	Ruda Śląska	68.0	0.56	35.68
28	Tarnów	63.3	0.52	36.20
29	Chorzów	59.5	0.49	36.69
30	Rybnik	59.5	0.49	37.18
31	Wałbrzych	58.9	0.48	37.66
32	Jastrzębie-Zdrój	58.8	0.48	38.14
33	Płock	55.8	0.46	38.60
34	Włocławek	53.3	0.44	39.04
35	Zielona Góra	52.5	0.43	39.47
36	Kalisz	51.0	0.42	39.89
37	Gorzów Wlkp.	50.8	0.42	40.31
38	Koszalin	45.2	0.37	40.68
39	Wodzisław Śląski	44.6	0.37	41.05
40	Elbląg	44.2	0.36	41.41
41	Legnica	41.6	0.34	41.75
42	Stupsk	41.5	0.34	42.09
43	Nowy Sącz	40.2	0.33	42.42
44	Piotrków Trybunalski	39.2	0.32	42.74
45	Jelenia Góra	38.9	0.32	43.06
46	Grudziądz	38.3	0.31	43.37
47	Konin	37.9	0.31	43.68

1	2	3	4	5
48	Jaworzno	37.5	0.31	43.99
49	Stalowa Wola	37.4	0.31	44.30
50	Ostrowiec Świętokrzyski	37.1	0.30	44.60
51	Kędzierzyn-Koźle	35.9	0.29	44.89
52	Ostrów Wlkp.	34.9	0.29	45.18
53	Mysłowice	34.7	0.28	45.46
54	Krosno	34.5	0.28	45.74
55	Siedlce	34.0	0.28	46.02
56	Mielec	32.2	0.26	46.28
57	Tarnowskie Góry	31.2	0.26	46.54
58	Skarżysko-Kamienna	30.3	0.25	46.79
59	Inowrocław	30.1	0.25	47.04
60	Będzin	29.3	0.24	47.28
61	Starachowice	29.1	0.24	47.52
62	Pabianice	29.1	0.24	47.76
63	Tomaszów Maz.	29.0	0.24	48.00
64	Zamość	29.0	0.24	48.24
65	Chełm	28.3	0.23	48.47
66	Przemyśl	28.3	0.23	48.70
67	Knurów	27.9	0.23	48.93
68	Gniezno	27.3	0.22	49.15
69	Zawiercie	27.3	0.22	49.37
70	Piła	27.2	0.22	49.59
71	Dębica	27.1	0.22	49.81
72	Świdnica	26.9	0.22	50.03
73	Siemianowice Śląskie	26.0	0.21	50.24
74	Piekary Śląskie	25.9	0.21	50.45
75	Racibórz	25.5	0.21	50.66
76	Leszno	25.0	0.21	50.87
77	Puławy	24.6	0.20	51.07
78	Stargard Szczeciński	24.6	0.20	51.27
79	Jasło	24.3	0.20	51.47
80	Lubin	23.8	0.20	51.67
81	Ostrołęka	23.5	0.19	51.86
82	Kutno	23.4	0.19	52.05
83	Sanok	22.8	0.19	52.24
84	Tarnobrzeg	22.4	0.18	52.42
85	Oświęcim	22.3	0.18	52.60
86	Radomsko	22.1	0.18	52.78
87	Polkowice	21.9	0.18	52.96
88	Świętochłowice	21.1	0.17	53.13
89	Suwałki	21.1	0.17	53.30
90	Łomża	20.4	0.17	53.47
91	Starogard Gdański	20.3	0.17	53.64
92	Jarosław	20.2	0.17	53.81
93	Skierniewice	20.2	0.17	53.98
94	Nysa	20.2	0.17	54.15
95	Zduńska Wola	19.8	0.16	54.31
96	Czechowice-Dziedzice	19.8	0.16	54.47
97	Biała Podlaska	19.6	0.16	54.63
98	Zgierz	19.6	0.16	54.79
99	Ciechanów	19.5	0.16	54.95

1	2	3	4	5
100	Świnoujście	19.4	0.16	55.11
101	Trzebinia	19.3	0.16	55.27
102	Pruszków	19.2	0.16	55.43
103	Gorlice	19.2	0.16	55.59
104	Nowa Sól	19.2	0.16	55.75
105	Sieradz	19.2	0.16	55.91
106	Cieszyn	19.0	0.16	56.07
107	Dzierżoniów	18.9	0.16	56.23
108	Żywiec	18.3	0.15	56.38
109	Kołobrzeg	18.2	0.15	56.53
110	Tczew	18.2	0.15	56.68
111	Elk	17.9	0.15	56.83
112	Kraśnik	17.6	0.14	56.97
113	Brzeg	16.7	0.14	57.11
114	Bolesławiec	16.4	0.13	57.24
115	Nowy Targ	16.3	0.13	57.37
116	Olkusz	16.2	0.13	57.50
117	Szczecinek	15.9	0.13	57.63
118	Głogów	15.8	0.13	57.76
119	Chojnice	15.6	0.13	57.89
120	Żary	15.6	0.13	58.02
121	Żyrardów	14.7	0.12	58.14
122	Końskie	14.6	0.12	58.26
123	Żory	14.5	0.12	58.38
124	Łuków	14.5	0.12	58.50
125	Chrzanów	14.4	0.12	58.62
126	Piaseczno	14.3	0.12	58.74
127	Otwock	14.3	0.12	58.86
128	Zakopane	14.2	0.12	58.98
129	Kwidzyn	14.2	0.12	59.10
130	Kłodzko	14.0	0.11	59.21
131	Kluczbork	13.9	0.11	59.32
132	Oleśnica	13.7	0.11	59.43
133	Sopot	13.7	0.11	59.54
134	Malbork	13.7	0.11	59.65
135	Bogatynia	13.6	0.11	59.76
136	Myszków	13.6	0.11	59.87
137	Świdnik	13.6	0.11	59.98
138	Wieluń	13.4	0.11	60.09
139	Łowicz	13.3	0.11	60.20
140	Sochaczew	13.3	0.11	60.31
141	Mikołów	13.2	0.11	60.42
142	Biłgoraj	13.2	0.11	60.53
143	Andrychów	12.8	0.10	60.63
144	Ilawa	12.8	0.10	60.73
145	Nowa Ruda	12.6	0.10	60.83
146	Wadowice	12.6	0.10	60.93
147	Lębork	12.5	0.10	61.03
148	Świecie	12.5	0.10	61.13
149	Bielawa	12.5	0.10	61.23
150	Mińsk Maz.	12.5	0.10	61.33

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Koncentracja dojazdów do pracy w 1988 r.
Concentration of commuting to the cities in 1988

Lp.	Miasta	Dojazdy do pracy w tys.	Dojazdy do pracy w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	178.10	5.68	5.68
2	Katowice	94.9	3.03	8.71
3	Kraków	93.1	2.97	11.68
4	Poznań	54.2	1.73	13.41
5	Rzeszów	51.3	1.64	15.05
6	Gdańsk	49.8	1.59	16.64
7	Łódź	42.9	1.37	18.01
8	Gdynia	38.7	1.23	19.24
9	Gliwice	37.6	1.20	20.44
10	Kielce	34.9	1.10	21.55
11	Lublin	34.7	1.11	22.65
12	Tarnów	34.4	1.10	23.75
13	Bielsko-Biała	33.6	1.07	24.82
14	Częstochowa	32.5	1.04	25.86
15	Opole	31.3	1.00	26.86
16	Wrocław	30.0	0.96	27.82
17	Dąbrowa Górnicza	29.8	0.95	28.77
18	Bytom	28.0	0.89	29.66
19	Jstrzębie-Zdrój	26.1	0.83	30.49
20	Bydgoszcz	25.3	0.81	31.30
21	Radom	24.2	0.77	32.07
22	Krosno	23.2	0.74	32.81
23	Nowy Sącz	22.4	0.71	33.52
24	Rybnik	21.5	0.69	34.21
25	Stalowa Wola	20.2	0.64	34.85
26	Chorzów	20.1	0.64	35.49
27	Białystok	19.9	0.63	36.12
28	Szczecin	19.4	0.62	36.74
29	Sosnowiec	17.9	0.57	37.31
30	Toruń	17.8	0.57	37.88
31	Dębica	17.4	0.56	38.44
32	Tychy	17.4	0.55	38.99
33	Konin	17.2	0.55	39.54
34	Jaśło	16.8	0.54	40.08
35	Wodzisław Śląski	16.5	0.53	40.61
36	Płock	15.8	0.50	41.11
37	Mielec	15.1	0.48	41.59
38	Kalisz	15.1	0.48	42.07
39	Zabrze	14.6	0.46	42.53
40	Zielona Góra	14.5	0.46	42.99
41	Knurów	14.4	0.46	43.45
42	Ostrów Wlkp.	14.3	0.45	43.90
43	Włocławek	13.7	0.44	44.34
44	Olsztyn	13.7	0.44	44.78
45	Sanok	13.7	0.44	45.22
46	Piotrków Trybunalski	13.5	0.43	45.65
47	Wałbrzych	13.0	0.41	46.06

1	2	3	4	5
48	Myslowice	12.9	0.41	46.47
49	Zamość	12.8	0.41	46.88
50	Będzin	12.8	0.41	47.29
51	Siedlce	12.8	0.41	47.70
52	Trzebinia	12.8	0.41	48.11
53	Skarżysko-Kamienna	12.7	0.41	48.52
54	Tarnobrzeg	12.1	0.39	48.91
55	Jarosław	11.9	0.38	49.29
56	Tarnowskie Góry	11.8	0.38	49.67
57	Ostrowiec Świętokrzyski	11.8	0.38	50.05
58	Gorlice	11.7	0.37	50.42
59	Przemyśl	11.4	0.36	50.78
60	Żywiec	11.1	0.35	51.13
61	Słupsk	11.0	0.35	51.48
62	Ruda Śląska	11.0	0.35	51.83
63	Nowy Targ	10.8	0.34	52.17
64	Kędzierzyn-Koźle	10.7	0.34	52.51
65	Sopot	10.7	0.34	52.85
66	Jelenia Góra	10.4	0.33	53.18
67	Gorzów Wlkp.	10.0	0.32	53.50
68	Koszalin	9.8	0.31	53.81
69	Legnica	9.8	0.31	54.12
70	Piaseczno	9.6	0.31	54.43
71	Chelm	9.4	0.30	54.73
72	Ostrołęka	9.4	0.30	55.03
73	Starachowice	9.3	0.30	55.33
74	Czechowice-Dziedzice	9.0	0.29	55.62
75	Puławy	8.9	0.28	55.90
76	Oświęcim	8.9	0.28	56.18
77	Pruszków	8.8	0.28	56.46
78	Leszno	8.7	0.28	56.74
79	Polkowice	8.6	0.27	57.01
80	Wadowice	8.5	0.27	57.28
81	Końskie	8.4	0.27	57.55
82	Olkusz	8.4	0.27	57.82
83	Skiermiewice	8.2	0.26	58.08
84	Zawiercie	8.2	0.26	58.34
85	Racibórz	7.8	0.25	58.59
86	Lubin	7.6	0.24	58.83
87	Sieradz	7.5	0.24	59.07
88	Inowrocław	7.5	0.24	59.31
89	Brzeszcze	7.4	0.24	59.55
90	Andrychów	7.4	0.23	59.78
91	Cieszyn	7.3	0.23	60.01
92	Dzierżoniów	7.2	0.23	60.24
93	Radomsko	7.2	0.23	60.47
94	Gniezno	7.2	0.23	60.70
95	Świdnica	7.1	0.23	60.93
96	Wieluń	7.1	0.23	61.16
97	Bełchatów	7.1	0.22	61.38
98	Ciechanów	7.0	0.22	61.60
99	Łańcut	7.0	0.22	61.82
100	Bogatynia	6.9	0.22	62.04
101	Zakopane	6.9	0.22	62.26

1	2	3	4	5
102	Bochnia	6.9	0.22	62.48
103	Biłgoraj	6.9	0.22	62.70
104	Leżajsk	6.9	0.22	62.92
105	Nysa	6.8	0.22	63.14
106	Przeworsk	6.8	0.22	63.36
107	Kutno	6.7	0.21	63.57
108	Piekary Śląskie	6.5	0.21	63.78
109	Otwock	6.4	0.20	63.98
110	Kraśnik	6.4	0.20	64.18
111	Kluczbork	6.4	0.20	64.38
112	Brzesko	6.3	0.20	64.58
113	Mińsk Maz.	6.3	0.20	64.78
114	Jarocin	6.3	0.20	64.98
115	Chrzanów	6.2	0.20	65.18
116	Grudziądz	6.2	0.20	65.38
117	Łuków	6.1	0.19	65.57
118	Biała Podlaska	6.1	0.19	65.76
119	Wołomin	6.1	0.19	65.95
120	Limanowa	6.1	0.19	66.14
121	Zduńska Wola	6.0	0.19	66.33
122	Piła	6.0	0.19	66.52
123	Sandomierz	5.9	0.19	66.71
124	Świętochłowice	5.9	0.19	66.90
125	Kęty	5.9	0.19	67.09
126	Starogard Gdański	5.8	0.18	67.27
127	Elbląg	5.6	0.18	67.45
128	Tomaszów Maz.	5.6	0.18	67.63
129	Mikołów	5.6	0.18	67.81
130	Siemianowice Śląskie	5.6	0.18	67.99
131	Nowa Sól	5.5	0.18	68.17
132	Lubliniec	5.5	0.17	68.34
133	Myślenice	5.3	0.17	68.51
134	Krapkowice	5.3	0.17	68.68
135	Łaziska Górne	5.3	0.17	68.85
136	Łomża	5.2	0.17	69.02
137	Koło	5.2	0.16	69.18
138	Ozimek	5.2	0.16	69.34
139	Opoczno	5.1	0.16	69.50
140	Wyszków	5.1	0.16	69.66
141	Wejherowo	5.1	0.16	69.82
142	Jaworzno	5.1	0.16	69.98
143	Jelcz-Laskowice	5.0	0.16	70.14
144	Kępno	5.0	0.16	70.30
154	Kłodzko	5.0	0.16	70.46
146	Tczew	4.9	0.16	70.62
147	Strzelce Opolskie	4.9	0.16	70.78
148	Chojnice	4.9	0.15	70.93
149	Nisko	4.9	0.15	71.08
150	Lubartów	4.8	0.15	71.23

Źródło: Materiały GUS.

Tabela 7

Koncentracja zatrudnienia w przemyśle uspołecznionym w 1984 r.
 Concentration of employment in socialized industry in 1984

Lp.	Miasta	Zatrudnienie w tys.	Zatrudnienie w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	212.0	4.24	4.24
2	Łódź	160.0	3.20	7.44
3	Kraków	105.3	2.11	9.55
4	Wrocław	89.3	1.79	11.34
5	Katowice	82.1	1.64	12.98
6	Poznań	75.8	1.52	14.50
7	Bydgoszcz	64.5	1.29	15.79
8	Gdańsk	63.1	1.26	17.05
9	Szczecin	54.1	1.09	18.14
10	Bytom	53.8	1.08	19.22
11	Gliwice	53.1	1.06	20.28
12	Sosnowiec	52.4	1.05	21.33
13	Bielsko-Biała	51.1	1.02	22.35
14	Częstochowa	49.9	1.00	23.35
15	Ruda Śląska	46.0	0.92	24.27
16	Radom	45.7	0.91	25.18
17	Jastrzębie-Zdrój	43.7	0.87	26.05
18	Dąbrowa Górnicza	43.5	0.87	26.92
19	Lublin	41.2	0.82	27.74
20	Zabrze	40.0	0.80	28.54
21	Tychy	39.2	0.78	29.32
22	Białystok	36.0	0.73	30.05
23	Gdynia	35.7	0.73	30.78
24	Toruń	34.0	0.68	31.46
25	Rybnik	31.3	0.63	32.09
26	Chorzów	30.3	0.61	32.70
27	Rzeszów	30.0	0.60	33.30
28	Kielce	29.8	0.60	33.90
29	Tarnów	28.8	0.58	34.48
30	Wałbrzych	27.9	0.56	35.04
31	Wodzisław Śląski	27.0	0.54	35.58
32	Kalisz	25.4	0.51	36.09
33	Jaworzno	23.5	0.47	36.56
34	Włocławek	23.4	0.47	37.03
35	Płock	23.2	0.46	37.49
36	Knurów	22.6	0.45	37.94
37	Ostrowiec Świętokrzyski	21.8	0.44	38.38
38	Stalowa Wola	21.8	0.44	38.82
38	Gorzów Wlkp.	21.0	0.42	39.24
40	Mielec	19.5	0.39	39.63
41	Polkowice	18.9	0.38	40.01
42	Pabianice	18.5	0.37	40.38
43	Elbląg	18.5	0.37	40.75
44	Tomaszów Maz.	18.1	0.36	41.11
45	Piekary Śląskie	17.9	0.36	41.47
46	Piotrków Trybunalski	17.8	0.36	41.83
47	Krosno	17.8	0.36	42.19

1	2	3	4	5
48	Opole	17.6	0.35	42.54
49	Mysłowice	17.5	0.35	42.89
50	Grudziądz	17.4	0.35	43.24
51	Zielona Góra	17.4	0.35	43.59
52	Starachowice	17.4	0.35	43.94
53	Kędzierzyn-Koźle	17.0	0.34	44.28
54	Zawiercie	16.9	0.34	44.62
55	Ostrów Wlkp.	15.9	0.32	44.94
56	Będzin	15.9	0.32	45.26
57	Tarnowskie Góry	14.8	0.30	45.56
58	Skarżysko-Kamienna	14.8	0.30	45.86
59	Konin	14.8	0.30	46.16
60	Legnica	14.3	0.29	46.45
61	Trzebinia	14.3	0.29	46.74
62	Siemianowice Śląskie	14.0	0.28	47.02
63	Jelenia Góra	13.9	0.28	47.30
64	Słupsk	13.8	0.28	47.58
65	Olsztyn	13.6	0.27	47.85
66	Świdnica	13.6	0.27	48.12
67	Radomsko	13.0	0.26	48.38
68	Dębica	12.6	0.25	48.63
69	Gniezno	12.2	0.24	48.87
70	Racibórz	12.2	0.24	49.11
71	Świętochłowice	12.1	0.24	49.35
72	Inowrocław	12.0	0.24	49.59
73	Czechowice-Dziedzice	11.9	0.24	49.83
74	Nowy Sącz	11.9	0.24	50.07
75	Siedlce	11.7	0.23	50.30
76	Sanok	11.6	0.23	50.53
77	Gorlice	11.5	0.23	50.76
78	Dzierżoniów	11.3	0.23	50.99
79	Bogatynia	11.3	0.22	51.21
80	Zgierz	10.8	0.22	51.43
81	Koszalin	10.7	0.21	51.64
82	Lubin	10.5	0.21	51.85
83	Kutno	10.4	0.21	52.06
84	Oświęcim	10.3	0.21	52.27
85	Nowa Sól	10.2	0.20	52.47
86	Tarnobrzeg	9.8	0.20	52.67
87	Świdnik	9.8	0.20	52.87
88	Jarosław	9.7	0.19	53.06
89	Jasło	9.6	0.19	53.25
90	Bielawa	9.6	0.19	53.44
91	Andrychów	9.5	0.19	53.63
92	Chelm	9.4	0.19	53.82
93	Cieszyn	9.4	0.19	54.01
94	Starogard Gdański	9.3	0.19	54.20
95	Łaziska Górne	9.1	0.18	54.38
96	Piła	9.0	0.18	54.56
97	Puławy	9.0	0.18	54.74
98	Przemyśl	8.9	0.18	54.92
99	Nysa	8.8	0.18	55.10
100	Zamość	8.7	0.17	55.27
101	Jelcz-Laskowice	8.7	0.17	55.44

1	2	3	4	5
102	Świnoujście	8.7	0.17	55.61
103	Brzeszcze	8.7	0.17	55.78
104	Myszków	8.6	0.17	55.95
105	Kraśnik	8.6	0.17	56.12
106	Żywiec	8.6	0.17	56.29
107	Zduńska Wola	8.4	0.17	56.46
108	Piaseczno	8.4	0.17	56.63
109	Stargard Szczeciński	8.3	0.17	56.80
110	Ostrołęka	8.3	0.17	56.97
111	Nowa Ruda	8.1	0.16	57.13
112	Końskie	8.1	0.16	57.29
113	Krapkowice	7.9	0.16	57.45
114	Pruszków	7.9	0.16	57.61
115	Nowy Targ	7.8	0.16	57.77
116	Żary	7.8	0.16	57.93
117	Bolesławiec	7.6	0.15	58.08
118	Leszczyny	7.5	0.15	58.23
119	Żyrardów	7.4	0.15	58.38
120	Brzeg	7.2	0.14	58.52
121	Skiermiewice	7.1	0.14	58.66
122	Kęty	6.9	0.14	58.80
123	Libiąż	6.8	0.14	58.94
124	Świebodzice	6.8	0.14	59.08
125	Leszno	6.8	0.14	59.22
126	Sieradz	6.5	0.13	59.35
127	Olkusz	6.5	0.13	59.48
128	Ozimek	6.5	0.13	59.61
129	Turek	6.4	0.13	59.74
130	Biłgoraj	6.3	0.13	59.87
131	Łuków	6.3	0.13	60.00
132	Czeladź	6.2	0.12	60.12
133	Świecie	6.1	0.12	60.24
134	Elk	6.0	0.12	60.36
135	Krotoszyn	5.9	0.12	60.48
136	Strzelce Opolskie	5.9	0.12	60.60
137	Oleśnica	5.9	0.12	60.72
138	Skawina	5.8	0.12	60.84
139	Opoczno	5.8	0.12	60.96
140	Żory	5.8	0.12	61.08
141	Kamienna Góra	5.8	0.12	61.20
142	Kwidzyn	5.8	0.12	61.32
143	Biała Podlaska	5.7	0.11	61.43
144	Tczew	5.7	0.11	61.54
145	Chojnice	5.7	0.11	61.65
146	Łomża	5.7	0.11	61.76
147	Suwałki	5.6	0.11	61.87
148	Koło	5.6	0.11	61.98
149	Pionki	5.5	0.11	62.09
150	Police	5.4	0.11	62.20

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Koncentracja produkcji przemysłu uspołecznionego w 1984 r.
Concentration of production of the socialized industry in 1984

Lp.	Miasta	Wartość produkcji w mln zł	% wartości krajowej	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	553 900	5.54	5.54
2	Kraków	334 892	3.35	8.89
3	Łódź	321 352	3.21	12.10
4	Płock	283 911	2.84	14.94
5	Poznań	220 235	2.20	17.14
6	Wrocław	217 660	2.18	19.32
7	Gdańsk	206 982	2.07	21.39
8	Katowice	184 726	1.85	23.24
9	Szczecin	156 639	1.57	24.81
10	Dąbrowa Górnicza	132 423	1.32	26.13
11	Gliwice	129 139	1.29	27.42
12	Bielsko-Biała	123 034	1.23	28.65
13	Bydgoszcz	122 483	1.22	29.87
14	Białystok	114 726	1.15	31.02
15	Lublin	112 787	1.13	32.15
16	Częstochowa	112 629	1.13	33.28
17	Zabrze	103 926	1.04	34.32
18	Radom	96 873	0.97	35.29
19	Bytom	95 585	0.96	36.25
20	Tychy	91 940	0.92	37.17
21	Chorzów	77 766	0.78	37.95
22	Toruń	77 340	0.77	38.72
23	Sosnowiec	77 163	0.77	39.49
24	Zielona Góra	73 970	0.74	40.23
25	Ruda Śląska	72 513	0.73	40.96
26	Trzebinia	71 170	0.72	41.68
27	Jastrzębie-Zdrój	63 642	0.64	42.32
28	Tarnów	62 819	0.63	42.95
29	Starogard Gdański	59 731	0.60	43.55
30	Rybnik	57 545	0.58	44.13
31	Kielce	57 522	0.58	44.71
32	Gdynia	57 236	0.57	45.28
33	Kędzierzyn-Koźle	57 070	0.57	45.85
34	Czechowice-Dziedzice	53 814	0.54	46.39
35	Polkowice	53 699	0.54	46.93
36	Łańcut	52 893	0.53	47.46
37	Włocławek	52 045	0.52	47.98
38	Kalisz	49 080	0.49	48.47
39	Gorzów Wlkp.	46 877	0.47	48.94
40	Stalowa Wola	44 637	0.45	49.39
41	Legnica	44 055	0.44	49.83
42	Wodzisław Śląski	43 682	0.44	50.27
43	Jaworzno	43 261	0.43	50.70
44	Opole	43 213	0.43	51.13
45	Wałbrzych	43 008	0.43	51.56
46	Zdzieszowice	42 747	0.42	51.98
47	Rzeszów	40 906	0.41	52.39

1	2	3	4	5
48	Konin	40 882	0.41	52.80
49	Ostrowiec Świętokrzyski	40 377	0.40	53.20
50	Tarnowskie Góry	38 368	0.38	53.58
51	Zawiercie	38 189	0.38	53.96
52	Świętochłowice	36 852	0.37	54.33
53	Olsztyn	36 825	0.37	54.70
54	Pabianice	34 722	0.34	55.04
55	Oświęcim	34 685	0.34	55.38
56	Bogatynia	33 880	0.34	55.72
57	Będzin	32 970	0.33	56.06
58	Grudziądz	32 934	0.33	56.39
59	Starachowice	32 243	0.32	56.71
60	Elbląg	31 985	0.32	57.03
61	Tomaszów Maz.	31 325	0.31	57.34
62	Mysłowice	30 744	0.31	57.65
63	Siedlce	30 382	0.30	57.95
64	Jasło	29 830	0.30	58.25
65	Racibórz	28 192	0.28	58.53
66	Siemianowice Śląskie	28 061	0.28	58.81
67	Dębica	27 864	0.28	59.09
68	Lubin	27 771	0.28	59.37
69	Słupsk	27 019	0.27	59.64
70	Koszalin	26 557	0.27	59.91
71	Jelenia Góra	26 465	0.26	60.17
72	Knurów	26 026	0.26	60.43
73	Mielec	25 532	0.26	60.69
74	Radomsko	25 182	0.25	60.94
75	Piotrków Trybunalski	25 156	0.25	61.19
76	Ostrołęka	25 065	0.25	61.44
77	Gorlice	24 785	0.25	61.69
78	Kutno	24 423	0.24	61.93
79	Puławy	24 305	0.24	62.17
80	Sieradz	24 257	0.24	62.41
81	Police	23 863	0.24	62.65
82	Zamość	23 681	0.24	62.89
83	Świdnica	23 526	0.24	63.13
84	Piekary Śląskie	22 777	0.23	63.36
85	Cieszyn	22 731	0.23	63.59
86	Sanok	22 459	0.22	63.81
87	Łaziska Górne	22 353	0.22	64.03
88	Skawina	22 285	0.22	64.25
89	Kęty	21 998	0.22	64.47
90	Skarżysko-Kamienna	21 553	0.22	64.69
91	Jarosław	21 488	0.21	64.90
92	Inowrocław	21 338	0.21	65.11
93	Koło	20 962	0.21	65.32
94	Świecie	20 887	0.21	65.53
95	Krosno	20 792	0.21	65.74
96	Ostrów Wlkp.	20 777	0.21	65.95
97	Chełm	20 702	0.21	66.16
98	Żywiec	20 323	0.20	66.36
99	Gniezno	20 231	0.20	66.56
100	Bielawa	20 198	0.20	66.76
101	Andrychów	19 649	0.20	66.96

1	2	3	4	5
102	Stargard Szczeciński	19 591	0.20	67.16
103	Kościan	19 576	0.20	67.36
104	Elk	19 570	0.20	67.56
105	Nysa	19 373	0.19	67.75
106	Brzeg	19 158	0.19	67.94
107	Piaseczno	18 774	0.19	68.13
108	Kruszwica	18 201	0.18	68.31
109	Nowa Sól	18 156	0.18	68.49
110	Nowy Sącz	17 819	0.18	68.67
111	Leszno	17 734	0.18	68.85
112	Zgierz	17 141	0.17	69.02
113	Piła	16 907	0.17	69.19
114	Dzierżoniów	16 842	0.17	69.36
115	Świdnik	16 270	0.16	69.52
116	Przemyśl	15 929	0.16	69.68
117	Żyrardów	15 419	0.15	69.83
118	Łuków	15 156	0.15	69.98
119	Bochnia	14 855	0.15	70.13
120	Strzelce Opolskie	14 664	0.14	70.27
121	Sandomierz	14 638	0.14	70.41
122	Myszków	14 628	0.14	70.55
123	Łomża	14 626	0.14	70.69
124	Zduńska Wola	13 730	0.14	70.83
125	Brzeg Dolny	13 693	0.14	70.97
126	Nowy Targ	13 547	0.14	71.11
127	Pruszków	13 264	0.13	71.24
128	Kowary	13 214	0.13	71.37
129	Bolesławiec	13 205	0.13	71.50
130	Połaniec	13 039	0.13	71.63
131	Świnoujście	12 860	0.13	71.76
132	Rawa Maz.	12 301	0.12	71.88
133	Leżajsk	12 193	0.12	72.00
134	Krapkowice	12 157	0.12	72.12
135	Turek	12 104	0.12	72.24
136	Jedlicze	11 967	0.12	72.36
137	Prudnik	11 896	0.12	72.48
138	Sokołów Podlaski	11 877	0.12	72.60
139	Żagań	11 825	0.12	72.72
140	Mikołów	11 621	0.12	72.84
141	Kwidzyn	11 497	0.11	72.95
142	Kraśnik	11 082	0.11	73.06
143	Mława	11 079	0.11	73.17
144	Chojnice	11 076	0.11	73.28
145	Jawor	10 969	0.11	73.39
146	Świebodzice	10 802	0.11	73.50
147	Zawadzkie	10 634	0.11	73.61
148	Łowicz	10 626	0.11	73.72
149	Wyszków	10 621	0.11	73.83
150	Końskie	10 598	0.11	73.94

Objaśnienia: Dane odnoszą się do wartości produkcji sprzedanej.
 Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Tabela 9

Koncentracja inwestycji przemysłowych w latach 1945-1989
Concentration of industrial investments 1945-1989

Lp.	Miejscowości	Miernik*	Wartości miernika w %	
			w miejscowościach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	325.0	6.54	6.54
2	Dąbrowa Górnicza	184.0	3.70	10.24
3	Kraków	167.0	3.36	13.60
4	Łódź	114.0	2.29	15.89
5	Jastrzębie-Zdrój	109.0	2.19	18.08
6	Płock	96.9	1.95	20.03
7	Gdańsk	78.9	1.59	21.62
8	Tychy	73.1	1.47	23.09
9	Szczecin	69.3	1.39	24.48
10	Rogowiec k.Belchatowa	65.0	1.31	25.79
11	Polkowice	63.3	1.27	27.06
12	Poznań	58.0	1.17	28.23
13	Częstochowa	58.0	1.17	29.40
14	Toruń	57.5	1.16	30.56
15	Kielce	50.1	1.01	31.57
16	Ruda Śląska	47.9	0.96	32.53
17	Kędzierzyn-Koźle	46.6	0.94	33.47
18	Bielsko-Biała	45.7	0.92	34.39
19	Lublin	45.7	0.92	35.31
20	Sosnowiec	43.4	0.87	36.18
21	Stalowa Wola	43.3	0.87	37.05
22	Konin	43.2	0.87	37.92
23	Gorzów Wlkp.	41.0	0.82	38.74
24	Gdynia	40.4	0.81	39.55
25	Bogatynia	40.1	0.81	40.36
26	Wrocław	40.0	0.80	41.16
27	Włocławek	39.1	0.79	41.95
28	Jaworzno	37.7	0.76	42.71
29	Puławy	37.0	0.74	43.45
30	Rzeszów	36.9	0.74	44.19
31	Świerże Górne k.Kozienic	36.9	0.74	44.93
32	Białystok	35.3	0.71	45.64
33	Żukowice k.Głogowa	34.4	0.69	46.33
34	Tarnów	34.0	0.68	47.01
35	Katowice	33.1	0.67	47.68
36	Ostrowiec Świętokrzyski	32.1	0.65	48.33
37	Lubin	32.1	0.65	48.98
38	Oświęcim	31.5	0.63	49.61
39	Starachowice	30.2	0.61	50.22
40	Mielec	30.1	0.61	50.83
41	Tarnobrzeg	29.0	0.58	51.41
42	Tamowskie Góry	28.3	0.57	51.98
43	Dębica	26.8	0.54	52.52
44	Bydgoszcz	26.3	0.53	53.05
45	Rybnik	25.3	0.51	53.56

1	2	3	4	5
46	Elbląg	24.2	0.49	54.05
47	Świecie	23.1	0.46	54.51
48	Piaseczno	22.5	0.45	54.96
49	Kartoszyń („Zamowiec”)	22.0	0.44	55.40
50	Police	21.8	0.44	55.84
51	Mysłowice	21.3	0.43	56.27
52	Sanok	21.2	0.43	56.70
53	Ostrołęka	21.0	0.42	57.12
54	Knurów	20.9	0.42	57.54
55	Radom	20.8	0.42	57.96
56	Kalisz	20.2	0.41	58.37
57	Brzeg Dolny	20.2	0.41	58.78
58	Jelcz-Laskowice	20.2	0.41	59.19
59	Nowe Czarnowo k.Gryfina	19.7	0.40	59.59
60	Zdzieszowice	19.7	0.40	59.99
61	Kwidzyn	19.6	0.39	60.38
62	Łaziska Górne	18.6	0.37	60.75
63	Siedlce	18.3	0.37	61.12
64	Krosno	17.5	0.35	61.47
65	Opole	17.3	0.35	61.82
66	Piotrków Trybunalski	16.9	0.34	62.16
67	Gorlice	16.6	0.33	62.49
68	Chełm	15.8	0.32	62.81
69	Koło	15.6	0.31	63.12
70	Sitkówka-Nowiny	15.5	0.31	63.43
71	Wodzisław Śląski	15.2	0.31	63.74
72	Kaczyce k.Cieszyna	15.0	0.30	64.04
73	Kraśnik	15.0	0.30	64.34
74	Będzin	14.8	0.30	64.64
75	Świdnik	14.8	0.30	64.94
76	Olsztyn	14.7	0.29	65.23
77	Jarosław	14.2	0.28	65.51
78	Suszec k.Pszczyny	14.0	0.28	65.79
79	Bogdanka k.Łącznej	14.0	0.28	66.07
80	Czarnowąsy k.Opola	14.0	0.28	66.35
81	Chorula k.Opola	14.0	0.28	66.63
82	Jasło	13.8	0.28	66.91
83	Bochnia	13.8	0.28	67.19
84	Ożarów (Tamobrzeskie)	13.7	0.27	67.46
85	Skawina	13.3	0.27	67.73
86	Piekary Śląskie	13.0	0.26	67.99
87	Turek	12.1	0.24	68.23
88	Wola k.Brzeszcza	12.0	0.24	68.47
89	Grzybów k.Staszowa	12.0	0.24	68.71
90	Kutno	11.9	0.24	68.95
91	Połaniec	11.8	0.24	69.19
92	Praszka	11.1	0.22	69.41
93	Trzebinia	11.0	0.22	69.63
94	Legnica	10.7	0.21	69.84
95	Łomża	10.7	0.21	70.05
96	Kęty	10.7	0.21	70.26
97	Zawiercie	10.7	0.21	70.47
98	Zamość	10.4	0.21	70.68
99	Gniezno	10.3	0.21	70.89
100	Żory	10.0	0.20	71.09

1	2	3	4	5
101	Sieroszowice k.Głogowa	10.0	0.20	71.29
102	Ożarów Maz.	10.0	0.20	71.49
103	Zielona Góra	10.0	0.20	71.69
104	Etka	9.7	0.19	71.88
105	Koszalin	9.7	0.19	72.07
106	Nysa	9.7	0.19	72.26
107	Ropczyce	9.5	0.19	72.45
108	Andrychów	9.3	0.19	72.64
109	Radomsko	9.2	0.18	72.82
110	Słupsk	9.2	0.18	73.00
111	Bukowno	8.9	0.18	73.18
112	Zduńska Wola	8.8	0.18	73.36
113	Rawa Maz.	8.8	0.18	73.54
114	Przemysł	8.7	0.17	73.71
115	Nowy Targ	8.7	0.17	73.88
116	Nowy Sącz	8.6	0.17	74.05
117	Janikowo	8.5	0.17	74.22
118	Rozmierka k.Strzelec Op.	8.5	0.17	74.39
119	Skoczów	8.4	0.17	74.56
120	Piła	8.3	0.17	74.73
121	Zabrze	8.2	0.16	74.89
122	Racibórz	8.2	0.16	75.05
123	Leżajsk	8.1	0.16	75.21
124	Krasnystaw	8.1	0.16	75.37
125	Jelenia Góra	8.0	0.16	75.53
126	Działoszyn	7.8	0.16	75.69
127	Gorzyce k.Sandomierza	7.8	0.16	75.85
128	Bielawy k.Barcina	7.7	0.15	76.00
129	Śrem	7.7	0.15	76.15
130	Poniatowa	7.7	0.15	76.30
131	Nowa Dęba	7.6	0.15	76.45
132	Świdnica	7.5	0.15	76.60
133	Łuków	7.4	0.15	76.75
134	Tomaszów Maz.	7.3	0.15	76.90
135	Ostrów Wlkp.	7.3	0.15	77.05
136	Małogoszcz	7.2	0.14	77.19
137	Wieruszów	7.2	0.14	77.33
138	Międzybrodzie Żywieckie	7.2	0.14	77.47
139	Opoczno	7.1	0.14	77.61
140	Sokołów Podlaski	7.1	0.14	77.75
141	Nowa Sól	7.1	0.14	77.89
142	Bytom	6.9	0.14	78.03
143	Końskie	6.9	0.14	78.17
144	Jawor	6.9	0.14	78.31
145	Zambrów	6.9	0.14	78.45
146	Iwiny k.Bolestawca	6.7	0.13	78.58
147	Lubliniec	6.6	0.13	78.71
148	Łowicz	6.5	0.13	78.84
149	Suwałki	6.5	0.13	78.97
150	Czechowice-Dziedzice	6.5	0.13	79.10

*Miernik uwzględnia sumę zatrudnionych i wartości środków trwałych w 1980 r. (w przeliczeniu 500 tys. zł = 1 zatrudniony) w większych nowych zakładach przemysłowych, wyrażony jest w tys. Inwestycje lat 1981-1989 dodano szacunkowo.

Źródło: obliczenia i szacunki własne.

Koncentracja zatrudnienia w budownictwie uspołecznionym w 1984 r.
Concentration of employment in socialized construction in 1984

Lp.	Miasta	Zatrudnienie w	Zatrudnienie w %	
		tys.	w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	80.0	7.61	7.61
2	Kraków	60.1	5.72	13.33
3	Katowice	36.8	3.50	16.83
4	Wrocław	33.3	3.16	19.99
5	Poznań	32.3	3.07	23.06
6	Łódź	29.8	2.83	25.89
7	Gdańsk	26.2	2.49	28.38
8	Gliwice	19.5	1.86	30.24
9	Bydgoszcz	19.2	1.83	32.07
10	Lublin	18.1	1.72	33.79
11	Szczecin	17.7	1.68	35.47
12	Kielce	15.1	1.44	36.91
13	Rzeszów	13.7	1.30	38.21
14	Dąbrowa Górnicza	12.4	1.18	39.39
15	Białystok	12.0	1.15	40.54
16	Częstochowa	10.5	1.00	41.54
17	Opole	10.3	0.98	42.52
18	Bytom	10.3	0.98	43.50
19	Toruń	9.4	0.90	44.40
20	Zabrze	9.3	0.88	45.28
21	Sosnowiec	9.1	0.87	46.15
22	Tychy	9.1	0.86	47.01
23	Radom	8.8	0.84	47.85
24	Olsztyn	8.4	0.80	48.65
25	Płock	8.1	0.77	49.42
26	Gdynia	7.9	0.75	50.17
27	Włocławek	7.1	0.67	50.84
28	Bielsko-Biała	6.9	0.66	51.50
29	Chorzów	6.8	0.65	52.15
30	Mysłowice	6.7	0.63	52.78
31	Koszalin	6.5	0.62	53.40
32	Rybnik	6.1	0.58	53.98
33	Tarnów	5.9	0.57	54.55
34	Ruda Śląska	5.4	0.52	55.07
35	Gorzów Wlkp.	5.1	0.49	55.56
36	Zielona Góra	5.1	0.49	56.05
37	Konin	5.0	0.48	56.53
38	Siemianowice Śląskie	4.7	0.44	56.97
39	Legnica	4.4	0.42	57.39
40	Żory	4.3	0.41	57.80
41	Jastrzębie-Zdrój	4.1	0.39	58.19
42	Grudziądz	4.0	0.38	58.57
43	Stalowa Wola	4.0	0.38	58.95
44	Wałbrzych	4.0	0.38	59.33
45	Elbląg	4.0	0.38	59.71
46	Jasło	3.6	0.35	60.06
47	Nowy Sącz	3.6	0.34	60.40

1	2	3	4	5
48	Wodzisław Śląski	3.3	0.32	60.72
49	Kędzierzyn-Koźle	3.3	0.31	61.03
50	Jelenia Góra	3.3	0.31	61.34
51	Stupsk	3.2	0.31	61.65
52	Kalisz	3.2	0.31	61.96
53	Będzin	3.2	0.31	62.27
54	Puławy	3.2	0.30	62.57
55	Siedlce	3.1	0.30	62.87
56	Ostrowiec			
	Świętokrzyski	3.1	0.29	63.16
57	Piła	3.0	0.28	63.44
58	Jaworzno	2.9	0.28	63.72
59	Police	2.9	0.27	63.99
60	Bełchatów	2.9	0.27	64.26
61	Krosno	2.7	0.26	64.52
62	Chełm	2.7	0.25	64.77
63	Świętochłowice	2.6	0.25	65.02
64	Piotrków Trybunalski	2.6	0.25	65.27
65	Zamość	2.6	0.25	65.52
66	Inowrocław	2.6	0.24	65.76
67	Suwałki	2.6	0.24	66.00
68	Ostrów Wlkp.	2.5	0.24	66.24
69	Pruszków	2.5	0.24	66.48
70	Mielec	2.5	0.23	66.71
71	Kwidzyn	2.5	0.23	66.94
72	Skarżysko-Kamienna	2.4	0.23	67.17
73	Łomża	2.4	0.23	67.40
74	Pruszcz Gdański	2.4	0.22	67.62
75	Olkusz	2.3	0.22	67.84
76	Stargard Szczeciński	2.3	0.22	68.06
77	Ostrołęka	2.3	0.22	68.28
78	Głogów	2.2	0.21	68.49
79	Czeladź	2.2	0.21	68.70
80	Lubin	2.2	0.21	68.91
81	Leszno	2.1	0.20	69.11
82	Elk	2.1	0.20	69.31
83	Oświęcim	2.1	0.20	69.51
84	Kołobrzeg	2.1	0.20	69.71
85	Mikołów	2.1	0.20	69.91
86	Ciechanów	2.0	0.19	70.10
87	Dębica	2.0	0.19	70.29
88	Przemyśl	2.0	0.19	70.48
89	Tarnobrzeg	1.9	0.18	70.66
90	Biała Podlaska	1.8	0.18	70.84
91	Nowa Sól	1.8	0.17	71.01
92	Sanok	1.8	0.17	71.18
93	Chrzanów	1.8	0.17	71.35
94	Wyszaków	1.8	0.17	71.52
95	Międzyrzecz	1.8	0.17	71.69
96	Sochaczew	1.7	0.17	71.86
97	Wołomin	1.7	0.16	72.02
98	Pszczyna	1.7	0.16	72.18
99	Wieluń	1.7	0.16	72.34

1	2	3	4	5
100	Mińsk Maz.	1.7	0.16	72.50
101	Knurów	1.7	0.16	72.66
102	Nysa	1.6	0.15	72.81
103	Nowy Dwór Maz.	1.6	0.15	72.96
104	Zawiercie	1.5	0.15	73.11
105	Piekary Śląskie	1.5	0.14	73.25
106	Tczew	1.5	0.14	73.39
107	Świdnica	1.5	0.14	73.53
108	Sandomierz	1.5	0.14	73.67
109	Skawina	1.4	0.14	73.81
110	Sieradz	1.4	0.14	73.95
111	Szczecinek	1.4	0.13	74.08
112	Gniezno	1.4	0.13	74.21
113	Ostróda	1.4	0.13	74.34
114	Konstantynów Łódzki	1.4	0.13	74.47
115	Bielsk Podlaski	1.4	0.13	74.60
116	Połaniec	1.3	0.13	74.73
117	Tomaszów Maz.	1.3	0.13	74.86
118	Giżycko	1.3	0.12	74.98
119	Świnoujście	1.3	0.12	75.10
120	Mragowo	1.3	0.12	75.22
121	Zduńska Wola	1.3	0.12	75.34
122	Bochnia	1.2	0.12	75.46
123	Kutno	1.2	0.12	75.58
124	Starogard Gdański	1.2	0.12	75.70
125	Tamowskie Góry	1.2	0.12	75.82
126	Skiernewice	1.2	0.12	75.94
127	Trzebinia	1.2	0.11	76.05
128	Czechowice-Dziedzice	1.2	0.11	76.16
129	Starachowice	1.2	0.11	76.27
130	Chojnice	1.2	0.11	76.38
131	Wadowice	1.2	0.11	76.49
132	Września	1.1	0.11	76.60
133	Jarosław	1.1	0.10	76.70
134	Kłodzko	1.1	0.10	76.80
135	Zgierz	1.1	0.10	76.90
136	Brodnica	1.1	0.10	77.00
137	Pabianice	1.1	0.10	77.10
138	Racibórz	1.1	0.10	77.20
139	Wałcz	1.1	0.10	77.30
140	Zakopane	1.1	0.10	77.40
141	Sopot	1.1	0.10	77.50
142	Wągrowiec	1.0	0.10	77.60
143	Łask	1.0	0.10	77.70
144	Cieszyn	1.0	0.10	77.80
145	Żary	1.0	0.10	77.90
146	Brzeg	1.0	0.10	78.00
147	Kętrzyn	1.0	0.09	78.09
148	Kraśnik	1.0	0.09	78.18
149	Kluczbork	1.0	0.09	78.27
150	Łowicz	1.0	0.09	78.36

Źródło: Rocznik Statystyczny 1985.

Tabela 11

Koncentracja zatrudnienia w transporcie i łączności w 1984 r.
Concentration of employment in transport and communications in 1984

Lp.	Miasta	Zatrudnienie w	Zatrudnienie w %	
		tys.	w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	52.7	5.02	5.02
2	Szczecin	30.0	2.86	7.88
3	Gdynia	28.6	2.73	10.61
4	Gdańsk	23.2	2.21	12.81
5	Wrocław	22.0	2.09	14.91
6	Poznań	21.8	2.08	16.99
7	Kraków	21.5	2.05	19.04
8	Łódź	20.4	1.95	20.99
9	Katowice	18.8	1.79	22.78
10	Lublin	15.4	1.47	24.24
11	Bydgoszcz	13.2	1.26	25.50
12	Częstochowa	10.0	0.95	26.45
13	Białystok	9.9	0.94	27.39
14	Kielce	9.9	0.94	28.33
15	Olsztyn	8.9	0.84	29.17
16	Rzeszów	8.2	0.78	29.95
17	Radom	7.3	0.70	30.65
18	Toruń	7.1	0.68	31.33
19	Opole	6.9	0.66	31.99
20	Gliwice	6.9	0.65	32.64
21	Rybnik	6.9	0.65	33.29
22	Nowy Sącz	6.7	0.64	33.93
23	Skarżysko-Kamienna	6.4	0.61	34.54
24	Ostrów Wlkp.	6.1	0.58	35.12
25	Tarnów	6.1	0.58	35.70
26	Wałbrzych	5.3	0.51	36.21
27	Bytom	5.3	0.51	36.72
28	Bielsko-Biała	5.3	0.50	37.22
29	Stargard Szczeciński	5.3	0.50	37.72
30	Tarnowskie Góry	5.0	0.48	38.20
31	Siedlce	5.0	0.47	38.67
32	Leszno	4.9	0.47	39.14
33	Kędzierzyn-Koźle	4.9	0.47	39.61
34	Słupsk	4.6	0.44	40.05
35	Zduńska Wola	4.6	0.43	40.48
36	Zielona Góra	4.5	0.43	40.91
37	Inowrocław	4.5	0.43	41.34
38	Kutno	4.4	0.42	41.76
39	Piotrków Trybunalski	4.3	0.41	42.17
40	Chełm	4.3	0.41	42.58
41	Legnica	4.3	0.41	42.99
42	Płock	4.1	0.39	43.38
43	Jasło	4.0	0.38	43.76
44	Kolobrzeg	4.0	0.38	44.14
45	Grudziądz	3.9	0.38	44.52
46	Sosnowiec	3.9	0.37	44.89
47	Koszalin	3.9	0.37	45.26

1	2	3	4	5
48	Dąbrowa Górnicza	3.7	0.36	45.62
49	Jelenia Góra	3.7	0.36	45.98
50	Włocławek	3.7	0.36	46.34
51	Konin	3.7	0.35	46.69
52	Gorzów Wlkp.	3.7	0.35	47.04
53	Czechowice-Dziedzice	3.6	0.34	47.38
54	Kalisz	3.6	0.34	47.72
55	Chojnice	3.6	0.34	48.06
56	Gniezno	3.5	0.34	48.40
57	Zamość	3.5	0.33	48.73
58	Elbląg	3.4	0.32	49.05
59	Stalowa Wola	3.4	0.32	49.37
60	Zabrze	3.3	0.32	49.69
61	Ława	3.3	0.32	50.01
62	Piła	3.2	0.31	50.32
63	Ostrołęka	3.2	0.31	50.63
64	Przemyśl	3.2	0.31	50.94
65	Dęblin	3.2	0.30	51.24
66	Dębica	3.2	0.30	51.54
67	Kluczbork	3.2	0.30	51.84
68	Świnoujście	3.0	0.28	52.12
69	Zbąszynek	3.0	0.28	52.40
70	Kłodzko	2.9	0.28	52.68
71	Łuków	2.9	0.28	52.96
72	Krosno	2.9	0.28	53.24
73	Chorzów	2.9	0.27	53.51
74	Skierniewice	2.8	0.26	53.77
75	Szczecinek	2.8	0.26	54.03
76	Racibórz	2.7	0.26	54.29
77	Tczew	2.7	0.26	54.55
78	Sucha Beskidzka	2.7	0.26	54.81
79	Tychy	2.7	0.25	55.06
80	Puławy	2.7	0.25	55.31
81	Elk	2.7	0.25	55.56
82	Ostrowiec			
	Świętokrzyski	2.6	0.25	55.81
83	Malbork	2.6	0.25	56.06
84	Nysa	2.6	0.25	56.31
85	Łazy	2.6	0.25	56.56
86	Wodzisław Śląski	2.6	0.25	56.81
87	Jaworzno	2.6	0.25	57.06
88	Mysłowice	2.6	0.25	57.31
89	Oświęcim	2.6	0.25	57.56
90	Biała Podlaska	2.5	0.24	57.80
91	Sieradz	2.5	0.23	58.03
92	Suwałki	2.4	0.23	58.26
93	Ruda Śląska	2.3	0.22	58.48
94	Ciechanów	2.3	0.22	58.70
95	Jarocin	2.3	0.22	58.92
96	Głogów	2.3	0.22	59.14
97	Świdnica	2.2	0.21	59.35
98	Oleśnica	2.2	0.21	59.56
99	Żywiec	2.1	0.20	59.76
100	Wadowice	2.1	0.20	59.96

1	2	3	4	5
101	Zawiercie	2.1	0.20	60.16
102	Kraśnik	2.1	0.20	60.36
103	Starachowice	2.0	0.19	60.55
104	Sochaczew	2.0	0.19	60.74
105	Sanok	2.0	0.19	60.93
106	Jarosław	2.0	0.19	61.12
107	Hrubieszów	2.0	0.19	61.31
108	Przeworsk	2.0	0.19	61.50
109	Łowicz	1.9	0.18	61.68
110	Radomsko	1.9	0.18	61.86
111	Busko-Zdrój	1.8	0.17	62.03
112	Wieluń	1.8	0.17	62.20
113	Żagań	1.8	0.17	62.37
114	Lubliniec	1.8	0.17	62.54
115	Ostróda	1.8	0.17	62.71
116	Jędrzejów	1.8	0.17	62.88
117	Białogard	1.8	0.17	63.05
118	Nowy Targ	1.7	0.17	63.22
119	Sandomierz	1.7	0.16	63.38
120	Tomaszów Maz.	1.7	0.16	63.54
121	Mińsk Maz.	1.7	0.16	63.70
122	Starogard Gdański	1.7	0.16	63.86
123	Trzebinia	1.7	0.16	64.02
124	Łomża	1.7	0.16	64.18
125	Szczytno	1.7	0.16	64.34
126	Koluszki	1.7	0.16	64.50
127	Mława	1.6	0.15	64.65
128	Wągrowiec	1.6	0.15	64.80
129	Turek	1.6	0.15	64.95
130	Brodnica	1.6	0.15	65.10
131	Końskie	1.6	0.15	65.25
132	Mielec	1.6	0.15	65.40
133	Będzin	1.6	0.15	65.55
134	Tarnobrzeg	1.6	0.15	65.70
135	Brzeg	1.5	0.15	65.85
136	Błonie	1.5	0.15	66.00
137	Węgliniec	1.5	0.15	66.15
138	Olkusz	1.5	0.14	66.29
139	Bolesławiec	1.5	0.14	66.43
140	Kostrzyn	1.5	0.14	66.57
141	Staszów	1.5	0.14	66.71
142	Lubin	1.5	0.14	66.85
143	Chrzanów	1.5	0.14	66.99
144	Kościerzyna	1.4	0.14	67.13
145	Gryfice	1.4	0.14	67.27
146	Sierpc	1.4	0.14	67.41
147	Wejherowo	1.4	0.14	67.55
158	Kępno	1.4	0.14	67.69
149	Lubań	1.4	0.14	67.83
150	Pszczyna	1.4	0.13	67.96

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Koncentracja handlu detalicznego (wartość sprzedaży w handlu uspołecznionym w 1984 r.)
 Concentration of retailing (value of sales in socialized shops in 1984)

Lp.	Miasta	Sprzedaż w mln zł	Wartość sprzedaży w Polsce w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	232 664	6.59	6.59
2	Łódź	103 256	2.93	9.52
3	Kraków	88 285	2.50	12.02
4	Wrocław	85 579	2.43	14.45
5	Poznań	69 588	1.97	16.42
6	Katowice	64 222	1.82	18.24
7	Gdańsk	49 368	1.40	19.64
8	Szczecin	47 255	1.34	20.98
9	Bydgoszcz	39 543	1.12	22.10
10	Lublin	39 501	1.12	23.22
11	Białystok	31 264	0.89	24.11
12	Częstochowa	29 654	0.84	24.95
13	Gdynia	27 927	0.79	25.74
14	Bytom	26 906	0.76	26.50
15	Kielce	25 178	0.71	27.21
16	Gliwice	25 137	0.71	27.92
17	Bielsko-Biała	24 309	0.69	28.61
18	Sosnowiec	24 299	0.69	29.30
19	Tychy	24 100	0.68	29.98
20	Radom	24 058	0.68	30.66
21	Opole	22 751	0.64	31.30
22	Zabrze	22 179	0.63	31.93
23	Rzeszów	21 827	0.62	32.55
24	Olsztyn	20 772	0.59	33.14
25	Toruń	20 478	0.58	33.72
26	Rybnik	17 591	0.50	34.22
27	Wałbrzych	16 981	0.48	34.70
28	Chorzów	16 324	0.46	35.16
29	Ruda Śląska	16 020	0.45	35.61
30	Tarnów	15 403	0.44	36.05
31	Zielona Góra	15 377	0.44	36.49
32	Kalisz	15 202	0.43	36.92
33	Koszalin	14 989	0.42	37.34
34	Wodzisław Śląski	14 451	0.41	37.75
35	Legnica	13 916	0.39	38.14
36	Gorzów Wlkp.	13 266	0.38	38.52
37	Płock	13 185	0.37	38.89
38	Słupsk	13 104	0.37	39.26
39	Włocławek	13 029	0.37	39.63
40	Jelenia Góra	12 986	0.37	40.00
41	Dąbrowa Górnicza	12 870	0.36	40.36
42	Elbląg	12 410	0.35	40.71
43	Jastrzębie-Zdrój	11 195	0.32	41.03
44	Nowy Sącz	10 900	0.31	41.34
45	Grudziądz	10 511	0.30	41.64
46	Piotrków Trybunalski	9942	0.28	41.92
47	Zamość	9532	0.27	42.19

1	2	3	4	5
48	Konin	9354	0.27	42.46
49	Jaworzno	9166	0.26	42.72
50	Świdnica	8716	0.25	42.97
51	Siedlce	8708	0.25	43.22
52	Pabianice	8647	0.25	43.47
53	Tarnowskie Góry	8487	0.24	43.71
54	Inowrocław	8085	0.23	43.94
55	Ostrowiec Świętokrzyski	8011	0.23	44.17
56	Przemysł	7974	0.23	44.40
57	Lubin	7915	0.22	44.62
58	Będzin	7784	0.22	44.84
59	Kędzierzyn-Koźle	7779	0.22	45.06
60	Chełm	7706	0.22	45.28
61	Piła	7682	0.22	45.50
62	Mysłowice	7598	0.22	45.72
63	Ostrów Wlkp.	7503	0.21	45.93
64	Stargard Szczeciński	7484	0.21	46.14
65	Leszno	7288	0.21	46.35
66	Zakopane	7247	0.21	46.56
67	Krosno	7222	0.20	46.76
68	Siemianowice Śląskie	7093	0.20	46.96
69	Biała Podlaska	7014	0.20	47.16
70	Gniezno	6899	0.20	47.36
71	Racibórz	6797	0.19	47.55
72	Tarnobrzeg	6762	0.19	47.74
73	Głogów	6732	0.19	47.93
74	Żywiec	6580	0.19	48.12
75	Tomaszów Maz.	6517	0.18	48.30
76	Mielec	6516	0.18	48.48
77	Stalowa Wola	6438	0.18	48.66
78	Zawiercie	6409	0.18	48.84
79	Skierniewice	6303	0.18	49.02
80	Piekary Śląskie	6264	0.18	49.20
81	Sopot	6258	0.18	49.38
82	Nowy Targ	6195	0.18	49.56
83	Puławy	6134	0.17	49.73
84	Kołobrzeg	6101	0.17	49.90
85	Łomża	6094	0.17	50.07
86	Oświęcim	6070	0.17	50.24
87	Cieszyn	5960	0.17	50.41
88	Sieradz	5858	0.17	50.58
89	Starachowice	5850	0.17	50.75
90	Suwałki	5835	0.17	50.92
91	Żory	5756	0.16	51.08
92	Świętochłowice	5731	0.16	51.24
93	Skarżysko-Kamienna	5720	0.16	51.40
94	Świnoujście	5690	0.16	51.56
95	Kutno	5605	0.16	51.72
96	Radomsko	5548	0.16	51.88
97	Tczew	5517	0.16	52.04
98	Ostrołęka	5504	0.16	52.20
99	Dębica	5449	0.15	52.35

1	2	3	4	5
100	Ostróda	5422	0.15	52.50
101	Ciechanów	5407	0.15	52.65
102	Jarosław	5343	0.15	52.80
103	Starogard Gdański	5339	0.15	52.95
104	Otwock	5305	0.15	53.10
105	Nysa	5302	0.15	53.25
106	Zduńska Wola	5233	0.15	53.40
107	Pruszków	5145	0.15	53.55
108	Zgierz	4982	0.14	53.69
109	Szczecinek	4934	0.14	53.83
110	Bolesławiec	4918	0.14	53.97
111	Jasło	4866	0.14	54.11
112	Sanok	4857	0.14	54.25
113	Dzierżoniów	4794	0.14	54.39
114	Września	4772	0.14	54.53
115	Żary	4615	0.13	54.66
116	Łowicz	4597	0.13	54.79
117	Elk	4554	0.13	54.92
118	Gorlice	4553	0.13	55.05
119	Sochaczew	4544	0.13	55.18
120	Chrzanów	4505	0.13	55.31
121	Knurów	4462	0.13	55.44
122	Wadowice	4428	0.13	55.57
123	Oleśnica	4375	0.12	55.69
124	Brzeg	4350	0.12	55.81
125	Kraśnik	4323	0.12	55.93
126	Olkusz	4230	0.12	56.05
127	Pszczyna	4225	0.12	56.17
128	Chojnice	4222	0.12	56.29
129	Wieluń	4213	0.12	56.41
130	Malbork	4193	0.12	56.53
131	Nowa Sól	4168	0.12	56.65
132	Wejherowo	4120	0.12	56.77
133	Kłodzko	4099	0.12	56.89
134	Mińsk Maz.	4093	0.12	57.01
135	Mikołów	4050	0.11	57.12
136	Bełchatów	3970	0.11	57.23
137	Czechowice-Dziedzice	3918	0.11	57.34
138	Czeladź	3912	0.11	57.45
139	Bochnia	3897	0.11	57.56
140	Turek	3893	0.11	57.67
141	Biłgoraj	3870	0.11	57.78
142	Lębork	3860	0.11	57.89
143	Zgorzelec	3808	0.11	58.00
144	Żyrardów	3806	0.11	58.11
145	Łuków	3776	0.11	58.22
146	Mława	3760	0.11	58.33
147	Grodzisk Maz.	3760	0.11	58.44
148	Kwidzyn	3727	0.11	58.55
149	Lubartów	3653	0.11	58.66
150	Sandomierz	3621	0.11	58.77

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Tabela 13

Koncentracja administracji w 1987 r.
Concentration of administration in 1987 (number of employees)

Lp.	Miasta	Liczba zatrudnionych	Zatrudnienie w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	25 506	10.84	10.84
2	Kraków	4695	2.00	12.84
3	Łódź	4655	1.98	14.82
4	Poznań	4530	1.93	16.75
5	Wrocław	4329	1.84	18.59
6	Katowice	3817	1.62	20.21
7	Gdańsk	3430	1.46	21.67
8	Szczecin	3119	1.33	23.00
9	Bydgoszcz	2977	1.27	24.27
10	Lublin	2853	1.21	25.48
11	Białystok	2297	0.98	26.46
12	Kielce	2218	0.94	27.40
13	Rzeszów	2014	0.86	28.26
14	Olsztyn	1965	0.84	29.10
15	Częstochwa	1942	0.83	29.93
16	Opole	1910	0.81	30.74
17	Koszalin	1710	0.73	31.47
18	Zielona Góra	1653	0.70	32.17
19	Kalisz	1642	0.70	32.87
20	Radom	1630	0.69	33.56
21	Bielsko-Biała	1603	0.68	34.24
22	Toruń	1601	0.68	34.92
23	Tarnów	1575	0.67	35.59
24	Włocławek	1482	0.63	36.22
25	Wałbrzych	1429	0.61	36.83
26	Płock	1392	0.59	37.42
27	Elbląg	1387	0.59	38.01
28	Gorzów Wlkp.	1349	0.57	38.58
29	Siedlce	1318	0.56	39.14
30	Słupsk	1318	0.56	39.70
31	Piotrków Trybunalski	1262	0.54	40.24
32	Nowy Sącz	1201	0.51	40.75
33	Zamość	1190	0.51	41.26
34	Jelenia Góra	1188	0.51	41.77
35	Sieradz	1179	0.50	42.27
36	Przemysł	1159	0.49	42.76
37	Legnica	1140	0.48	43.24
38	Suwalki	1108	0.47	43.71
39	Konin	1071	0.46	44.17
40	Chełm	1010	0.43	44.60
41	Ostrołęka	966	0.41	45.01
42	Krosno	942	0.40	45.41
43	Gdynia	917	0.39	45.80
44	Łomża	908	0.39	46.19
45	Piła	900	0.38	46.57
46	Ciechanów	893	0.38	46.95
47	Biała Podlaska	881	0.37	47.32

1	2	3	4	5
48	Tarnobrzeg	869	0.37	47.69
49	Leszno	860	0.37	48.06
50	Skierniewice	840	0.36	48.42
51	Gliwice	748	0.32	48.74
52	Bytom	737	0.31	49.05
53	Sosnowiec	653	0.28	49.33
54	Świdnica	648	0.28	49.61
55	Zabrze	627	0.27	49.88
56	Grudziądz	615	0.26	50.14
57	Strzelce Opolskie	556	0.24	50.38
58	Racibórz	537	0.23	50.61
59	Cieszyn	519	0.22	50.83
60	Stargard Szczeciński	482	0.20	51.03
61	Kłodzko	482	0.20	51.23
62	Rybnik	471	0.20	51.43
63	Jastrzębie-Zdrój	449	0.19	51.62
64	Czarne	438	0.19	51.81
65	Wołów	434	0.18	51.99
66	Ostrów Wlkp.	430	0.18	52.17
67	Będzin	429	0.18	52.35
68	Rawicz	426	0.18	52.53
69	Goleniów	424	0.18	52.71
70	Inowrocław	417	0.18	52.89
71	Nysa	410	0.17	53.06
72	Ilawa	402	0.17	53.23
73	Wronki	374	0.16	53.39
74	Chorzów	371	0.16	53.55
75	Jasło	371	0.16	53.71
76	Dąbrowa Górnicza	361	0.15	53.86
77	Tarnowskie Góry	355	0.15	54.01
78	Głogów	355	0.15	54.16
79	Tychy	353	0.15	54.31
80	Nowy Targ	344	0.15	54.46
81	Starogard Gdański	341	0.14	54.60
82	Ostrowiec			
	Świętokrzyski	341	0.14	54.74
83	Ruda Śląska	339	0.14	54.88
84	Mysłowice	335	0.14	55.02
85	Dzierżoniów	335	0.14	55.16
86	Brzeg	331	0.14	55.30
87	Sztum	329	0.14	55.44
88	Dębica	328	0.14	55.58
89	Barczewo	323	0.14	55.72
90	Kędzierzyn-Koźle	320	0.14	55.86
91	Łowicz	319	0.14	56.00
92	Świnoujście	316	0.13	56.13
93	Wadowice	316	0.13	56.26
94	Zgorzelec	312	0.13	56.39
95	Pszczyna	308	0.13	56.52
96	Nowogard	307	0.13	56.65
97	Wodzisław Śląski	305	0.13	56.78
98	Zawiercie	305	0.13	56.91
99	Chojnice	298	0.13	57.04

1	2	3	4	5
100	Oleśnica	298	0.13	57.17
101	Wejherowo	297	0.13	57.30
102	Hrubieszów	296	0.12	57.42
103	Lubin	293	0.12	57.54
104	Pabianice	293	0.12	57.66
105	Pruszków	291	0.12	57.78
106	Szczecinek	290	0.12	57.90
107	Puławy	289	0.12	58.02
108	Sanok	281	0.12	58.14
109	Zgierz	280	0.12	58.26
110	Gniezno	280	0.12	58.38
111	Kwidzyn	277	0.12	58.50
112	Zakopane	274	0.12	58.62
113	Bolesławiec	270	0.11	58.73
114	Otwock	267	0.11	58.84
115	Wągrowiec	265	0.11	58.95
116	Strzelin	264	0.11	59.06
117	Kutno	259	0.11	59.17
118	Pińczów	259	0.11	59.28
119	Sandomierz	257	0.11	59.39
120	Jaworzno	257	0.11	59.50
121	Bielsk Podlaski	257	0.11	59.61
122	Tomaszów Maz.	256	0.11	59.72
123	Mińsk Maz.	256	0.11	59.83
124	Giżycko	256	0.11	59.94
125	Grójec	254	0.11	60.05
126	Starachowice	253	0.11	60.16
127	Kluczbork	252	0.11	60.27
128	Tczew	252	0.11	60.38
129	Krasnystaw	250	0.11	60.49
130	Włodawa	249	0.10	60.59
131	Szamotuły	247	0.10	60.69
132	Grodzisk Maz.	246	0.10	60.79
133	Ostróda	246	0.10	60.89
134	Mielec	244	0.10	60.99
135	Radomsko	242	0.10	61.09
136	Koronowo	242	0.10	61.19
137	Wołomin	235	0.10	61.29
138	Oświęcim	234	0.10	61.39
139	Jarosław	234	0.10	61.49
140	Płońsk	231	0.10	61.59
141	Kołobrzeg	228	0.10	61.69
142	Stalowa Wola	228	0.10	61.79
143	Żary	228	0.10	61.89
144	Łańcut	228	0.10	61.99
145	Myślenice	227	0.10	62.09
146	Chrzanów	226	0.10	62.19
147	Szczytno	226	0.10	62.29
148	Biłgoraj	223	0.09	62.38
149	Mikołów	222	0.09	62.47
150	Bartoszyce	222	0.09	62.56
151	Prudnik	222	0.09	62.65

Źródło: materiały GUS.

Koncentracja abonentów telefonicznych w 1984r.
Concentration of telephone subscribes in 1984

Lp.	Miasta	Liczba abonentów	Abonenci w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	330 207	14.06	14.06
2	Łódź	103 362	4.40	18.46
3	Wrocław	79 676	3.39	21.85
4	Kraków	73 839	3.14	24.99
5	Poznań	68 710	2.92	27.91
6	Szczecin	52 564	2.24	30.15
7	Gdańsk	50 749	2.16	32.31
8	Bydgoszcz	49 616	2.11	34.42
9	Katowice	40 345	1.72	36.14
10	Lublin	38 802	1.65	37.79
11	Kielce	29 163	1.24	39.03
12	Gdynia	28 870	1.23	40.26
13	Białystok	25 561	1.09	41.35
14	Radom	18 624	0.79	42.14
15	Częstochowa	17 747	0.76	42.90
16	Olsztyn	16 444	0.70	43.60
17	Toruń	15 707	0.67	44.27
18	Koszalin	14 915	0.63	44.90
19	Gliwice	13 944	0.59	45.49
20	Rzeszów	13 840	0.59	46.08
21	Bielsko-Biała	13 287	0.57	46.65
22	Opole	13 064	0.56	47.21
23	Bytom	12 488	0.53	47.74
24	Legnica	11 721	0.50	48.24
25	Zielona Góra	11 341	0.48	48.72
26	Sosnowiec	11 045	0.47	49.19
27	Tarnów	10 459	0.45	49.64
28	Włocławek	10 243	0.44	50.08
29	Zabrze	9522	0.41	50.49
30	Piotrków Trybunalski	9412	0.40	50.89
31	Chorzów	9340	0.40	51.29
32	Wałbrzych	9245	0.39	51.68
33	Tychy	9165	0.39	52.07
34	Grudziądz	9158	0.39	52.46
35	Kalisz	8766	0.37	52.83
36	Sopot	8702	0.37	53.20
37	Elbląg	8662	0.37	53.57
38	Płock	8451	0.36	53.93
39	Jelenia Góra	8366	0.36	54.29
40	Słupsk	8196	0.35	54.64
41	Dąbrowa Górnicza	7981	0.34	54.98
42	Gorzów Wlkp.	7317	0.31	55.29
43	Siedlce	6745	0.29	55.58
44	Konin	6670	0.28	55.86
45	Inowrocław	6480	0.27	56.13
46	Ruda Śląska	6347	0.27	56.40
47	Stargard Szczeciński	6286	0.27	56.67

1	2	3	4	5
48	Zamość	6268	0.27	56.94
49	Ostrów Wlkp.	6156	0.26	57.20
50	Ostrowiec			
	Świętokrzyski	5918	0.25	57.45
51	Leszno	5912	0.25	57.70
52	Rybnik	5820	0.25	57.95
53	Tarnobrzeg	5721	0.24	58.19
54	Tomaszów Maz.	5695	0.24	58.43
55	Świdnica	5586	0.24	58.67
56	Przemyśl	5529	0.23	58.90
57	Pabianice	5523	0.23	59.13
58	Kędzierzyn-Koźle	5467	0.23	59.36
59	Chelm	5326	0.23	59.59
60	Piła	5189	0.22	59.81
61	Kutno	4975	0.21	60.02
62	Będzin	4581	0.19	60.21
63	Łomża	4489	0.19	60.40
64	Nowy Sącz	4473	0.19	60.59
65	Biała Podlaska	4419	0.19	60.78
66	Lubin	4405	0.19	60.97
67	Zakopane	4381	0.19	61.16
68	Świnoujście	4355	0.18	61.34
69	Radomsko	4311	0.18	61.52
70	Stalowa Wola	4255	0.18	61.70
71	Kołobrzeg	4199	0.18	61.88
72	Jaworzno	4156	0.18	62.06
73	Gniezno	4151	0.18	62.24
74	Ostrołęka	4083	0.17	62.41
75	Krosno	4044	0.17	62.58
76	Jarosław	3994	0.17	62.75
77	Starachowice	3968	0.17	62.92
78	Dzierżonów	3956	0.17	63.09
79	Puławy	3922	0.17	63.26
80	Oświęcim	3881	0.16	63.42
81	Mielec	3871	0.16	63.58
82	Otwock	3858	0.16	63.74
83	Ciechanów	3831	0.16	63.90
84	Wodzisław Śląski	3826	0.16	64.06
85	Nowy Targ	3794	0.16	64.22
86	Zgierz	3714	0.16	64.38
87	Skierniewice	3631	0.15	64.53
88	Zduńska Wola	3572	0.15	64.68
89	Sieradz	3571	0.15	64.83
90	Głogów	3565	0.15	64.98
91	Tarnowskie Góry	3539	0.15	65.13
92	Chrzanów	3469	0.15	65.28
93	Pruszków	3401	0.14	65.42
94	Bełchatów	3400	0.14	65.56
95	Skarżysko-Kamienna	3388	0.14	65.70
96	Chojnice	3351	0.14	65.84
97	Nowa Sól	3350	0.14	65.98
98	Mysłowice	3336	0.14	66.12
99	Jaśło	3332	0.14	66.26

1	2	3	4	5
100	Zawiercie	3227	0.14	66.40
101	Racibórz	3226	0.14	66.54
102	Suwałki	3212	0.14	66.68
103	Olkusz	3182	0.13	66.81
104	Szczecinek	3065	0.13	66.94
105	Starogard Gdański	3028	0.13	67.07
106	Bochnia	3009	0.13	67.20
107	Grodzisk Maz.	3009	0.13	67.33
108	Legionowo	3009	0.13	67.46
109	Oława	2988	0.13	67.59
110	Lębork	2986	0.13	67.72
111	Zory	2949	0.12	67.84
112	Bolesławiec	2939	0.12	67.96
113	Sanok	2928	0.12	68.08
114	Cieszyn	2922	0.12	68.20
115	Dębica	2909	0.12	68.32
116	Zyrardów	2906	0.12	68.44
117	Ostróda	2836	0.12	68.56
118	Mińsk Maz.	2827	0.12	68.68
119	Nysa	2780	0.12	68.80
120	Jastrzębie-Zdrój	2721	0.11	68.91
121	Brzeg	2703	0.11	69.02
122	Łowicz	2692	0.11	69.13
123	Kętrzyn	2670	0.11	69.24
124	Oleśnica	2658	0.11	69.35
125	Czechowice-Dziedzice	2653	0.11	69.46
126	Zgorzelec	2639	0.11	69.57
127	Września	2606	0.11	69.68
128	Świętochłowice	2548	0.11	69.79
129	Gorlice	2502	0.11	69.90
130	Zywiec	2498	0.11	70.01
131	Wieluń	2493	0.11	70.12
132	Wołomin	2403	0.10	70.22
133	Sandomierz	2382	0.10	70.32
134	Kartuzy	2358	0.10	70.42
135	Świdnik	2316	0.10	70.52
136	Świebodzice	2283	0.10	70.62
137	Białogard	2280	0.10	70.72
138	Pszczyna	2253	0.09	70.81
139	Świecie	2224	0.09	70.90
140	Nowy Dwór Maz.	2209	0.09	70.99
141	Piekary Śląskie	2202	0.09	71.08
142	Wadowice	2200	0.09	71.17
143	Wałcz	2195	0.09	71.26
144	Giżycko	2191	0.09	71.35
145	Ostrów Maz.	2173	0.09	71.44
146	Myślenice	2170	0.09	71.53
147	Środa Wlkp.	2113	0.09	71.62
148	Staszów	2104	0.09	71.71
149	Kwidzyn	2093	0.09	71.80
150	Ełk	2092	0.09	71.89

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Tabela 15

Koncentracja ruchu samochodowego w 1985 r. (liczba pojazdów samochodowych w ciągu doby na głównych drogach wylotowych wokół miast)
Concentration of car traffic in 1985 (number of cars entering and leaving cities on main roads daily)

Lp.	Miasta	Liczba pojazdów	Lp.	Miasta	Liczba pojazdów
1	Warszawa	120 800	52	Nowy Sącz	17 400
2	Górnośląski Okręg Przemysłowy	112 700	53	Sieradz	17 400
3	Poznań	64 200	54	Czechowice-Dziedzice	17 300
4	Kraków	54 800	55	Inowrocław	17 100
5	Łódź (wraz ze Zgierzem)	54 800	56	Łowicz	17 000
6	Częstochowa	49 600	57	Oława	16 700
7	Wrocław	46 700	58	Łańcut	16 500
8	Lublin	42 050	59	Gniezno	16 200
9	Trójmiasto (Gdańsk, Gdynia, Sopot)	38 000	60	Kołobrzeg	16 100
10	Piotrków Trybunalski	34 800	61	Leszno	15 900
11	Dąbrowa Górnicza	34 300	62	Dębica	15 800
12	Opole	34 200	63	Tarnobrzeg	15 680
13	Tychy	33 500	64	Koło	15 600
14	Toruń	32 300	65	Nowa Sól	15 400
15	Rzeszów	32 100	66	Pułtusk	15 400
16	Tamowskie Góry	31 800	67	Racibórz	15 200
17	Radom	29 500	68	Dzierżoniów	15 100
18	Bydgoszcz	29 150	69	Kutno	15 100
19	Rybnik	27 300	70	Wałbrzych	15 100
20	Kielce	26 800	71	Wejherowo	15 100
21	Gorzów Wlkp.	26 300	72	Krosno	15 000
22	Szczecin	25 800	73	Zamość	15 000
23	Głogów	25 300	74	Myślenice	14 900
24	Zory	25 300	75	Nowy Targ	14 800
25	Białystok	24 700	76	Piła	14 700
26	Bielsko-Biała	24 100	77	Chojnice	14 300
27	Bochnia	24 100	78	Zawiercie	14 300
28	Oświęcim	23 800	79	Kłodzko	14 200
29	Zielona Góra	23 700	80	Końskie	14 150
30	Wodzisław Śląski	22 500	81	Jarosław	14 100
31	Pabianice	22 400	82	Elbląg	14 000
32	Konin	22 200	83	Oleśnica	14 000
33	Tarnów	22 200	84	Legnica	13 900
34	Brzeg	22 050	85	Stalowa Wola	13 900
35	Włocławek	21 600	86	Zywiec	13 900
36	Tomaszów Maz.	21 400	87	Jelenia Góra	13 800
37	Koszalin	21 200	88	Tczew	13 400
38	Stargard Szczeciński	21 200	89	Nysa	13 300
39	Busko-Zdrój	20 800	90	Łomża	13 200
40	Lublin	20 150	91	Siedlce	13 200
41	Puławy	20 150	92	Wieluń	13 100
42	Chrzanów (wraz z Trzebinia)	19 800	93	Grudziądz	13 000
43	Sandomierz	19 480	94	Trzebnica	12 900
44	Kalisz	19 400	95	Jędrzejów	12 800
45	Świdnica	18 700	96	Malbork	12 800
46	Mława	18 400	97	Ostróda	12 500
47	Płock	18 200	98	Zgorzelec	12 500
48	Ostrów Wlkp.	17 800	99	Myszków	12 400
49	Jastrzębie-Zdrój	17 700	100	Jaśło	12 000
50	Olsztyn	17 550			
51	Kraśnik	17 500			

Źródło: Wyniki badania ruchu drogowego w 1985r., zestawione przez Centralne Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów.

Koncentracja ruchu autobusowego PKS w 1990 r. (ruch dobowy w dni robocze)
 Concentration of bus traffic in 1990 (number of buses leaving cities and kilometres passed daily on working days)

Lp.	Miasta	Odjazdy ^a	Liczba wozokm ^b	Wozokm w %	
				w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5	6
1	Warszawa	1048	85 820	3.02	3.02
2	Lublin	973	59 886	2.11	5.13
3	Kraków	751	44 952	1.58	6.71
4	Wrocław	659	40 010	1.41	8.12
5	Łódź	490	35 605	1.25	9.37
6	Białystok	611	32 865	1.16	10.53
7	Poznań	388	31 330	1.10	11.63
8	Rzeszów	704	28 580	1.00	12.63
9	Kielce	517	27 598	0.97	13.60
10	Bydgoszcz	473	26 898	0.95	14.55
11	Gdańsk	429	26 470	0.93	15.48
12	Olsztyn	374	26 146	0.92	16.40
13	Katowice	180	21 160	0.75	17.15
14	Zamość	370	21 080	0.74	17.89
15	Koszalin	343	20 474	0.72	18.61
16	Opole	490	19 644	0.69	19.30
17	Konin	460	18 706	0.66	19.96
18	Częstochowa	340	18 348	0.65	20.61
19	Zielona Góra	300	16 734	0.59	21.20
20	Biała Podlaska	298	16 532	0.58	21.78
21	Krosno	480	16 460	0.58	22.36
22	Radom	342	16 386	0.58	22.94
23	Kalisz	352	15 609	0.55	23.49
24	Szczecin	192	15 190	0.53	24.02
25	Słupsk	294	15 163	0.53	24.55
26	Bielsko-Biała	438	14 926	0.53	25.08
27	Gorzów Wlkp.	217	14 680	0.52	25.60
28	Zakopane	226	14 359	0.50	26.10
29	Turek	338	13 941	0.49	26.59
30	Toruń	311	13 915	0.49	27.08
31	Włocławek	304	13 910	0.49	27.57
32	Jelenia Góra	270	13 820	0.49	28.06
33	Nowy Sącz	363	13 657	0.48	28.54
34	Chełm	281	13 329	0.47	29.01
35	Suwałki	213	13 251	0.47	29.48
36	Gliwice	425	12 670	0.45	29.93
37	Ostrołęka	294	12 272	0.43	30.36
38	Grudziądz	274	12 212	0.43	30.79
39	Siedlce	319	12 178	0.43	31.22
40	Sieradz	306	12 138	0.43	31.65
41	Piła	212	11 943	0.42	32.07
42	Biłgoraj	287	11 830	0.42	32.49
43	Tarnobrzeg	238	11 806	0.42	32.91
44	Przemyśl	224	11 500	0.40	33.31
45	Wieluń	334	11 475	0.40	33.71
46	Puławy	298	11 469	0.40	34.11
47	Ostrowiec Świętokrzyski	233	11 328	0.40	34.51

1	2	3	4	5	6
48	Płock	152	11 177	0.39	34.90
49	Łomża	242	11 168	0.39	35.29
50	Mława	261	11 030	0.39	35.68
51	Chojnice	208	10 985	0.39	36.07
52	Tarnów	200	10 782	0.38	36.45
53	Łuków	344	10 774	0.38	36.83
54	Grójec	334	10 736	0.38	37.21
55	Busko-Zdrój	284	10 705	0.38	37.59
56	Mielec	301	10 666	0.38	37.97
57	Inowrocław	269	10 310	0.36	38.33
58	Elbląg	206	10 021	0.35	38.68
59	Starogard Gdański	225	9920	0.35	39.03
60	Sanok	161	9684	0.34	39.37
61	Piotrków Trybunalski	255	9660	0.34	39.71
62	Stalowa Wola	196	9613	0.34	40.05
63	Rybnik	317	9540	0.34	40.39
64	Mińsk Maz.	336	9454	0.33	40.72
65	Racibórz	320	9421	0.33	41.05
66	Leszno	276	9330	0.33	41.38
67	Nysa	290	9284	0.33	41.71
68	Kołobrzeg	205	9236	0.33	42.04
69	Kraśnik	201	9091	0.32	42.36
70	Gniezno	227	9058	0.32	42.68
71	Ostrów Wlkp.	239	8805	0.31	42.99
72	Świdnica	257	8756	0.31	43.30
73	Jasło	275	8678	0.31	43.61
74	Ciechanów	240	8661	0.30	43.91
75	Dębica	253	8548	0.30	44.21
76	Żywiec	348	8533	0.30	44.51
77	Przasnysz	220	8405	0.30	44.81
78	Wałbrzych	219	8175	0.29	45.10
79	Garwolin	312	8131	0.29	45.39
80	Nowy Targ	230	8015	0.28	45.67
81	Końskie	213	7940	0.28	45.95
82	Radomsko	207	7778	0.27	46.22
83	Głogów	204	7627	0.27	46.49
84	Żary	186	7586	0.27	46.76
85	Kłodzko	260	7558	0.27	47.03
86	Jarosław	243	7305	0.26	47.29
87	Tomaszów Maz.	153	7272	0.26	47.55
88	Gorlice	209	7179	0.25	47.80
89	Wejherowo	197	7033	0.25	48.05
90	Bolesławiec	226	6905	0.24	48.29
91	Koło	245	6805	0.24	48.53
92	Giżycko	132	6735	0.24	48.77
93	Stargard Szczeciński	141	6711	0.24	49.01
94	Zawiercie	260	6653	0.23	49.24
95	Kędzierzyn-Koźle	199	6582	0.23	49.47
96	Cieszyn	214	6570	0.23	49.70
97	Gdynia	100	6552	0.23	49.93
98	Myślenice	277	6488	0.23	50.16
99	Legnica	170	6215	0.22	50.38
100	Oława	251	6180	0.22	50.60

*Odjazdy autobusów rozpoczynających kurs w danym mieście.

^bSuma kilometrów w ciągu doby (w jedną stronę).

Źródło: Rozkład jazdy PKS 1989/1990.

Koncentracja oświaty i wychowania w 1984 r.
 Concentration of education (number of secondary schools in 1990 and employment in 1984)

Lp.	Miasta	Liczba szkół	Liczba	Zatrudnienie w oświacie w %	
		ponad- podstawowych ^a	zatrudnionych w oświacie ^b	w miastach	%skumulowany
1	2	3	4	5	6
1	Warszawa	227	57 700	5.88	5.88
2	Kraków	79	36 783	3.75	9.63
3	Wrocław	64	31 420	3.20	12.83
4	Łódź	99	29 575	3.01	15.84
5	Poznań	67	25 555	2.60	18.44
6	Gdańsk	51	18 457	1.88	20.32
7	Lublin	50	18 071	1.84	22.16
8	Szczecin	48	15 830	1.61	23.77
9	Katowice	52	12 373	1.26	25.03
10	Bydgoszcz	41	11 316	1.15	26.18
11	Białystok	40	10 068	1.03	27.21
12	Toruń	30	7756	0.79	28.00
13	Gliwice	32	7749	0.79	28.79
14	Kielce	30	7488	0.76	29.55
15	Częstochowa	29	7389	0.75	30.30
16	Olsztyn	23	7208	0.73	31.03
17	Rzeszów	25	6594	0.67	31.70
18	Gdynia	25	6473	0.66	32.36
19	Radom	36	6397	0.65	33.01
20	Sosnowiec	27	6204	0.63	33.64
21	Opole	18	5276	0.54	34.18
22	Bytom	28	4934	0.50	34.68
23	Zabrze	22	4506	0.46	35.14
24	Bielsko-Biała	25	4471	0.46	35.60
25	Zielona Góra	17	4247	0.43	36.03
26	Tarnów	20	3729	0.38	36.41
27	Płock	22	3635	0.37	36.78
28	Tychy	17	3510	0.36	37.14
29	Koszalin	16	3483	0.35	37.49
30	Wałbrzych	21	3262	0.33	37.82
31	Elbląg	16	3133	0.32	38.14
32	Gorzów Wlkp.	16	3081	0.31	38.45
33	Jelenia Góra	23	2972	0.30	38.75
34	Słupsk	13	2930	0.30	39.05
35	Chorzów	21	2927	0.30	39.35
36	Włocławek	15	2900	0.30	39.64
37	Legnica	20	2764	0.28	39.92
38	Rybnik	13	2732	0.28	40.20
39	Ruda Śląska	13	2719	0.28	40.48
40	Nowy Sącz	19	2678	0.27	40.75
41	Siedlce	14	2672	0.27	41.02
42	Kalisz	18	2626	0.27	41.29
43	Grudziądz	14	2553	0.26	41.55
44	Dąbrowa Górnicza	9	2480	0.25	41.80
45	Przemysł	20	2445	0.25	42.05
46	Konin	10	2347	0.24	42.29
47	Wodzisław Śląski	7	2311	0.23	42.52
48	Piotrków Trybunalski	15	2269	0.23	42.75
49	Chełm	16	2074	0.21	42.96

1	2	3	4	5	6
50	Sopot	8	2061	0.21	43.17
51	Jastrzębie-Zdrój	5	2045	0.21	43.38
52	Ostrowiec				
	Świętokrzyski	15	2038	0.21	43.59
53	Zamość	14	1993	0.20	43.79
54	Ostrów Wlkp.	11	1889	0.19	43.98
55	Piła	9	1888	0.19	44.17
56	Lubin	8	1858	0.19	44.36
57	Krosno	17	1848	0.19	44.55
58	Tarnowskie Góry	12	1827	0.19	44.74
59	Jaworzno	5	1823	0.18	44.92
60	Głogów	11	1812	0.18	45.10
61	Inowrocław	15	1788	0.18	45.28
62	Kędzierzyn-Koźle	12	1757	0.18	45.46
63	Gniezno	10	1695	0.17	45.63
64	Stargard Szczeciński	8	1694	0.17	45.80
65	Mysłowice	5	1693	0.17	45.97
66	Racibórz	12	1692	0.17	46.14
67	Łomża	12	1634	0.17	46.31
68	Tomaszów Maz.	13	1633	0.17	46.48
69	Puławy	6	1627	0.16	46.64
70	Biała Podlaska	9	1618	0.16	46.80
71	Cieszyn	11	1605	0.16	46.96
72	Skarżysko-Kamienna	12	1578	0.16	47.12
73	Leszno	11	1564	0.16	47.28
74	Tczew	4	1557	0.16	47.44
75	Świdnica	14	1519	0.15	47.59
76	Suwałki	8	1508	0.15	47.74
77	Pabianice	12	1507	0.15	47.89
78	Otwock	10	1463	0.15	48.04
79	Ostrołęka	10	1457	0.15	48.19
80	Starachowice	7	1428	0.14	48.33
81	Elk	9	1425	0.14	48.47
82	Wejherowo	5	1418	0.14	48.61
83	Oświęcim	11	1372	0.14	48.75
84	Zgierz	10	1370	0.14	48.89
85	Mielec	9	1363	0.14	49.03
86	Stalowa Wola	9	1352	0.14	49.17
87	Jarosław	13	1344	0.14	49.31
88	Nysa	10	1335	0.14	49.45
89	Ciechanów	10	1253	0.13	49.58
90	Będzin	9	1234	0.12	49.70
91	Nowa Sól	10	1222	0.12	49.82
92	Kwidzyn	9	1219	0.12	49.94
93	Radomsko	7	1218	0.12	50.06
94	Zawiercie	10	1211	0.12	50.18
95	Zakopane	10	1177	0.12	50.30
96	Kutno	7	1176	0.12	50.42
97	Pruszków	7	1165	0.12	50.54
98	Zary	8	1138	0.11	50.65
99	Siemianowice Śląskie	5	1127	0.11	50.76
100	Żywiec	11	1127	0.11	50.87
101	Jasło	9	1124	0.11	50.98
102	Starogród Gdański	7	1119	0.11	51.09
103	Zory	5	1118	0.11	51.20
104	Zgorzelec	7	1116	0.11	51.31
105	Szczecinek	10	1111	0.11	51.42

1	2	3	4	5	6
106	Sanok	8	1102	0.11	51.53
107	Lębork	7	1099	0.11	51.64
108	Mińsk Maz.	8	1097	0.11	51.75
109	Tarnobrzeg	7	1091	0.11	51.86
110	Świnoujście	7	1080	0.11	51.97
111	Kraśnik	5	1076	0.11	52.08
112	Oleśnica	7	1068	0.11	52.19
113	Brzeg	7	1063	0.11	52.30
114	Sieradz	5	1055	0.11	52.41
115	Nowy Targ	8	1054	0.11	52.52
116	Malbork	5	1042	0.11	52.63
117	Kołobrzeg	8	1025	0.10	52.73
118	Olkusz	6	1015	0.10	52.83
119	Zduńska Wola	7	1014	0.10	52.93
120	Dębica	3	1013	0.10	53.03
121	Bolesławiec	11	1009	0.10	53.13
122	Pszczyna	6	1007	0.10	53.23
123	Żyrardów	5	1005	0.10	53.33
124	Skierniewice	7	1001	0.10	53.43
125	Kętrzyn	8	998	0.10	53.53
126	Ostróda	4	978	0.10	53.63
127	Piekary Śląskie	4	961	0.10	53.73
128	Bartoszyce	5	947	0.10	53.83
129	Kłodzko	6	945	0.10	53.93
130	Świdnik	4	941	0.09	54.02
131	Sochaczew	4	939	0.09	54.11
132	Biłgoraj	8	928	0.09	54.20
133	Dzierżoniów	9	928	0.09	54.29
134	Łowicz	6	924	0.09	54.38
135	Bełchatów	6	909	0.09	54.47
136	Mława	9	908	0.09	54.56
137	Szczytno	7	887	0.09	54.65
138	Łąwa	3	880	0.09	54.74
139	Świętochłowice	4	873	0.09	54.83
140	Chojnice	7	862	0.09	54.92
141	Wyszków	5	859	0.09	55.01
142	Giżycko	7	847	0.09	55.10
143	Gorlice	6	841	0.08	55.18
144	Kluczbork	7	837	0.08	55.26
145	Oława	2	828	0.08	55.34
146	Bielsk Podlaski	7	826	0.08	55.42
147	Chrzanów	5	812	0.08	55.50
148	Łuków	5	806	0.08	55.58
149	Tomaszów Maz.	9	782	0.08	55.66
150	Konstancin-Jeziorna	1	780	0.08	55.74

^aStan w 1990r.

^bZatrudnieni we wszystkich placówkach oświaty i wychowania.

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985,
Ogólnopolski Spis Teleadresowy 1990.

Tabela 18

Koncentracja szkolnictwa wyższego w roku szkolnym 1990/1991
 Concentration of higher education in 1990/1991 (number of teaching staff and students)

Lp.	Miasta	Nauczyciele akademicy		Studenci	
		liczby	%	liczby	%
1	Warszawa	10 458	17.1	68 181	17.3
2	Kraków	8182	13.4	49 969	12.7
3	Wrocław	6219	10.2	35 766	9.1
4	Poznań	5540	9.1	34 867	8.8
5	Lublin	3965	6.5	31 199	7.9
6	Katowice	3707	6.1	24 690	6.3
7	Gdańsk	3875	6.3	24 140	6.1
8	Łódź	4719	7.7	22 900	5.8
9	Szczecin	2631	4.3	16 085	4.1
10	Olsztyn	1277	2.1	10 408	2.6
11	Bydgoszcz	1452	2.4	9423	2.4
12	Toruń	1005	1.6	9207	2.3
13	Kielce	997	1.6	8873	2.2
14	Gliwice	1551	2.5	8040	2.0
15	Opole	752	1.2	7707	2.0
16	Rzeszów	810	1.3	6371	1.6
17	Częstochowa	826	1.4	5872	1.5
18	Zielona Góra	623	1.0	5166	1.3
19	Białystok	1033	1.7	4771	1.2
20	Słupsk	302	0.5	2843	0.7
21	Radom	377	0.6	2694	0.7
22	Siedlce	379	0.6	2630	0.7
23	Gdynia	275	0.5	1440	0.4
24	Koszalin	208	0.3	1071	0.3

Uwaga: dane dla siedzib uczelni obejmują również filie w innych miastach.

Źródło: Rocznik Statystyczny 1991.

Koncentracja zatrudnienia w kulturze i sztuce w 1984 r.
Concentration of employment in cultural institution in 1984

Lp.	Miasta	Liczba zatrudnionych	Zatrudnienie w %	
			w miastach	% skumulowany
1	Warszawa	18 356	17.72	17.72
2	Łódź	5202	5.02	22.74
3	Kraków	5129	4.95	27.69
4	Wrocław	3677	3.55	31.24
5	Poznań	3437	3.32	34.56
6	Gdańsk	2400	2.32	36.88
7	Szczecin	2146	2.07	38.95
8	Katowice	1957	1.89	40.84
9	Lublin	1755	1.69	42.53
10	Bydgoszcz	1581	1.53	44.06
11	Olsztyn	1074	1.04	45.10
12	Białystok	1068	1.03	46.13
13	Opole	1031	1.00	47.13
14	Rzeszów	1029	0.99	48.12
15	Gdynia	989	0.95	49.07
16	Kielce	947	0.91	49.98
17	Zielona Góra	864	0.83	50.81
18	Toruń	847	0.82	51.63
19	Koszalin	791	0.76	52.39
20	Bytom	711	0.69	53.08
21	Bielsko-Biała	621	0.60	53.68
22	Częstochowa	603	0.58	54.26
23	Wałbrzych	597	0.58	54.84
24	Radom	573	0.55	55.39
25	Jelenia Góra	568	0.55	55.94
26	Gliwice	510	0.49	56.43

Źródło: Rocznik Statystyczny Miast 1985.

Tabela 20

Koncentracja miejsc noclegowych, turystycznych i wczasowych w 1985/1986 r.
Concentration of tourist beds in 1985/1986

Lp.	Miasta, gminy	Liczba miejsc noclegowych	Miejsca noclegowe w %	
			w miastach i gminach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Gm. Rewal	22 104	2.56	2.56
2	Kołobrzeg	20 595	2.39	4.95
3	Władysławowo	20 351	2.36	7.31
4	Zakopane	18 021	2,09	9.40
5	Poznań	16 959	1.97	11.37
6	Gm. Mielno	16 518	1.92	13.29
7	Gm. Dziwnów	15 327	1.78	15.07
8	Świnoujście	15 216	1.76	16.83
9	Warszawa	15 070	1.75	18.58
10	Gm. Sztutowo	12 362	1.43	20.01
11	Łeba	12 004	1.39	21.40
12	Gm. Ustronie Morskie	11 986	1.39	22.79
13	Gdańsk	11 800	1.37	24.16
14	Międzyzdroje	11 304	1.31	25.47
15	Ustka	9938	1.15	26.62
16	Gm. Stegna	9917	1.15	27.77
17	Gm. Kołobrzeg	8992	1.04	28.81
18	Karpacz	7676	0.89	29.70
19	Kraków	6916	0.80	30.50
20	Darłowo	6681	0.77	31.27
21	Krynica	6503	0.75	32.02
22	Jastarnia	6430	0.75	32.77
23	Gm. Trzebiatów	6284	0.72	33.49
24	Szklarska Poręba	6156	0.71	34.20
25	Gm. Ustka	5817	0.67	34.87
26	Wrocław	5259	0.61	35.48
27	Wisła	5136	0.60	36.08
28	Ustroń	4978	0.58	36.66
29	Augustów	4837	0.56	37.22
30	Gm. Solina	4750	0.55	37.77
31	Gm. Darłowo	4748	0.55	38.32
32	Gm. Włodawa	4641	0.54	38.86
33	Gm. Bukowina Tatrzańska	4411	0.51	39.37
34	Gm. Kościerzyna	4380	0.51	39.88
35	Sopot	4293	0.50	40.38
36	Olsztyn	4009	0.46	40.84
37	Gm. Postomino	4007	0.46	41.30
38	Szczecin	4005	0.46	41.76
39	Gm. Witkowo	3968	0.46	42.22
40	Gm. Tatrzańska	3964	0.46	42.68
41	Gm. Ruciane-Nida	3963	0.46	43.14
42	Gm. Chojnice	3812	0.44	43.58
43	Rabka	3599	0.42	44.00
44	Polanica-Zdrój	3481	0.40	44.40
45	Gm. Gródek nad Dunajcem	3447	0.40	44.80
46	Gm. Turawa	3279	0.38	45.18

1	2	3	4	5
47	Gdynia	3176	0.37	45.55
48	Gm. Włoszakowice	3174	0.37	45.92
49	Gm. Giżycko	3107	0.36	46.28
50	Szczyrk	3102	0.36	46.64
51	Gm. Pisz	3004	0.35	46.99
52	Gm. Gostynin	2951	0.34	47.33
53	Łódź	2902	0.34	47.67
54	Gm. Muszyna	2838	0.33	48.00
55	Gm. Podgórzyn	2809	0.33	48.33
56	Bydgoszcz	2705	0.31	48.64
57	Gm. Łąck	2696	0.31	48.95
58	Gm. Piecki	2685	0.31	49.26
59	Katowice	2684	0.31	49.57
60	Gm. Końskie	2648	0.31	49.88
61	Lublin	2648	0.31	50.19
62	Gm. Przemęt	2554	0.30	50.49
63	Ciechocinek	2506	0.29	50.78
64	Gm. Jeziora Wlk.	2489	0.29	51.07
65	Gm. Suwałki	2432	0.28	51.35
66	Kudowa-Zdrój	2377	0.27	51.62
67	Muszyna	2366	0.27	51.89
68	Gm. Stężyca (Gdańskie)	2359	0.27	52.16
69	Giżycko	2352	0.27	52.43
70	Szczawnica	2319	0.27	52.70
71	Gm. Piwniczna	2282	0.26	52.96
72	Gm. Wolin	2282	0.26	53.22
73	Gm. Międzyzychód	2282	0.26	53.48
74	Gm. Serock	2262	0.26	53.74
75	Jelenia Góra	2198	0.25	53.99
76	Częstochowa	2115	0.24	54.23
77	Piwniczna	2071	0.24	54.47
78	Gm. Inowłódz	2041	0.24	54.71
79	Gm. Morąg	2039	0.24	54.95
80	Gm. Płoska	2028	0.23	55.18
81	Gm. Sarnaki	2026	0.23	55.41
82	Łądek-Zdrój	2015	0.23	55.64
83	Gm. Nieporęt	1984	0.23	55.87
84	Duszniki-Zdrój	1946	0.22	56.09
85	Sulejów	1940	0.22	56.31
86	Sieraków	1925	0.22	56.53
87	Świeradów-Zdrój	1882	0.22	56.75
88	Gm. Czorsztyn	1877	0.22	56.97
89	Gm. Głucholazy	1855	0.21	57.18
90	Ruciane-Nida	1853	0.21	57.39
91	Brok	1797	0.21	57.60
92	Toruń	1780	0.21	57.81
93	Gm. Wilga	1743	0.20	58.01
94	Gm. Karsin	1743	0.20	58.21
95	Gm. Czernichów (Bielskie)	1723	0.20	58.41
96	Gm. Ostróda	1670	0.19	58.60
97	Gm. Lubniewice	1661	0.19	58.79
98	Gm. Sława	1657	0.19	58.98
99	Gm. Zawoja	1636	0.19	59.17

1	2	3	4	5
100	Bielsko-Biała	1627	0.19	59.36
101	Gm. Miłomłyn	1601	0.18	59.54
102	Gm. Osie	1572	0.18	59.72
103	Zielona Góra	1559	0.18	59.90
104	Mikołajki	1551	0.18	60.08
105	Gm. Brenna	1542	0.18	60.26
106	Gm. Krokowa	1532	0.18	60.44
107	Gm. Somianka	1511	0.17	60.61
108	Gm. Sulęczyno	1492	0.17	60.78
109	Piechowice	1489	0.17	60.95
110	Gm. Gryfino	1477	0.17	61.12
111	Gm. Iława	1472	0.17	61.29
112	Gm. Bystrzyca Kłodzka	1458	0.17	61.46
113	Gm. Walim	1442	0.17	61.63
114	Gm. Kobylanka	1419	0.16	61.79
115	Gm. Zbiczyno	1406	0.16	61.95
116	Gm. Giby	1405	0.16	62.11
117	Gm. Orzysz	1405	0.16	62.27
118	Piła	1397	0.16	62.43
119	Koronowo	1382	0.16	62.59
120	Gm. Nowinka	1355	0.16	62.75
121	Gm. Jeleśnia	1348	0.16	62.91
122	Białystok	1287	0.15	63.06
123	Gm. Łososina Dln.	1274	0.15	63.21
124	Gm. Łagów	1249	0.14	63.35
125	Iwonicz-Zdrój	1245	0.14	63.49
126	Gm. Czchów	1244	0.14	63.63
127	Ślesin	1244	0.14	63.77
128	Elbląg	1239	0.14	63.91
129	Gm. Rajcza	1225	0.14	64.05
130	Iława	1214	0.14	64.19
131	Gm. Strzelce Krajeńskie	1214	0.14	64.33
132	Rajgród	1205	0.14	64.47
133	Gm. Czaplinek	1200	0.14	64.61
134	Gm. Wolsztyn	1194	0.14	64.75
135	Gm. Augustów	1185	0.14	64.89
136	Gm. Koronowo	1175	0.14	65.03
137	Gm. Firlej	1169	0.14	65.17
138	Mrażowo	1163	0.13	65.30
139	Gm. Nowy Duninów	1160	0.13	65.43
140	Gm. Kurzętnik	1150	0.13	65.56
141	Gm. Przasnysz	1149	0.13	65.69
142	Gm. Milicz	1147	0.13	65.82
143	Gm. Istebna	1145	0.13	65.95
144	Gm. Popów	1134	0.13	66.08
145	Gm. Ozimek	1133	0.13	66.21
146	Gołdap	1129	0.13	66.34
147	Gm. Pozezdrze	1129	0.13	66.47
148	Gm. Sorkwity	1127	0.13	66.60
149	Gm. Uście Gorlickie	1122	0.13	66.73
150	Szczawno-Zdrój	1091	0.13	66.86

Źródło: Materiały Instytutu Turystyki.

Koncentracja ruchu turystycznego w 1985/1986 r. (według liczby udzielonych noclegów)
Concentration of overnight stays in 1985/1986

Lp.	Miasta, gminy	Liczba noclegów w tys.	Noclegi w %	
			w miastach i gminach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Zakopane	3017	3.85	3.25
2	Warszawa	2172	2.77	6.62
3	Poznań	2116	2.70	9.32
4	Władysławowo	1679	2.14	11.46
5	Gm. Rewal	1677	2.14	13.60
6	Kołobrzeg	1545	1.97	15.57
7	Gm. Mielno	1332	1.70	17.27
8	Świnoujście	1206	1.54	18.81
9	Kraków	1193	1.52	20.33
10	Wrocław	1181	1.51	21.84
11	Gdańsk	1153	1.47	23.31
12	Gm. Dziwnów	1122	1.43	24.74
13	Karpacz	1110	1.42	26.16
14	Krynica	1102	1.41	27.57
15	Gm. Sztutowo	1008	1.29	28.86
16	Gm. Ustronie Morskie	1007	1.29	30.15
17	Międzyzdroje	976	1.25	31.40
18	Łeba	921	1.18	32.58
19	Szklarska Poręba	912	1.16	33.74
20	Wisła	849	1.08	34.82
21	Olsztyn	770	0.98	35.80
22	Gm. Kołobrzeg	758	0.97	36.77
23	Ustroń	752	0.96	37.73
24	Ustka	724	0.92	38.65
25	Łódź	697	0.89	39.54
26	Gm. Stegna	645	0.82	40.36
27	Sopot	544	0.69	41.05
28	Szczyrk	542	0.69	41.74
29	Gm. Bukowina Tatrzańska	538	0.69	42.43
30	Jastarnia	532	0.68	43.11
31	Darłowo	517	0.66	43.77
32	Gm. Trzebiatów	481	0.61	44.38
33	Katowice	477	0.61	44.99
34	Polanica-Zdrój	456	0.58	45.57
35	Szczecin	455	0.58	46.15
36	Gm. Ustka	449	0.57	46.72
37	Gm Darłowo	444	0.57	47.29
38	Łądek-Zdrój	436	0.56	47.85
39	Bydgoszcz	427	0.54	48.39
40	Gm. Tatrzańska	424	0.54	48.93
41	Rabka	404	0.52	49.45
42	Lublin	397	0.51	49.96
43	Gdynia	390	0.50	50.46
44	Ciechocinek	346	0.44	50.90
45	Kudowa-Zdrój	338	0.43	51.33
46	Gm. Kościerzyna	324	0.41	51.74

1	2	3	4	5
47	Gm. Postomino	323	0.41	52.15
48	Zielona Góra	314	0.40	52.55
49	Augustów	290	0.37	52.92
50	Gm. Serock	286	0.36	53.28
51	Gm. Solina	277	0.35	53.63
52	Bielsko-Biała	272	0.35	53.98
53	Gm. Inowódz	272	0.35	54.33
54	Gm. Muszyna	265	0.34	54.67
55	Jelenia Góra	264	0.34	55.01
56	Duszniki-Zdrój	263	0.34	55.35
57	Piła	261	0.33	55.68
58	Elbląg	260	0.33	56.01
59	Gm. Podgórzyn	242	0.31	56.32
60	Gm. Witkowo	239	0.30	56.62
61	Szczawnica	237	0.30	56.92
62	Muszyna	236	0.30	57.22
63	Gm. Włodawa	235	0.30	57.52
64	Gm. Włoszakowice	231	0.29	57.81
65	Gm. Nieporęt	230	0.29	58.10
66	Toruń	229	0.29	58.39
67	Piwniczna	226	0.29	58.68
68	Częstochowa	223	0.28	58.96
69	Kielce	217	0.28	59.24
70	Gm. Chojnice	212	0.27	59.51
71	Kwidzyn	200	0.25	59.76
72	Białystok	199	0.25	60.01
73	Rzeszów	199	0.25	60.26
74	Gm. Ruciane-Nida	197	0.25	60.51
75	Gm. Gródek nad Dunajcem	196	0.25	60.76
76	Gm. Turawa	193	0.25	61.01
77	Świeradów-Zdrój	192	0.24	61.25
78	Szczawno-Zdrój	190	0.24	61.49
79	Gm. Bystrzyca Kłodzka	186	0.24	61.73
80	Giżycko	185	0.24	61.97
81	Gm. Giżycko	183	0.23	62.20
82	Gm. Piwniczna	183	0.23	62.43
83	Piechowice	181	0.23	62.66
84	Gm. Przemęt	177	0.23	62.89
85	Mrągowo	176	0.22	63.11
86	Płock	174	0.22	63.33
87	Gm. Piecki	165	0.21	63.54
88	Busko-Zdrój	165	0.21	63.75
89	Gm. Stężyca (Gdańskie)	164	0.21	63.96
90	Gm. Końskie	163	0.21	64.17
91	Gm. Zawoja	162	0.21	64.38
92	Gm. Wolin	154	0.20	64.58
93	Iwonicz-Zdrój	154	0.20	64.78
94	Gm. Czernichów (Bielskie)	153	0.19	64.97
95	Sieraków	152	0.19	65.16
96	Gm. Lubniewice	152	0.19	65.35
97	Gm. Jeleśnia	147	0.19	65.54
98	Gm. Brenna	146	0.19	65.73
99	Gm. Międzychód	145	0.18	65.91

1	2	3	4	5
100	Gm. Krokowa	138	0.17	66.08
101	Gm. Krościenko	137	0.17	66.25
102	Gm. Pisz	135	0.17	66.42
103	Ruciane-Nida	132	0.17	66.59
104	Gm. Głucholazy	128	0.16	66.75
105	Kazimierz Dolny	127	0.16	66.91
106	Gm. Czorsztyn	126	0.16	67.07
107	Gm. Jeziora Wlk.	126	0.16	67.23
108	Gorzów Wlkp.	123	0.16	67.39
109	Gm. Sława	123	0.16	67.55
110	Gm. Łąck	122	0.15	67.70
111	Sulejów	121	0.15	67.85
112	Gm. Sulęczyño	121	0.15	68.00
113	Gm. Morąg	121	0.15	68.15
114	Gm. Karsin	119	0.15	68.30
115	Gm. Wilga	117	0.15	68.45
116	Kalisz	116	0.15	68.60
117	Putawy	114	0.14	68.74
118	Suwałki	112	0.14	68.88
119	Gm. Rajcza	112	0.14	69.02
120	Wałbrzych	110	0.14	69.16
121	Cieszyn	107	0.14	69.30
122	Zamość	106	0.13	69.43
123	Opole	105	0.13	69.56
124	Gm. Pasym	105	0.13	69.69
125	Gm. Płaska	105	0.13	69.82
126	Otwock	105	0.13	69.95
127	Inowrocław	104	0.13	70.08
128	Gm. Zbiczno	104	0.13	70.21
129	Sandomierz	104	0.13	70.34
130	Malbork	103	0.13	70.47
131	Nowy Sącz	102	0.13	70.60
132	Gm. Łagów	101	0.13	70.73
133	Ślesin	101	0.13	70.86
134	Przemyśl	101	0.13	70.99
135	Tarnów	100	0.13	71.12
136	Gm. Porąbka	100	0.13	71.25
137	Gm. Osie	99	0.13	71.38
138	Rajgród	99	0.13	71.51
139	Stalowa Wola	99	0.12	71.63
140	Gm. Węgierska Górka	98	0.12	71.75
141	Radom	98	0.12	71.87
142	Gm. Suwałki	97	0.12	71.99
143	Gm. Ostróda	95	0.12	72.11
144	Gm. Miłomłyn	95	0.12	72.23
145	Bukowno	95	0.12	72.35
146	Gm. Mszana Dolna	93	0.12	72.47
147	Gm. Rymanów	93	0.12	72.59
148	Gołdap	92	0.12	72.71
149	Ustrzyki Dolne	91	0.12	72.83
150	Gm. Sarnaki	89	0.11	72.94

Źródło: Materiały Instytutu Turystyki.

Tabela 22

Koncentracja zużycia energii elektrycznej w 1988 r.
Concentration of consumption of electric power in 1988

Lp.	Miasta	Zużycie energii elektrycznej w GWh	Zużycie energii elektrycznej w %	
			w miastach	% skumulowany
1	2	3	4	5
1	Warszawa	4738.1	4.17	4.17
2	Kraków	2893.2	2.54	6.71
3	Łódź	2195.7	1.93	8.64
4	Dąbrowa Górnicza	1877.3	1.65	10.29
5	Katowice	1801.4	1.58	11.87
6	Tarnów	1460.5	1.28	13.15
7	Wrocław	1388.2	1.22	14.37
8	Konin	1353.5	1.19	15.56
9	Polkowice	1348.0	1.19	16.75
10	Poznań	1339.6	1.18	17.93
11	Chorzów	1275.5	1.12	19.05
12	Łaziska Górne	1252.7	1.10	20.15
13	Bytom	1212.7	1.07	21.22
14	Kędzierzyn-Koźle	1204.4	1.06	22.28
15	Szczecin	1135.8	1.00	23.28
16	Gdańsk	1111.8	0.98	24.26
17	Ruda Śląska	1097.4	0.96	25.22
18	Bydgoszcz	1054.4	0.93	26.15
19	Puławy	1011.7	0.89	27.04
20	Tychy	1011.4	0.89	27.93
21	Częstochowa	1000.9	0.88	28.81
22	Gliwice	992.6	0.87	29.68
23	Zawiercie	962.5	0.85	30.53
24	Oświęcim	960.5	0.84	31.37
25	Ostrowiec Świętokrzyski	957.2	0.84	32.21
26	Sosnowiec	951.9	0.84	33.05
27	Lublin	912.0	0.80	33.85
28	Toruń	889.7	0.78	34.63
29	Włocławek	872.1	0.77	35.40
30	Jastrzębie-Zdrój	867.5	0.76	36.16
31	Zabrze	774.3	0.68	36.84
32	Wodzisław Śląski	651.2	0.57	37.41
33	Gdynia	603.8	0.53	37.94
34	Wałbrzych	547.1	0.48	38.42
35	Gorzów Wlkp.	546.2	0.48	38.90
36	Lubin	545.8	0.48	39.38
37	Jaworzno	544.2	0.48	39.86
38	Płock	521.8	0.46	40.32
39	Bielsko-Biała	500.3	0.44	40.76
40	Rybnik	492.0	0.43	41.19
41	Bogatynia	479.4	0.42	41.61
42	Białystok	478.1	0.42	42.03
43	Kielce	466.0	0.41	42.44
44	Radom	445.4	0.39	42.83
45	Brzeg Dolny	435.7	0.38	43.21
46	Stalowa Wola	426.1	0.37	43.58
47	Opole	417.4	0.37	43.95

1	2	3	4	5
48	Żory	417.0	0.37	44.32
49	Mysłowice	407.1	0.36	44.68
50	Trzebinia	398.9	0.35	45.03
51	Rzeszów	382.7	0.34	45.37
52	Bukowno	377.6	0.33	45.70
53	Chełm	353.4	0.31	46.01
54	Tarnowskie Góry	350.1	0.31	46.32
55	Knurów	338.7	0.30	46.62
56	Olsztyn	325.5	0.29	46.91
57	Zdzieszowice	320.4	0.28	47.19
58	Olkusz	311.9	0.27	47.46
59	Czechowice-Dziedzice	309.5	0.27	47.73
60	Będzin	301.6	0.26	47.99
61	Świecie	301.4	0.26	48.25
62	Legnica	296.7	0.26	48.51
63	Police	291.7	0.26	48.77
64	Piekary Śląskie	291.1	0.26	49.03
65	Siemianowice Śląskie	289.6	0.25	49.28
66	Piotrków Trybunalski	277.4	0.24	49.52
67	Kalisz	271.9	0.24	49.76
68	Kwidzyn	268.2	0.23	49.99
69	Świętochłowice	259.3	0.23	50.22
70	Zielona Góra	254.4	0.22	50.44
71	Elbląg	252.8	0.22	50.66
72	Myszków	241.5	0.21	50.87
73	Ostrołęka	229.3	0.20	51.07
74	Grudziądz	225.6	0.20	51.27
75	Koło	221.5	0.19	51.46
76	Koszalin	218.6	0.19	51.65
77	Słupsk	211.8	0.19	51.84
78	Brzeszcze	211.2	0.18	52.02
79	Pabianice	208.7	0.18	52.20
80	Inowrocław	207.2	0.18	52.38
81	Racibórz	205.1	0.18	52.56
82	Piaseczno	191.7	0.17	52.73
83	Kutno	190.2	0.17	52.90
84	Dębica	189.8	0.17	53.07
85	Siedlce	187.4	0.16	53.23
86	Ostrów Wlkp.	185.4	0.16	53.39
87	Tomaszów Maz.	182.1	0.16	53.55
88	Czeladź	175.8	0.15	53.70
89	Jelenia Góra	173.8	0.15	53.85
90	Nowa Ruda	173.1	0.15	54.00
91	Ozimek	172.2	0.15	54.15
92	Bochnia	169.2	0.15	54.30
93	Przemyśl	158.8	0.14	54.44
94	Krosno	152.0	0.13	54.57
95	Piła	151.6	0.13	54.70
96	Skoczów	148.9	0.13	54.83
97	Radomsko	147.4	0.13	54.96
98	Skarżysko-Kamienna	145.0	0.13	55.09
99	Skierniewice	143.9	0.13	55.22
100	Stargard Szczeciński	142.4	0.12	55.34
101	Żywiec	141.3	0.12	55.46

1	2	3	4	5
102	Kraśnik	138.6	0.12	55.58
103	Gorlice	137.6	0.12	55.70
104	Pruszków	133.9	0.12	55.82
105	Leszczyny	133.5	0.12	55.94
106	Suwałki	133.2	0.12	56.06
107	Jaśło	132.3	0.12	56.18
108	Sanok	131.1	0.11	56.29
109	Bolesławiec	129.2	0.11	56.40
110	Jarosław	128.5	0.11	56.51
111	Świnoujście	128.2	0.11	56.62
112	Andrychów	127.0	0.11	56.73
113	Kęty	127.0	0.11	56.84
114	Świdnica	126.1	0.11	56.95
115	Tczew	125.3	0.11	57.06
116	Libiąż	125.0	0.11	57.17
117	Łomża	122.5	0.11	57.28
118	Zyrardów	118.3	0.10	57.38
119	Mielec	117.2	0.10	57.48
120	Nowa Sól	116.2	0.10	57.58
121	Zamość	116.1	0.10	57.68
122	Zduńska Wola	114.1	0.10	57.78
123	Zgierz	113.2	0.10	57.88
124	Nowy Sącz	109.0	0.09	57.97
125	Śrem	108.0	0.09	58.06
126	Gniezno	105.4	0.09	58.15
127	Cieszyn	103.7	0.09	58.24
128	Leszno	103.1	0.09	58.33
129	Biała Podlaska	102.7	0.09	58.42
130	Opoczno	101.6	0.09	58.51
131	Pełczyce	101.5	0.09	58.60
132	Wołomin	100.7	0.09	58.69
133	Głogów	100.4	0.09	58.78
134	Chrzanów	99.8	0.09	58.87
135	Nowy Targ	99.1	0.09	58.96
136	Łowicz	98.7	0.09	59.05
137	Luboń	97.5	0.08	59.13
138	Krapkowice	96.8	0.08	59.21
139	Dzierżoniów	95.2	0.08	59.29
140	Koluszki	94.2	0.08	59.37
141	Otwock	94.2	0.08	59.45
142	Sochaczew	92.6	0.08	59.53
143	Nysa	92.4	0.08	59.61
144	Żary	92.3	0.08	59.69
145	Ełk	92.0	0.08	59.77
146	Zawadzkie	91.3	0.08	59.85
147	Końskie	90.5	0.08	59.93
148	Rejowiec Fabryczny	89.4	0.08	60.01
149	Mikołów	89.2	0.08	60.09
150	Starogard Gdański	88.9	0.08	60.17

Uwaga: wykaz ośrodków obejmuje tylko miasta.

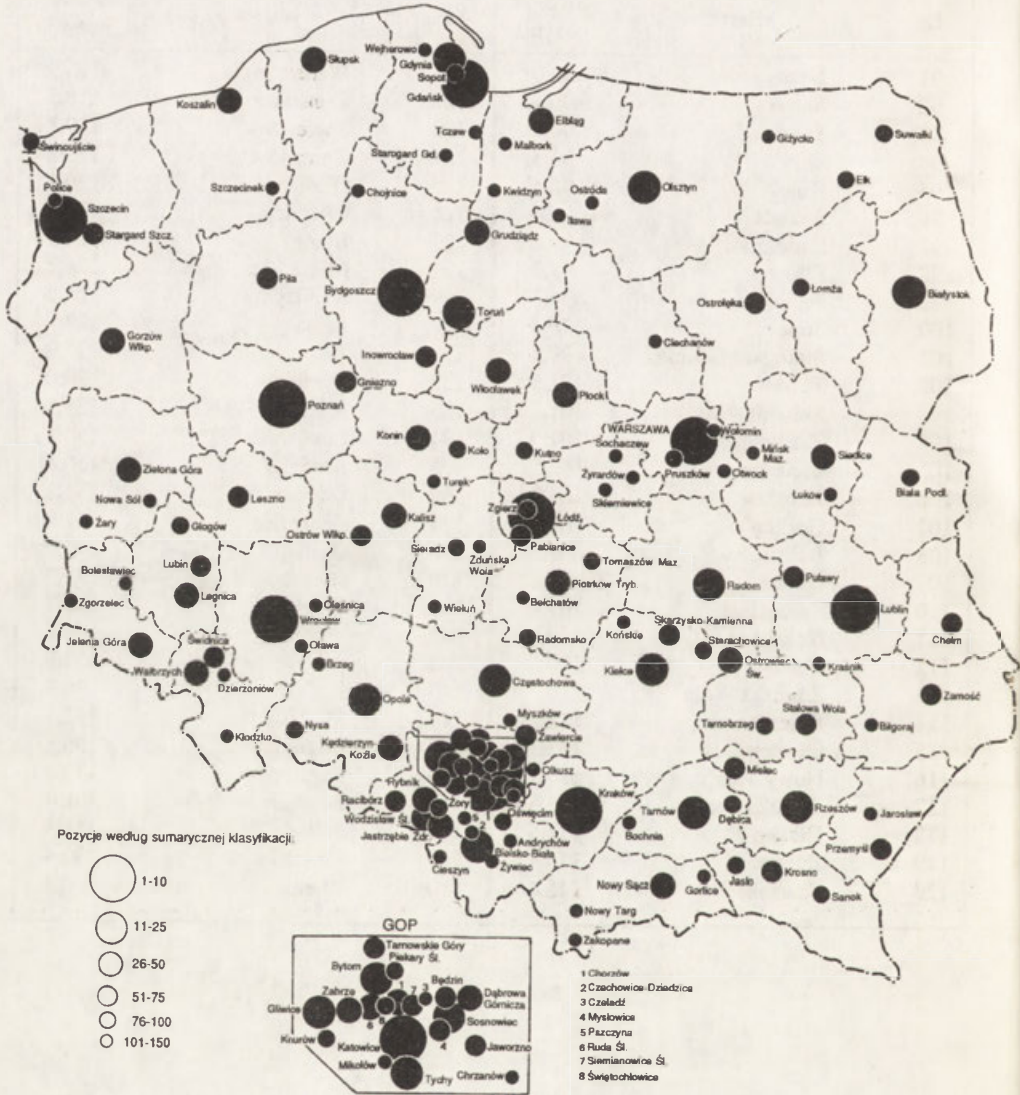
Dane zebrał mgr inż. Władysław Motyl.

Średnia kolejność ośrodków aktywności gospodarczej
Mean ranking of economic activity centres

Lp.	Miasta	Średnia pozycja	Lp.	Miasta	Średnia pozycja
1	Warszawa	1.0	46	Wodzisław Śląski	52.8
2	Kraków	3.6	47	Siedlce	54.3
3	Łódź	4.0	48	Ostrowiec Świętokrzyski	54.4
4	Poznań	5.1	49	Kędzierzyn-Koźle	57.3
5	Wrocław	5.3	50	Nowy Sącz	57.9
6	Gdańsk	6.9	51	Stalowa Wola	61.3
7	Katowice	9.8	52	Mysłowice	61.6
8	Szczecin	10.5	53	Jaworzno	62.2
9	Lublin	11.2	54	Inowrocław	63.8
10	Bydgoszcz	12.7	55	Chełm	64.4
11	Częstochowa	14.6	56	Tarnowskie Góry	64.9
12	Białystok	15.2	57	Zamość	65.6
13	Kielce	16.2	58	Ostrów Wlkp.	67.1
14	Gliwice	19.8	59	Krosno	68.2
15	Radom	20.9	60	Piła	68.2
16	Bielsko-Biała	21.1	61	Będzin	69.9
17	Toruń	21.3	62	Lubin	71.4
18	Rzeszów	22.1	63	Przemysł	73.1
19	Gdynia	23.3	64	Siemianowice Śląskie	73.7
20	Sosnowiec	23.4	65	Racibórz	74.4
21	Bytom	26.2	66	Mielec	74.6
22	Olsztyn	27.1	67	Puławy	75.3
23	Opole	28.8	68	Skarżysko-Kamienna	77.1
24	Tychy	30.6	69	Stargard Szczeciński	78.1
25	Tarnów	31.7	70	Leszno	78.1
26	Płock	31.8	71	Ostrołęka	79.1
27	Dąbrowa Górnicza	32.0	72	Gniezno	80.1
28	Zabrze	32.5	73	Świdnica	80.5
29	Zielona Góra	33.5	74	Zawiercie	80.5
30	Włocławek	34.5	75	Pabianice	80.7
31	Rybnik	35.5	76	Tarnobrzeg	82.0
32	Chorzów	36.7	77	Starachowice	82.7
33	Gorzów Wlkp.	36.9	78	Głogów	84.6
34	Ruda Śląska	40.1	79	Oświęcim	85.6
35	Kalisz	40.5	80	Biała Podlaska	86.7
36	Jastrzębie-Zdrój	42.5	81	Dębica	87.1
37	Elbląg	42.9	82	Tomaszów Maz.	87.9
38	Wałbrzych	44.1	83	Knurów	88.2
39	Koszalin	44.4	84	Jasło	89.0
40	Konin	44.4	85	Łomża	89.5
41	Słupsk	49.5	86	Suwałki	90.2
42	Legnica	49.9	87	Piekary Śląskie	91.4
43	Jelenia Góra	50.1	88	Zgierz	93.3
44	Grudziądz	51.0	89	Kutno	93.4
45	Piotrków Trybunalski	52.4	90	Świętochłowice	93.9

cd. tab. 23

Lp.	Miasta	Średnia pozycja	Lp.	Miasta	Średnia pozycja
91	Nysa	96.0	121	Wejherowo	115.9
92	Sanok	96.1	122	Czechowice-Dziedzice	118.5
93	Świnoujście	96.2	123	Sochaczew	119.3
94	Żory	96.3	124	Chrzanów	120.2
95	Koło	96.4	125	Oleśnica	120.3
96	Sieradz	96.4	126	Chojnice	121.9
97	Radomsko	97.2	127	Brzeg	122.5
98	Elk	97.7	128	Mińsk Maz.	124.2
99	Pruszków	98.3	129	Kwidzyn	124.6
100	Sopot	98.4	130	Iława	127.1
101	Starogard Gdański	99.3	131	Żary	127.9
102	Tczew	101.5	132	Żyrardów	129.0
103	Skierniewice	101.7	133	Malbork	129.3
104	Zakopane	102.0	134	Łuków	130.1
105	Ciechanów	102.5	135	Kłodzko	130.1
106	Jarosław	103.3	136	Ostróda	131.2
107	Gorlice	107.7	137	Zgorzelec	131.9
108	Bełchatów	108.3	138	Czeladź	132.0
109	Oława	109.1	139	Giżycko	133.2
110	Szczecinek	109.4	140	Turek	133.2
111	Nowa Sól	109.8	141	Wołomin	134.7
112	Cieszyn	110.5	142	Andrychów	135.6
113	Zduńska Wola	110.8	143	Końskie	135.8
114	Dzierżoniów	112.3	144	Mikołów	135.9
115	Otwock	112.3	145	Biłgoraj	136.6
116	Nowy Targ	113.1	146	Pszczyna	137.4
117	Bolesławiec	113.5	147	Bochnia	138.4
118	Olkusz	114.5	148	Police	138.5
119	Żywiec	115.4	149	Myszków	139.4
120	Kraśnik	115.4	150	Wieluń	140.6

Ryc. 1 Ośrodki aktywności gospodarczej i społecznej
 Centres of economic and social activity

**WYDAWNICTWA IG iPZ PAN
VARIA**

- Bibliografia Geografii Polskiej 1984, 1990, s. 467.**
- Streszczenia prac habilitacyjnych i doktorskich 1986, 1987, 1988, s. 134.**
- Centralny katalog zbiorów kartograficznych w Polsce, zeszyt 5. Wieloarkuszowe mapy topograficzne Polski 1576-1870, 1984, cz 1 s. 109, cz. 2 tab. 220.**
- Katalog dawnych map Rzeczypospolitej w kolekcji Emeryka Hutten-Czapskiego i w innych zbiorach. Oprac. W. Kret, 1978, s. 164, 37 map; t.2, Mapy XVIII wieku; Oprac. T. Paćko, D. Stachnal-Talanda, E. Gołąb-Jankowska, 1992, s. 250, 56 map.**

WYKAZ ZESZYTÓW CONFERENCE PAPERS

- 1 **Restructuring of economies and regional development, Warszawa 1988, s. 156.**
- 2 **Natural environment of suburban areas development factor of big cities, Warszawa 1988, s. 184.**
- 3 **The state, modes of production and world political map, Warszawa 1989, s. 186,**
- 4 **Problemy współczesnej topoklimatologii / Problems of contemporary topooclimatology, Warszawa 1990, s. 223.**
- 5 **Agricultural classifications. A review of methodology, Warszawa 1990, s. 69.**
- 6 **Global change regional research centres, Warszawa 1990, s. 181.**
- 7 **The impact of urbanization upon rural areas, Warszawa 1990, s. 272.**
- 8 **The processes of depopulation of rural areas in Central and Eastern Europe, Warszawa 1990, s. 322.**
- 9 **Przestrzenne problemy zdrowotności / Spatial problems of health, Warszawa 1990, s. 322.**
- 10 **Evolution of population and economic activities in urban regions, Warszawa 1990, s. 168.**
- 11 **Geograficzne badania nad płodnością / Geographical research on fertility, Warszawa 1991, s. 123.**
- 12 **Restructuring and spatial strategy, Warszawa 1991, s. 203.**
- 13 **Impact des mutations structurelles sur le developpement territorial en Europe, Warszawa 1991, s. 215.**
- 14 **Sesja naukowa IGiPZ PAN 1991 / Annual Conference 1991, Warszawa 1991, s. 156.**
- 15 **Housing and urban policy in transition, Warszawa 1992, s. 112.**
- 16 **Geographical issues of social and economic transformation of contemporary Japan and Poland, Warszawa 1992, s. 158.**

WYKAZ ZESZYTÓW DOKUMENTACJI GEOGRAFICZNEJ

za ostatnie lata

1990

- 1 A. KOTARBA (red.) - Współczesne procesy morfogenetyczne w Polsce. Wybrane zagadnienia, s. 84.
- 2-3 B. LUCHTER - Przestrzenne związki użytkowania ziemi w Krakowie, s. 90.
- 4 M. KUCZMARSKI - Usłonecznienie Polski i jego przydatność do helioterapii, s. 70.
- 5-6 M. DEGÓRSKI - Warunki siedliskowe kateny ekosystemów leśnych na Wysoczyźnie Rawskiej (ze szczególnym uwzględnieniem dynamiki wodno-troficzných właściwości gleb), s. 206.

1991

- 1 T. KOZŁOWSKA-SZCZĘSNA - Wyniki badań bioklimatu Polski. Cz. II, s. 83.
- 2 M. KLIMASZEWSKI - Progi strukturalne - paralele geomorfologiczne, s. 62.
- 3-4 Z. RYKIEL (red.) - Studia z geografii społecznej, s. 132.
- 5 P. SZELIGA - Międzynarodowa zależność gospodarcza w świetle ujęć komplementarnych, s. 84.
- 6 M. ROŚCISZEWSKI (red.) - Zmiany światowej przestrzeni społeczno-gospodarczej, s. 72.

1992

- 1 M. BANACH, R. GLAZIK - Zbiornik Włocławski - niektóre problemy z geografii fizycznej, s. 69.
- 2 R. PRZYBYŁAK - Stosunki termiczno-wilgotnościowe na tle warunków cyrkulacyjnych w Hornsundzie (Spitsbergen) w okresie 1978 - 1983, s. 107.
- 3 E. NOWOSIELSKA - Teoria Christallera - prawda i mity (w sprawie nieporozumień pojęciowych), s. 77.
- 4 R. SZCZĘSNY - Przemiany struktury przestrzennej rolnictwa indywidualnego Polski w latach 1938- 1988. Próba syntezy, s. 107.
- 5-6 A.S. KOSTROWICKI (red.) - Wpływ urbanizacji na układy ekologiczne strefy podmiejskiej Warszawy. (w druku).